

Mniejszości i polityka narodowościowa

Kwestja mniejszości narodowych. która, szczególnie w państwach Europy środkowej i wschodniej, staje się coraz bardziej jednym z ważniejszych zagadnień i która wskutek traktatów o mniejszościach, narzuconych słabszym państwom na konferencji pokojowej zyskała podstawy międzynarodowych gwarancji, łączy się bezpośrednio z istotą zagadnienia współczesnego państwa.

Odkąd państwo, pod wpływem przemian dziejowych, przestało być własnością panującego księcia i zatraciło charakter stanowy, występuje na widownię nowy jego władca, naród, dla którego jest ono najwyższą formą organizacji, oraz najdoskonalszą podstawą bytu i rozwoju. Państwo współczesne, to przede wszystkim państwo narodowe, w którym najwyższym sprawdzianem celowości jego poczynań jest wszechstronnie pojęty interes panującego narodu, jego bezpieczeństwo, pełnia duchowego i materialnego rozwoju, oraz polityczna potęga. Dawny liberalno-demokratyczny pogląd, który poza państwem widzi jedynie obywatela i bez względu na poczucie narodowe wyznacza mu rolę w życiu państwowym, coraz bardziej staje w jawnej sprzeczności z polityczną rzeczywistością. Zwolennicy tego poglądu zdają się nie dostrzegać tej oczywistej prawdy, że naród nie jest zwykłą sumą poszczególnych mieszkańców danego terytorjum, ale czemś nieskończenie większym, zwartą moralnie społecznością, posiadającą żywą dziejową świadomość i zbiorową wolę, która wyraża się zarówno w oryginalnej twórczości kulturalnej, jak i w działalności politycznej, mającej na celu przede wszystkim stworzenie i utrzymanie własnego państwa.

W naszych dążeniach i w naszym rozumieniu państwo polskie jest państwem narodu polskiego ze wszystkimi konsekwencjami tego stanu rzeczy. Pod tym względem obce nam są wszelkie kompromisy i wahania. Gdyby Polsce odebrano charakter państwa narodowego, poprostu nie mogłaby ona istnieć i zamieniłaby się w twór całkowicie niezdolny do życia.

Nie wynika z tego, byśmy chcieli naszym mniejszościom narodowym odebrać prawa obywatelskie i poddać je uciskowi politycznemu. Przeciwnie. Dążeniem naszym jest zapewnienie im w ramach państwowości polskiej dogodnych warunków bytu i rozwoju. Musimy jednak domagać się od nich nie tylko całkowitej lojalności obywatelskiej, ale i szczerego uznania naczelnego stanowiska, jakie w państwie naszym należy się narodowi polskiemu. Pretensje poszczególnych mniejszości do roli współwłaściciela tego państwa, popierane przez niektóre odłamy naszej opinii, są sprzeczne z istotnym interesem państwowym i przedstawiają na przyszłość poważne niebezpieczeństwo. Doświadczenia ostatnich lat coraz wyraźniej wskazują na to, że szereg politycznych organizacji mniejszościowych jest często poprostu obecnie agenturami, które pracują na naszą zgubę. Byłoby szaleństwem zamykać oczy na ten stan rzeczy i nie wyciągnąć z niego jedynej konsekwencji, ja-

ką w danych warunkach jest wzmocnienie narodowego charakteru państwa polskiego.

Ostatnie wypadki w Małopolsce wschodniej, wywołane przez organizację ukraińską w oparciu o politykę niemiecką, historia komunizujących hurtków białoruskich, zachowanie się mniejszości niemieckiej, oraz polityka żydowska, wskazują wyraźnie, że nasza spoiłość państwowa jest zagrożona i że naród polski musi uczynić energiczny wysiłek, celem zaradzenia złemu. Represje polityczne rządu nie zdadzą się na nic, jeśli nie zjawi się racjonalna polityka narodowościowa, która weźmie za punkt wyjścia zasadę państwa narodowego. Nie należy zapominać, że zamieszkujemy tę część Europy, w której proces całkowitego unarodowienia ludności państwowej jeszcze się nie dokonał. Jeśli na zachodzie granice polityczne prawie zawsze pokrywają się z granicami etnograficznymi, to na wschodzie Europy proces ten zaledwie się rozpoczął i obszary o ludności mieszanej, oraz o ludności z niewyraźnym poczuciem przynależności narodowej są zjawiskiem bardzo rozpowszechnionym.

Polska posiada wiele takich obszarów, na których od wieków prowadzi dzieło cywilizacyjne i które stanowią jej bezsporne dziedzictwo, nie prawem miecza i zdobyczego łupu, ale prawem wolnego zespolenia i olbrzymiej pracy cywilizacyjnej, jaką w nie wiozła. Rozbiory i niewola odebrały w pewnym stopniu tym obszarom pierwotny ich polski charakter, ale nie zdołały w zupełności zetrzeć piętna przeszłości. Dziś, znalazłszy się ponownie w granicach państwa polskiego, muszą się one zespolić z niem jak najściślej i utworzyć z całością Polski nietykalną pod względem prawnym ale i moralnym nierozdzielalną całość. Chcąc dojść do tego, musimy uczynić z zagadnienia polityki narodowościowej jedną z głównych kwestyj naszej twórczości państwowej i rozwiązać go, stojąc zawsze twardo przy zasadzie państwa narodowego. Dopiero wtedy można rozwinąć skuteczną pracę zbliżenia do narodowości polskiej żywołów, oddalonych od niej przez zabory, i doprowadzić do zgodnego i lojalnego współżycia z ludnością, która, aczkolwiek niepolską rasowo, może się stać, wzamian za poszanowanie jej lokalnych odrębności, szczerze polską politycznie i kulturalnie.

To doniosłe zadanie czeka na nas Ostatnia już chwila, aby przystąpić do jego realizacji. U schyłku dawnej Rzeczypospolitej kwestja mniejszościowa, w postaci sprawy dyzunitów i dyssydentów, której nie umieliśmy rozwiązać, odegrała tragiczną rolę gwoźdźca do trumny naszej wolności politycznej. Nie powtarzajmy błędów przeszłości. Łuny w Małopolsce wschodniej i mniejszościowe wystąpienia dyplomacji niemieckiej w Genewie niechaj będą dla nas nie tylko przestroga, ale i podniecia do jak najrychlejszego wprowadzenia polityki narodowościowej na właściwe tory.

Zygmunt Berezowski.

Handel, który nie jest handlem

Przemysłnictwo w Gdyni alkoholu z Polski do Finlandji — Statek przemysłniczy „Tudor” i rola firmy „Import-Eksport” Współwłaścicielem jest brat naczelnika kancelarji cywilnej Prezydenta Rz. P. — Apel do władz centralnych

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”).

Gdynia, w październiku.

Jak wiadomo, w Finlandji obowiązuje od lat ustawa prohibycyjna. Również od lat kwitnie przemysłnictwo alkoholu do Finlandji. Kontrabanda odbywa się drogą morską, przy pomocy średniej wielkości statków, które zatrzymują się z ładunkiem spirytusu w pobliżu wód terytorjalnych i zdają towar drobnym szmuglerom.

W przemysłnictwie alkoholu do Finlandji rej wodzą Żydzi i Niemcy. Podział pracy jest taki, że Żydzi dają pieniądze, zaś Niemcy prowadzą statki. Dostawcą spirytusu dla Finlandji były Niemcy i pośrednio Polska, która sprzedawała spirytus do Gdańska „na eksport”. Zaopatrywania przemysłników w spirytus polski w Gdańsku nie można zapisywać na nasz rachunek, ponieważ fabryki polskie sprzedawały go wielkim firmom, zajmującym się wyłącznie i legalnie handlem i wywozem tego artykułu. Czy spirytus, zbyty w Gdańsku, szedł do Anglii i Belgji, lub Finlandji, mogło nam być obojętne.

Nie obojętne może nam być jednak, że w jedynym porcie polskim, w Gdyni, wszczynają się systematyczne ładowanie

spirytusu celem przemycenia go do Finlandji. W porcie gdynskim znajduje się od dnia 13 bm. parowiec „Tudor”, pływający pod flagą perską, który zabiera ze sobą 180.000 litrów spirytusu. Jak oświadczył sternik i co jest zresztą w Gdyni publiczną tajemnicą, „Tudor” wyrusza do zatoki Fińskiej. Przeniesienia spirytusu na przemył dowodzi jeszcze okoliczność, że nie zabiera się go w beczkach, lecz w szczerlinie zalutowanych 10-litrowych blaszankach.

Na przemycie spirytusu do Finlandji porobiło kilku Żydów w Gdańsku wielkie majątki, ponieważ ryzyko jest nie wielkie, zaś zarobek poważny, coś 80 gr. na litrze. Powodzenie gdańskich Żydów nie pozwalało spać różnym „rycerzykom przemysłu”, których nie brak w Gdyni. Wielu z nich kręciło się w Warszawie, żeby uzyskać pozwolenie na „wywóz” spirytusu przez Gdynię, ale bez rezultatu. Ministerstwo skarbu, łącznie z ministerstwem przemysłu i handlu, zdawało sobie sprawę, że zaopatrywanie w Gdyni statków przemysłniczych w alkohol, może poderwać reputację młodego portu, który już w aferze statku powstającego „Falke” odegrał nieciekawą

rolę i szeroko nas skompromitował. Gdynia, jako dzieło całego narodu, nie może być ośrodkiem i motorem awanturniczych i przemysłniczych poczynań. Jako płuć całej Polski, ma za wyłączne zadanie stworzenie zdrowego i uczciwego polskiego handlu zamorskiego.

Tymczasem do Gdyni zawiął statek przemysłniczy „Tudor” i zabiera 180.000 litrów spirytusu, którego dostarcza firma „Import-Eksport” w Gdyni. Nie wiemy, czy firma ta finansuje całą wyprawę szmuglerskiego statku do Finlandji, czy też spełnia tylko rolę dostawcy. Wiemy, tylko, że współwłaścicielem firmy jest p. Jerzy Lisiewicz, rodzony brat naczelnika kancelarji cywilnej Prezydenta Rzplitej Firma „Import-Eksport” chyliła się za dawnych właścicieli ku upadkowi, obecnie, po przejęciu przez p. Lisiewicza, uważana jest w Gdyni za bardzo silną. Pozwolenie na wywóz spirytusu, o które starały się bezskutecznie różne osoby i firmy, „Import-Eksport” pod nowym właścicielem uzyskał w krótkim przeciągu czasu. Nadmienić należy, że strażnicy pilnują rozlewania spirytusu z cysterny do blaszanki i ładunku na statek nie w mundurach, lecz w cywilnych ubraniach.

Dostarczanie w Gdyni przemysłnikom alkoholu uważać trzeba za niedopuszczalne. Tłumaczenie o korzyściach ekonomicznych dla kraju nie może mieć miejsca tam, gdzie wchodzi w grę nieuczciwy handel — tem bardziej, że zarobek z tranzakcji płynie do kieszeni kilku osób, umiejących wyzyskać stosunki i koneksje.

Zaopatrywanie statków przemysłniczych w alkohol dla Finlandji ma jeszcze polityczne znaczenie, zważywszy, że chodzi o państwo, które usiłujemy zjednać dla naszej idei „bloku państw rolniczych”.

F o b
Od redakcji: Przekonani jesteśmy, że to, co się w Gdyni dzieje, dzieje się bez wiedzy centralnych władz skarbowych w Warszawie. Tem bardziej do nich apelujemy, by w interesie państwa w stosunki te wejrzały w sposób jak najbardziej energiczny.

Konfiskata listu pasterskiego ks. bisk. Łozińskiego

Jak donosi „Kurjer Zachodni” w Wojtowicach Kościelnych w Zagłębiu Dąbrowskiem aresztowano człowieka, który rozdawał list pasterski ks. biskupa Łozińskiego o czystości wyborów.

Na posterunku policyjnym ulotki z tym listem skonfiskowano, pomimo, że był drukowany w całości w „Gazecie Warszawskiej”, oraz innych piśmie narodowych.

Nowe oszustwa „sanatorów”

Skandaliczna afra w Czarnkowie. — Sfałszowane zaproszenia na zebranie Stronnictwa Narodowego ze sfałszowanym podpisem ks. mansj. Urbana.

Czarnków, 16 października.

Po kilkunastu zebraniach przygotowawczych, odbyło się w ubiegłą niedzielę dnia 12 października w Czarnkowie zamknięte zebranie Stronnictwa Narodowego. Przepelniona sala świadczyła najlepiej o zaufaniu, jakiem się cieszył Stronnictwo Narodowe w naszym powiecie. Jak bańki mydlane przysły nadzieje różnych „sanatorów”. Ich złość i rozczarowanie było wielkie. Naturalnie jak wszędzie, tak i tutaj zorganizowano bojówkę — i to w nowy, łście „sanacyjny”, „bezpacyjny” sposób, gdyż zaopatrzone swoich wojowników w sfałszowane karty wstępu na zebranie, których dostarczyła miejscowa księgarnia i drukarnia miejscowego świątka „sanacyjnego” „Gazety Powiatu Czarnkowskiego”. „Sanatorzy”, postępując jako zwykli oszuści, sfałszowali nawet podpis ks. mansjonarza Urbana, ażeby tylko za każdą cenę dostać się na salę. Fakt ten wywołał w mieście i okolicy niesłychane wprost wzburzenie.

Na zebranie przybyli obywatele wszystkich warstw społeczeństwa z miasta i z wiosek z nieomal całego powiatu. Zagali zebranie p. dr. Brzozowski, który podkreślił cel zebrania, udzielając następnie głosu ks. Urbanowi. Człogidny mówca w krótkich, dobitnych słowach, których wszyscy z wielkiem skupieniem wysłuchali, przedstawił prawdziwe oblicze „sanacji”, potwierdzając swe wywody szeregiem przykładów.

Przemawiali jeszcze inni zwolennicy Stronnictwa, których darzono niemiłkaniem oklaskami. Zapal panował wielki; wszyscy jak jeden mąż

Kupując Proszek i Mydło

Regera

popierasz wytwórczość krajową i zapewniasz pracę robotnikowi polskiemu.

W 5610 11-R. 1684/65

byli za listą nr. 4. „Niech żyje Stronnictwo Narodowe!” — oto hasło, które sala podchwyciła i z największym zapalem powtórzyła. Zakończono zebranie odśpiewaniem „Boże coś Polskę”.

Zebranie niedzielne zostanie nam wszystkim na zawsze w pamięci, a jeszcze więcej, spamięta je sobie „sanacja”. Nie udało się oszustwo, nie dało się rozbić zebrania — słowem „sanatorzy” widzą i przyznać muszą, że niema na co liczyć w powiecie czarnkowskim.

Tyle nasz korespondent czarnkowski. Ze swej strony zaznaczyć musimy, że fakt sfałszowania przez „sanację” zaproszeń Stronnictwa Narodowego, nie zdziwi nikogo, kto panięta aferę ze sfałszowanymi ulotkami „komunistycznymi”, sfałszowanymi przez konserwatystów „sanacyjnych” przed wyborami w r. 1928.

Nieczne metody „sanacji” budzą coraz większą pogardę wśród szerokich rzesz naszego społeczeństwa, które pogardzie tej da należyty wyraz przy nadchodzących wyborach.

Na rozkaz!

Z Gnieszna donoszą nam:

Dziś w czasie przerwy w nauce szkolnej kierownik jednej z tutejszych szkół zawezwał do sali konferencyjnej cały personel nauczycielski i zapowiedział, że w sobotę, o godz. 14 min. 30 odbędzie się zebranie przedwyborcze B. B. u pani starościny Słabej.

„Trzeba, aby tam wszyscy byli” — oświadczył pan dyrektor.

Jest to oczywiście nadużycie. Szkoła nie jest terenem do uprawiania polityki partyjnej.

Feuersteinowie przeciw Friedmannowi

Kilka dni temu, donosząc, że następcą na stanowisku prezesa Najwyższej Izby Kontroli dr. Wróblewskiego ma zostać gen. Krzemieński, zaznaczyliśmy, że jest on z pochodzenia Żydem i że nazywał się poprzednio Friedmann.

Część prasy polskiej podała przez pomyłkę jako pierwotne nazwisko gen. Krzemieńskiego, nie Friedmann, lecz Feuerstein. Obecnie „Gazeta Warszawska” otrzymała w tej sprawie następujący list z prośbą o zamieszczenie:

„W Drochobyczu, 13 października 1930

„Szanowna Redakcjo!

„Wczytałem w poczytnym piśmie Pańów, że prezesem Najwyższej Izby Kontrolnej został zamianowany p. generał Jakób Krzemieński (Feuerstein).

„Otóż w obronie honoru mojej rodziny, która trwa wiernie przy wierze ojców naszych, muszę sprostować, że p. Krzemieński nigdy nie nosił naszego nazwiska Feuerstein, lecz nazywał się, kiedy jeszcze był żydem, Friedmann. — Nikt z naszej rodziny nigdy nie zmienił ani nazwiska ani wiary i dlatego boli mnie, że w prasie imputuje się nam podobne rzeczy.

„Dlatego będę bardzo zobowiązany Szanownej Redakcji, jeżeli zawsze obok nazwiska dr. Krzemieński zechce pisać Friedmann, a nie Feuerstein.

„Pozostaję z szacunkiem

„Izak Feuerstein”.

Bronią się przeciwko nauczycielom Żydom

Jak donosi Katolicka Agencja Prasowa, mieszkańcy m. Szczuczyna wystąpili z protestem do władz szkolnych przeciwko mianowaniu Żydówki-nauczycielki do miejscowej powszechnej szkoły, do której uczęszcza młodzież polska i katolicka. Niedawno podobne wypadki miały miejsce w Kolnie i w Ostrowi.

Powszechnie jest rzeczą wiadomą, że sił nauczycielskich polskich i katolickich dziś nie brak. Komu więc zależy na drażnieniu uczuć młodzieży i rodziców?

Biuro Wyborcze Komitetu Narodowego na m. Poznań

otwarte jest codziennie od godziny 3 po południu do 8 wieczorem w lokalu Stronnictwa Narodowego przy św. Marcynie 65

Lista kandydatów narodowych w Warszawie, Lublinie i Łodzi

Warszawa, 17. 10. (Tel. wł.). Lista narodowa kandydatów do Sejmu z okręgu Warszawa została zgłoszona i brzmi następująco: 1. Prof. Roman Rybarski, 2. Jan Nowodworski — adwokat, 3. Franciszek Marjański — prezes Związku Rzemieślników Chrześcijańskich, 4. Zofja Zaleska — publicystka, 5. Rab- ski Janusz — prawnik, 6. Pajaczkowski Benedykt — kupiec, 7. Kwiatkowski Stefan — nauczyciel gimnazjalny, 8. dr Wojno Zofja — lekarz, 9. Dobrzyński Władysław — rzemieślnik, 10. dr Aleksander Gruszczyński — lekarz, 11. Gąsowski Wiesław — inżynier, 12. Pawłowski Feliks — kupiec, 13. Stanisław Witold — profesor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, 14. Hipolit Wąsowicz — ziemianin.

Lista kandydatów do Senatu opiewa: 1. prof. Wasiutyński Bohdan — senator, 2. ks. Marceja Godlewski — proboszcz, 3. Święcicki Julian Adolf — literat, prezes Stowarzyszenia Weteranów, 4. Jabłonowski Władysław — publicysta, b. senator.

W Lublinie lista narodowa opiewa: 1. prof. Roman Rybarski, 2. Henryk Sachs — rolnik, 3. Ludwik Christians — dziennikarz, 4. Edward Luczkowski — lekarz itd.

W Łodzi na liście narodowej figurują na pierwszym miejscu redaktor Tadeusz Czajewski, dalej Zygmunt Kierzyński, na liście centrolewu prezydent miasta Ziemięcki z P. P. S. oraz b. posłowie Kowalski i Kronig (Niemiec).

Echa skandalicznej prowokacji niemieckiej

Prasa niemiecka dotąd nie sprostowała kłamliwej pogłoski

W dzisiejszym wydaniu porannem donieśliśmy, iż poseł Knoll interwenjował u podsekretarza stanu v. Bülowa w sprawie kolportowanej przez część prasy niemieckiej kłamliwej pogłoski, jakoby współpracownicy poselstwa polskiego brali udział w podburzaniu do zamieszek ulicznych w dniu otwarcia Reichstagu.

V. Bülow zakomunikował, że niemiecki urząd spraw zagranicznych jeszcze przed interwencją polską poinformował prasę, iż pogłoski te są zmyślone i że w składzie poselstwa i konsulatu polskiego w Berlinie niema wcale osób wymienionych w kłamliwych notatkach prasowych. V. Bülow wyraził z tego powodu ubolewanie.

Pomimo zapewnień v. Bülowa, że w

tej sprawie nastąpiła interwencja urzędu spraw zagranicznych, narazie jeszcze w prasie niemieckiej nie pojawiły się żadne zaprzeczenia tych kłamliwych pogłosek. Cała ta akcja jest oczywiście niczem innym, jak prowokacją niemiecką.

Z powodu powyższych pogłosek w prasie niemieckiej wczoraj ze strony chrześcijańsko-socjalnej została złożona w sejmie pruskim interpelacja, w której to stronnictwo domaga się urzędowego sprawdzenia całego wypadku i zapytuje, jakie kroki zamierza podjąć urząd spraw zagranicznych w celu wyświeślenia sprawy i ukarania oficera policji, który padł na lep prowokacji nacjonalistów niemieckich i przekroczył swoje kompetencje. (w)

Kasowanie nabożeństw polskich na Warmji

Bytom, 17. 10. (PAT). Po śmierci ks. Barczewskiego, znanego działacza na niwie narodowej na Warmji, probostwo w Brąswaldzie otrzymało ks. Moritz, Niemieckiego nauczyciela, obrobione przez antypolski „Heimatdienst“, natychmiast przypuściło atak na polskie nabożeństwo w Brąswaldzie. Między innymi sporządzona została lista, na którą mieli się podpisać parafianie, pragnący większej liczby niemieckich kazań. Akcja nie odniosła skutku, gdyż nikt nie chciał złożyć podpisu.

Ostatnio nauczycielstwo namówiło proboszcza, żeby w tej sprawie urządził głosowanie. Za zmniejszeniem liczby polskich nabożeństw wypowiedziała się prawie połowa parafian, reszta na dowód protestu, wstrzymała się od głosowania. Mimo, że t. zw. „Niemcy“ otrzymali niespełna połowę głosów, porządek nabożeństw zmieniono o tyle, że już tylko co trzecią niedzielę odbywa się nabożeństwo polskie w Brąswaldzie.

Zagadkowe brylanty

Wzięte do Polski przez niejaką Kaufmann — Prawdopodobnie miały być użyte na cele agitacji komunistycznej

Wilno, 17. 10. (PAT) Donosiliśmy o aresztowaniu na granicy polsko-sockiej niejakiej Kaufmann, w walizce której znaleziono cenną biżuterję. Aresztowana Kaufmann, która podała się podczas zatrzymania za hr. Runowicką, została przesłana wczoraj do dyspozycji władz sądowych. Obecnie dowiadujemy się sensacyjnych szczegółów tej sprawy. W walizce rzekomej hrabiny odnaleziono 50 karatów brylantów czystej wody, 2 sznury wspinających pereł, książęcy diadem z brylantami i t. d.

Aresztowana zmienia przy każdym badaniu swoje zeznania i przytacza coraz to nowe okoliczności. Pierwsze zeznanie aresztowanej, iż miała ona te brylanty dostarczyć do Prus Wschodnich, nie wytrzymuje krytyki, gdyż tak cenna przesyłka byłaby napewno przesłana do Niemiec w sposób mniej ryzykowny. Pozostaje przypuszczenie, że Kaufmann miała te brylanty dostarczyć do Mińska a stąd miały być wysłane z zachowaniem specjalnych ostrożności, lecz w drodze Kaufmann skuszona została znajdującym się w

jej ręku skarbem i przywłaszczyła go sobie. Następnie postanowiła uciec do Polski. Obecnie aresztowana opowiada, że znalezioną u niej biżuterję zamierzała zwrócić za pośrednictwem władz polskich byłemu właścicielowi. Co do osoby aresztowanej, to jest ona córką b. jubлера petersburskiego, który miał przed wojną wielki antykwariat w Petersburgu.

Podczas rewolucji październikowej wstąpiła ona do partii komunistycznej, z ramienia której była wysłana przed 3 lata do Polski w charakterze kurjera. Po zdemaskowaniu jej działalności w Polsce, zdołała uciec do Rosji sowieckiej, a obecnie znowu zatrzymana została w dość zagadkowych okolicznościach na naszej granicy.

Kandydatury B. B. i centrolewu we Lwowie

Lwów, 17. 10. (Tel. wł.). Na liście B. B. we Lwowie kandyduje prezydent miasta inż. Brzozowski, a na drugim

miejscu ks. Szydelski z Ch. D. Z ramienia centrolewu kandyduje we Lwowie Szczyrek z P. P. S., w Przemyślu b. posełowie Pawłowski i Lieberman, w Samborze b. marszałek Rataj, w Strzy- ju Haluch, w Stanisławowie Ryńkiewicz, we Lwowie-powiat b. poseł Bryl. Do Senatu pierwsze dwa miejsca zajmuje Stronnictwo Chłopskie. Centrolew w okręgu tarnopolskim i zloczowski nie stawia swoich list. (w)

Proces b. posła Wasynczuka o obrazę

Warszawa, 17. 10. (Tel. wł.). Toczył się w Kielcach przed Sądem Okręgowym proces b. posła Wasynczuka o obrazę osoby urzędowej. Zona Wasynczuka leczyła się w Kasie Chorych w Busku. Podczas jednej z wizyt lekarz ordynujący obraził ją, wobec czego mąż umając się za żoną spoliczkował lekarza. Wytoczono mu sprawę o obrazę osoby urzędowej podczas urzędowania. Bronił Wasynczuka 5 adwokatów Sąd skazał Wasynczuka, który jest uwięziony, na jeden rok więzienia. Obrona zgłosiła apelację i wniosek o zastąpienie aresztu kaucją. Prokurator temu wniosкови się nie sprzeciwiał, ale Sąd mimo to wniosek odrzucił.

Listy kandydackie na m. Poznań

W okręgowej komisji wyborczej nr. 34 (miasto Poznań) złożono listy w następującej kolejności: 1) PPS - Lewica (drobnerowcy), 2) Niemcy, 3) Lista Narodowa, 4) „centrolew“ czyli Związek Obrony Prawa i Wolności Ludu, 5) Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem, 6) komunistyczna „Jedność Robotnicza i Chłopska“ i 7) Chrześcijańska Demokracja czyli Katolicki Blok Ludowy.

Listy Chrześcijańskiej Demokracji okręgowa komisja wyborcza narazie nie przyjęła z powodów formalnych.

Na liście BB. figurują: 1) Dr Leon Surrzyński, 2) Antoni Sas, urzędnik pocztowy, 3) Janina Jakubowska, 4) mistrz piekarski J. Kabaciński.

Na liście „Jedności Robotniczo-Chłopskiej“ figuruje Jerzy Czeszejko-Sochacki z zawodu nauczyciel, u którego jako miejsce zamieszkania podano Berlin - Steglitz. Na drugim miejscu figuruje Jan Brygier, komunistyczny radny miasta, odsiadujący obecnie karę więzienną we Wronkach za pobicie policjanta.

Na liście „centrolewu“ figurują nazwiska następujące: 1) Ludwik Sobkowiak, urzędnik pryw. (NPR.), 2) Franciszek Kowalewski, sekretarz socjalistycznych związków klasowych (PPS.), 3) Marcin Milczyński (NPR.).

POPIERAJĄCIE TANIE KUCHNIE BO ONE KARMIA WSZYSTKICH GŁODNYCH!

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8,9 zł; w Gdańsku na Warszawę 8,92,2 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu płacił dziś za 100 mkn. w dawizach 211,71 do 211,01 zł, gotówką 211,31 zł; za 100 guldenów gd. w dewizach 172,88 do 173,14 zł, gotówką 172,54 zł.

TARGOWISKO MIEJSKIE

Poznań, 17. 10. 1930 r.

Spędzono: wołów 3, buhajów 6, krów 12, świń 343, cieląt 143, owiec 32, razem zwierząt 539.

Z powodu małego spędu notowań nie przeprowadzono.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 17. 10. 1930 r.

Nastroj giełdy dzisiejszej był naogół słaby. Zawierano niechętnie tylko transakcje.

Z papierów procentowych wzgl. lokacyjnych płacono za 5 proc. poz. konwers. 51 proc., 7 proc. oblig. m. Poznania 88 proc. w zlocie, 8 proc. listy zast. Zach. Polsk. Tow. Kredyt. Miejsk. 91 1/2 proc. w zlocie, natomiast oddawano przy słabszej tendencji 8 proc. listy dolarowe (stare) Pozn. Ziem. Kredyt. po 93 1/2 proc. (przy dew. 8,90), 4 proc. listy zastawne konwert. ziemskie po 39 proc. oraz 6 proc. listy żytnie po 17,50 (za 1 ctr. mtr.).

Akcje bankowe i akcje przemysłowe pozostały bez notowania z powodu braku obrotów.

Cednia Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papieru procentowe:

(Kurs w procentach nominału).
5% Pożyczka konwersyjna 51% P
7% oblig. mieszk. m. Poznania 88% P.
8% listy zastawne Zach. Polsk. Tow. Kred. Miejsk. w Poznaniu 91 1/2% P.
8% dolarowe listy Pozn. Ziemstwa Kred. 93 1/2% O.

4% listy zast. konw. Pozn. Ziem. Kredyt. 39% O.

(Kurs w złotych)

6% listy żytnie Pozn. Ziem. Kred. 17,50 O.
Tendencja słaba.

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 17. 10. 1930 r.

Warunki: Handel hurtowy, parytet Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.:

Standardy: a) żyta 6945 gr. (118,2 f w. h.), b) pszenicy 744 gr. (126,4 f w. h.), c) jęczmienia przemiałowego 667 gr. (113,1 f w. h.), d) owsa 468,5 gr. (78,1 f w. h.).

„Ceny orientacyjne“ parytet Poznań

Zyto	17,75—18,25
Usposobienie spokojne	
Pszenica	24,50—26,25
Usposobienie słabsze	
Jęczmień przemiałowy	19,00—21,50
Usposobienie spokojne	
Jęczmień browarowy	25,00—27,00
Usposobienie spokojne	
Owies	17,00—19,00
Usposobienie spokojne	
Mąka żytnia wł. work. 65%	29,00
Usposobienie spokojne	
Mąka pszenna 65% wł. work.	44,50—47,50
Usposobienie słabsze	
Otreby żytnie	11,00—12,00
Otreby pszenne	13,00—14,00
Otreby pszenne (grube)	15,00—16,00
Rzepak	45,00—47,00
Groch Victoria	30,00—35,00
Ziemniaki jadalne	2,10—2,40

Ogólne usposobienie spokojne. Ziemniaki fabryczne bez obrotów. Sytuacja na rynku zbożowym w dalszym ciągu bez zmiany.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 17. 10. 1930 r.

Waluty Gotówka

Dolary St. Zjedn. tr.: 8,95% sp.: 8,97%
kup.: 8,93%

Dewizy:

	trans.	sprzed.	kup.
Londyn	43,35	43,46	43,24
Nowy Jork			
czeki	8,912	8,932	8,892
Nowy Jork			
kabel	8,921	8,941	8,901
Paryż	34,99	35,08	34,90
Praga	26,47	26,53	26,41
Szwajcaria	173,33	173,76	172,90
Wiedeń	125,82	126,13	125,51
Włochy	46,72	46,84	46,60
Berlin	212,22		

Tendencja niejednolita.

Papieru wartościowe i obligacje.

4% poz. inwest. . . . . 100,75—101,50
3% poz. bud. 50,00
5% poz. konw. 54,50

Akcje w złotych:

Bank Polski	154,50—154,00
Częstocice	0,00—32,0
Starachowice	0,00—11,00
Borkowski	0,00—3,00
Klucze	0,00—91,00

Tendencja przeważnie słabsza.

Komentarz.

Z papierów państwowych słabsza 5% poz. konw. i 4% poz. inv. Dla listów zast. tendencja niejednolita, dla akcji przeważnie słaba.

Wszystkie dzisiaj notowane akcje słabsze, z wyjątkiem Kluczy, które miały tendencję mocniejszą i były poszukiwane przy braku materiału.

PLÓDY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1000 kg. reszta za 100 kg.

Berlin, 17. 10. 1930 r.

Pszenica march. od st. załad.	224,00—226,00
75—76 kg.	
Tendencja spokojna.	
Zyto march. od stacji załad.	144,00—146,00
70—71 kg.	
Tendencja mocna.	
Jęczmień march. brow. od st. załadowania	184,00—210,00
Tendencja spokojna.	
Jęczmień pastewny i przemysłowy	166,00—180,00
Tendencja spokojna.	
Owies march. od st. załad.	142,00—155,00
Tendencja mocniejsza.	
Mąka pszenna	27,00—35,00
Tendencja utrzymana.	
Mąka żytnia	23,50—26,50
Tendencja wzmocniona.	
Ospa pszenna	7,50—8,00
Tendencja spokojna.	
Ospa żytnia	7,25—7,50
Tendencja spokojna.	
Groch Victoria	28,00—32,00
Groch pastewny	19,00—21,00
Peluszka	19,00—20,00
Bób polny	17,00—18,00
Wyka	18,50—21,50
Makuch rzepakowy	9,30—9,80
Makuch lniany	15,10—15,20
Wytłoki suche paryt. Berlin	5,30—5,80
Śrót Soja	12,60—13,10

Ogólna tendencja niejednolita.

Notowania złotego w Berlinie

z dnia 17. 10. 1930 r.

Wypłaty na Warszawę . . . . . 46,975—47,175
Noty wielkie . . . . . 46,925—47,325

Zebranie wyborcze na Jezycach

Zebranie pp. obwodowych i mężów zaufania dzielnicy Jeżyce odbędzie się dziś, w piątek, 17 b. m. o godz. 8-mej wieczorem w salce p. Kasperkowej przy ul. Kraszewskiego 16.

Referat wygłosi p. red. Ryszard Piestrzyński.

O liczne i punktualne przybycie prosi

Komitet dzielnicowy.

Niemcy przeciwko emigracji robotników sezonowych z Polski

Napięte stosunki polityczne i gospodarcze pomiędzy Niemcami i Polską nie wpływały dotąd na zagadnienia emigracyjne. Emigracja sezonowych robotników z Polski do Niemiec ustaliła się w ostatnich latach na 140.000 ludzi rocznie, nie licząc tych, którzy przedostawali się do Niemiec przez t. zw. czarną granicę, czyli poza ustalonym przez oba rządy kontyngentem. Jak jednak wskazują głosy prasy niemieckiej zanosi się na rewizję i w tej dziedzinie. Ostatnio wystąpił w tej sprawie August Locher, radca rządu niemieckiego w prowincji brandenburskiej na łamach „Magazin der Wirtschaft” z żądaniem zastąpienia obcych robotników rolnych własnymi.

W artykule swoim, zatytułowanym „Polityka rolnego rynku pracy”, zwraca on uwagę, iż w roku bieżącym mija 40 lat od chwili, gdy po upadku Bismarcka, zaczęły napływać do Niemiec pierwsze grupy obywateli, których liczba doszła w roku 1914 do pół miliona. Korzystanie z taniego robotnika polskiego odbiło się, zdaniem jego, ujemnie na rozwoju organizacyjnym wielkich przedsiębiorstw rolnych, zwłaszcza w prowincjach wschodnich i środkowych. Nie budowano odpowiednich mieszkań robotniczych, ale lokowano emigrantów w marnych budach i szopach, nie starano się o lepszy rozkład pracy w ciągu całego roku, nie dbano o nowoczesne systemy pracy, o rozwiązywanie zagadnień socjalnych — rezerwoar rąk roboczych był niewyczerpany.

Wojna światowa wprowadziła tu duże zmiany, umową z roku 1921 ograniczono bardzo znacznie możliwość korzystania z pracy obcych robotników, ale na tej drodze, zdaniem auto-

ra, nie wiele się da zrobić. Od roku 1921 do 1929 zdołano zmniejszyć oficjalnie liczbę obcokrajowców w charakterze sezonowych robotników rolnych zaledwie o 5 proc. Muszą więc tu wkroczyć urzędy pośrednictwa pracy rolnej, które winny dążyć do takiej zmiany warunków pracy, by odpowiadały one wymogom niemieckich robotników rolnych. Locher stwierdza, iż tak zwana ucieczka ze wsi do miasta, miała miejsce przede wszystkim w tych okręgach, do których ongiś zaczęli przyjeżdżać Polacy. Robotnik niemiecki nie mógł sprostać w walce konkurencyjnej z tanią siłą polskiego chłopca i emigrował do miasta.

W konkluzji domaga się autor reorganizacji urzędów pracy w tych specjalnie zagrożonych prowincjach, któreby umożliwiła im prowadzenie wyteżonej akcji w kierunku całkowitego zastąpienia polskiego chłopca niemieckim robotnikiem rolnym.

W związku z tą akcją prasową warto wspomnieć, iż niemiecka centrala robotnicza prowadzi już od dłuższego czasu wyteżoną akcję w kierunku skierowania bezrobotnych miejskich do pracy na roli. Dla celów doświadczenia założono w okolicy Frankfurtu nad Odrą przy pomocy rządu specjalny zakład dla przeszkolenia długoletnich bezrobotnych dla prac rolnych. Nauka w tym zakładzie trwa tylko 4 tygodnie i obejmuje prócz techniki pracy rolnej także zagadnienia higieny, warunków mieszkaniowych i ubezpieczeń społecznych na wsi. Jak wykazała statystyka z pośród 1076 uczniów, którzy ukończyli ten zakład w ciągu pierwszych 8 miesięcy, 762 uzyskało natychmiast pracę. J. B.

Polsce, t. j. przenikanie jej wpływów do najdalszych zakątków życia zbiorowego spowodowało, że i koła gospodarcze znalazły się w stosunku wielkiej i szerokiej zależności od systemu, trzymającego koła gospodarcze w ryzach instrumentów takich, jak podatkowe, kredytowe, celne, monopolowe, administracyjne, kolejowe itp. Daleko posunięta ingerencja systemu w stosunki gospodarcze kraju wywołała następujące konsekwencje: jeden odłam kół gospodarczych poszedł z falą, dał się unieść, pofolgował własnemu oportunizmowi i poddał się kierunkowi majowemu. Pozostali zaś przedstawiciele kół gospodarczych, wiedząc, żeby groziło oponowanie rządowi, zamknęli się w sobie i poddali się ściśle regule milczenia w sprawach politycznych.

W ostatnich czasach jednak, rzeczy wzięły taki obrót, że milczenie postradało swoją przysłowiową wartość złota. Dlaczego? Dla dwóch powodów: Po pierwsze, ze względu na przemożny wpływ, jaki wywiera „polityka polityczna” na życie gospodarcze. Po drugie, z uwagi na to, że koła gospodarcze, t. j. ludzie, pracujący na polu gospodarczym, narówni z innymi obywatelami mają prawo i obowiązek zajmowania się losami państwa, których są współtwórcami.

Świadomość powyższych prawd zaczyna kiełkować wśród kół gospodarczych. Dowodem tego czołowy artykuł w „Przeglądzie Gospodarczym”, organie „Lewjatan”. Czytamy tam:

„W pierwszym rzędzie sfery gospodarcze muszą przypomnieć postulat równowagi między poszczególnymi czynnikami w życiu państwowym. Problem równowagi spotykamy w każdej dziedzinie działalności ludzkiej, w każdej dziedzinie życia i od utrzymania tej równowagi zależy zawsze czy to skuteczność działania ludzkiego, czy to pomyślny rozwój danego organizmu. . . . Gdy zastosujemy tę zasadę do tak palącego zagadnienia, jakim jest zagadnienie ustrojowe w Polsce, dojdziemy do wniosku, że i tutaj postulatem jest takie zorganizowanie maszyny państwowej, aby wszystkie w niej tryby, koła i troki działały harmonijnie razem, uzupełniając się nawzajem. . . .

„Nie dosyć jest wysunąć hasło, trzeba znaleźć właściwe środki jego urzeczywistnienia. . . Ci, którzy stoją na czele przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych, czy finansowych, wielkich i małych — mają wszyscy wielką szkołę praktycznego doświadczenia. . . Dlatego też sfery gospodarcze mają prawo wystąpić pod adresem obozów politycznych w Polsce z radą i żądaniem większej rzeczowości w ich programach i poczynaniach. . . Ta rzeczowość skłoni polityka, formułującego program polityczny, do należytego uwzględnienia momentów gospodarczych.”

Uwagi te są słuszne. Rzecz inna, że dla Stronnictwa Narodowego nie wpływa z nich żadne nowe wskazanie, bo stosuje ono prawdy, wypowiedziane przez „Przegląd Gospodarczy”, konsekwentnie z własnej inicjatywy.

Z powiatu czarnkowskiego

Wprowadzenie z powrotem do wydziału powiatowego — Sprawa niektórych podpisów pod odezwą wyborczą B. B.

Czarnków, 16 października. Członkowie tutejszego wydziału powiatowego pp. kupiec Stanisław Grubiński i aptekarz Jan Klera zostali, jak o tem swego czasu pisaliśmy, za sprawą p. starosty Boguszeńskiego zawieszni w urzędowaniu, a jednocześnie został im wytoczony proces o rzekome przekupienie jednego z lewicowych radnych miejskich celem uzyskania tym sposobem większości prawicowej we wydziale powiatowym. Proces toczył się we Wieleniu, obaj oskarżeni zostali jednak uwolnieni od czynionych im zarzutów. Przeciwno temu wyrokowi starostwo odwołało się do odnośnej wyższej instancji w Poznaniu, jednak bezskutecznie.

Oczekiwano wobec tego rychłego przywrócenia w urzędowaniu obu niesłusznie zawieszonych członków wydziału powiatowego, a gdy to zbyt długo nie następowało, wysłano z ramienia miasta w tej sprawie osobną delegację do p. wojewody. To pomogło, obaj wspomniani członkowie zostali już znowu wprowadzeni z powrotem do wydziału powiatowego.

Przy tej sposobności warto również wspomnieć o innej sprawie. W ubiegłym miesiącu z pewnej strony zwracano się do obywateli miejscowych z tem, czyby nie chcieli dać swego podpisu pod odezwą, zwracającą się przeciwko znanemu wystąpieniu pruskiego ministra Treviranusa. Co się atoli okazało? Odezwę wydano potem pod

DOSKONAŁE PRZYLEGAJĄCE
PUDRY MAJOLA
W PROSZKU I PRASOWANE
P w 5363-42.525

firmą Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem, łącząc ze sobą sprawę Treviranusa i wyborów sejmowych.

Cel właściwy tej odezwy — wszyscy to odrazu zrozumieli — zdradziła umieszczona obryzonymi literami na jej czele firma B. B. W. R. Nie wszyscy jednak, mimo że się burzali na takie podejście, zdobyli się na zapretowanie publiczne, jak to był uczynił ks. dziekan Rosenberg z Lubasza, który stwierdził osobnym oświadczeniem w miejscowej „Gazecie”, iż nie dał nikomu upoważnienia do umieszczenia swego nazwiska na takiej odezwie. . .

Nastroj wyborczy dla listy narodowej jest dojrły.

O atmosferze w Polsce

W „Kurjerze Warszawskim” p. B. Koskowski zamieścił artykuł p. n. „Jak się wpływa na atmosferę publiczną”, w którym, powołując się na głosy prasy „sanacyjnej” o „atmosferze spisków” w Polsce, zastanawia się, kto na taką atmosferę wpływa. I pisze:

„Oto np. w pierwszym lepszym numerze jednego z czasopism „sanacyjnych” czytamy:

„Krydwan czynu majowego, acz powoli, posuwa się naprzód i nic nie jest w stanie go powstrzymać: dzieło rewolucji musi się dopełnić i dopełni się (podkreślenie w oryginale).”

„Dzieło rewolucji. . . Łatwo sobie wyobrazić, jak podobne frazesy wpływają na atmosferę publiczną, ile że używane są przez organ prorządowy! Popularyzuje się tu przeciwko pojęciu rewolucji. Wyklada się czytelnikom, że jesteśmy w okresie rewolucyjnym. Szerzy się nastrój oczekiwania czynów gwałtownych.

„Nastrój ten staje się, rzecz prosta, tem intensywniejszy, im czytelnik lepiej zdaje sobie sprawę z miejsca, z którego groźne zapowiedzi rozbrzmiewają. A jest to prawdziwy nastrój, t. j. stan uczuciowy, ponieważ czytelnik rozumowo nie zorientuje się nigdy w tem, jaki to interes może mieć obóz prorządowy w wytwarzaniu atmosfery niepokoju. Czytelnik mniemał dotychczas, że w interesie każdego rządu jest uspokajanie opinii, łagodzenie nastrojów, paraliżowanie oczekiwania zmian gwałtownych. Tymczasem tu się dzieje wprost odwrotnie.

„Dzieje się tu tak dalece odwrotnie, że niektóre dzienniki „sanacyjno”-zachowawcze bronią systematycznie teorii nowego zamachu stanu, czyli rewolucji à rebours, przez co nastroje niepokoju, trwożnego oczekiwania balamutnego odgadywania wzmagają się coraz bardziej, zatruwając atmosferę publiczną, czyniąc ją nerwową, prawie ze historyczną, a więc wytrącającą z równowagi umysły i uczucia.

„Otwieramy skrajne organy prasy „sanacyjnej” w innym miejscu. Tam np. gdzie jest mowa o osobach lub o bieżących zadaniach, lub o prasie opozycyjnej. O pierwszych twierdzi się, że, należąc do t. zw. opozycji, stanowią klan opryszków i zbrodniarzy. Drugie formułuje się w ten sposób, że gdyby słowo miało stać się ciałem, to Polska prześcignęłaby wszelkie znane dotychczas wzory państwa policyjnego. O trzeciej utrzymuje się, że „należy natychmiast jej uwięzić na tym rzemieniu żelazny namordnik”.

„Wogóle zaś od rana do nocy mówi się tam o tem, że państwo stoi tylko siłą fizyczną rządu, że w Polsce trzeba tępić, tępić i tępić, że ci są nikczemni moralnie, tamci sprzedajni materialnie, że gangrena moralna jest okropna, że jedynie bezwzględne represje osobiste i polityczne uratują państwo, naród, moralność, przyszłość, cywilizację.

„Niżej podpisany widział już sporo rzeczy dziwnych na tym padole płaczu. Obserwowało się, między innymi, zbliżka, w Berlinie, w Petersburgu, metody państw ultra-policyjnych. Ale żeby mogła istnieć prasa, która gorąco chce służyć interesom rządowym przez szerzenie idei przewrotowych, przez krzewienie pesymizmu, przez ciągłe podniecanie opinii publicznej, przez inwektywne osobiste, przez pogrózki hurtowe i detaliczne, — o tem się nie miało do ostatnich czasów żadnego pojęcia.”

Włoch o Malborku

W jednym z najlepszych dzienników, jakim jest włoski „Corriere della Sera”, ukazało się w ciągu tego lata kilka doskonałych dłuższych artykułów, podpisanych pseudonimem „Panfilo” na tematy, związane ze sprawą polskiego Pomorza, naznych bałtyckich portów, pretensyj Gdańska i jego walki z Gdynią. Artykuły te, nacechowane wielką do Polski sympatią, napisane spokojnie, z łacińską jasnością sądu, przyczynią się niewątpliwie skutecznie do usunięcia wielu uprzedzeń, szerzonych skwapliwie przez niemiecką propagandę.

Według opinii włoskiego korespondenta, który na miejscu rzecz zbadał, z przeszłością historyczną Pomorza, Gdańska i Prus wschodnich dobrze się zaznajomił — słuszność jest całkowicie po stronie Polski. W swoich wędrówkach nad Bałtykiem dotarł on też do Malborku. Widocznie skierował go tam Gdańszczanie, którzy „zdawało się jakby byli w obawie, że ich miasto nie zrobi na cudzoziemcu wrażenia miasta, wyraźnie niemieckiego”. Dlatego też zaprowadzono go również do archiwum miasta, gdzie archiwista ze szczególnym naciskiem zaznaczył brak całkowitych dokumentów w języku polskim, mimo że są tam dokumenty nawet w języku rosyjskim (z czasów Katarzyny) i włoskim. Nie zaznaczył jednak archiwista, że królowie polscy zwracali się do Gdańska w pismach łacińskich, że nie zabiegali wcale o jego polonizację. Na szczęście turysta włoski wiedział o tem dobrze. Zdawał też sobie sprawę z tego, że nazwa Gdańska wcale nie jest niemiecką, przypominał też czytelnikom ową sławną rzeź, jaką urządzili w zdobytym Gdańsku Krzyżacy w r.

1309. Ustęp ten nosi wymowny tytuł „Metody Dżengis-Hana”.

Ażeby Włocha o niemieckiej kulturze bałtyckiego Pomorza całkowicie przekonać, zawieźli go też Niemcy do Malborku, oczywiście przez Tczew, skarżąc się przytem wymownie na straszliwą krzywdę, jaką im wyrządza zmuszając ich nawet do tak bliskiego Malborku jechać przez polskie terytorjum. Jasno myślący Włoch odrazu wynalazł na to sposób: wybudowania osobnej linii kolejowej. Na co odpowiedzieli mu Gdańszczanie, że koszt takiej linii nie opłacałyby się. Odpowiedział ta rzuciła jaskrawe światło na ich pretensje. Krajobraz przypominał włoskiemu turyście Holandję, domy gdańskie i styl domów wiejskich również Holandję raczej na pamięć przywołał, niż Niemcy. Obserwacje te potwierdziła tem mocniej wiadomość o niemieckich kolonistach, którzy w te strony z Holandji przybyli. Gotyk malborskiego zamku zrobił na Włochu wrażenie raczej ujemne, czegoś sztucznego, teatralnego. Wrażenie to potęgowało przesadna niemiecka skrupulatność w pracy nad restauracją zamku, nad przywróceniem mu pierwotnego wyglądu w najdrobniejszych szczegółach. Skutkiem tego ten nowiutki, błyszczący gotyk wydaje się falsyfikatem, chociaż nim nie jest. Całość wydała się Włochowi symbolem siły, która rządzi mieczem i krzyżem, wcieleniem niemieckiego nacjonalizmu, obrazem państwa pruskiego.

Interesujący ten artykuł kończy znamienna uwaga, że Niemcy nadbałtyccy, którzy dotąd sobie dostatecznie sprawy nie zdają z wielkich powojennych przemian, powinni sobie uświadomić, że najodpowiedniejszą dziś i ostateczną rolę, jaką zamek malborski może odegrać — jest rola interesującego muzeum. (P.)

Znamienny głos „Przeglądu Gosp.”

W każdym społeczeństwie istnieje pewien podział pracy nie tylko w wąskim, zawodowym znaczeniu tego słowa, ale również w znaczeniu szerszym, społecznym, odnoszącym się do całych grup. Istnieje więc grupa ludzi, poświęcająca się specjalnie pracy nad bezpośrednim administrowaniem państwa, grupa oddająca się nauce, i wreszcie, m. in grupa t. zw. sfer gospodarczych, tj. ludzi, którzy pracują bezpośrednio przy warsztatach wytwórczości i wymiany. Z natury rzeczy wytwarza się swego rodzaju specjalizacja, polegająca na tem, że w sprawach politycznych zabierają głos przywódcy polityczni, w sprawach naukowych — luminarze nauki, a w sprawach gospodarczych — kierownicy i

przedstawiciele życia gospodarczego. Zazwyczaj przedstawiciele poszczególnych grup społecznych unikają mieszania się do codziennych prac i sporów, toczących się w innych grupach.

Przedstawiciele polskich kół gospodarczych przestrzegali naogół bardzo skrupulatnie reguły nie mieszania się do spraw politycznych, a jeśli niektóre odłamy tych kół, łamiąc regułę, angażowały się w sprawy polityki „politycznej”, działo się to dla tych samych motywów, dla których reszta przedstawicieli gospodarstwa narodowego zawzięcie milczała, mianowicie: przez wzgląd na wyjątkowo uklad stosunków w Polsce, w ciągu ostatnich czterech lat.

Hipertrofia władzy wykonawczej w

Gdynia — America Line

Po długich pertraktacjach sfinalizowało nareście ministerjum przemysłu i handlu kupno 52 proc akcji towarzystwa, zwanego obecnie Gdynia - America Line. Wschodnio-Azjatycka Kompania, należąca do Duńczyków, a w małej części także do Francuzów, zgodziła się więc tem samem, że bandera tej linii zmieni się na polską, że na „Polonji” (15 tys. tonn), „Pułaskim” (12 tys. tonn) i na „Kościuszcze” (12 tys. tonn) będą powiewały barwy polskie; że w ślad za tem przejdzie prędzej czy później także komenda na danych statkach w ręce polskie.

Narazie zmieniła się wszakże — na „Kościuszcze” z przykrym dla nas incydentem — tylko bandera. I dlatego odbył się cały pierwszy rejs tej linii pod duńską komendą, co dyrektor departamentu morskiego, p. Nosowicz, tłumaczył Polonji amerykańskiej tem, że „Polska nie posiada jeszcze (wbrew 20-głosowemu Związkowi kapitanów polskich) odpowiednio wyszkolonych oficerów morskich, zasługujących na powierzenie im stanowisk kierowniczych.

Linja Gdynia — Ameryka nie jest wprawdzie pierwszą linią z polską banderą. Wyprzedziła ją pod tym względem najpierw marynarka towarowa (o łącznej pojemności około 40 tys tonn), pracująca przede wszystkim na Bałtyku, a następnie, nie licząc kabotażu między Gdańskiem, Gdynią i Helem, linja polsko-brytyjska, która w sile około 13 tys. tonn jako pasażerska linja pośredniczy od 1929 r. między Gdynią a Londynem i Hullem i w 75 proc. należy do rządu polskiego.

Ale linja Gdynia — Ameryka przewyższa powyższe wymienione pierwsze zaczątki pod względem swej doniosłości. Nasamprzód łączy nas z najpoważniejszą i najzamożniejszą częścią naszej emigracji (w Stanach Zjednoczonych Północnej Ameryki 4 miliony głów, w Kanadzie kilka set tysięcy), a następnie podejmuje przez nią zarówno państwo jak i społeczeństwo walkę konkurencyjną na morzu o utrzymanie i rozwój polskiej marynarki handlowej i to w warunkach szczególnie ciężkich.

Statki są w 80-proc. statkami pasażerskimi na ogół średniego wieku („Polonja” liczy 20 lat, „Kościuszkę” 17, „Pułaski” 15), budowanymi w Glasgow, i mają średnią szybkość 15 mil morskich na godzinę. Kalkulacja handlowa opierała się przede wszystkim o nasz kontyngent emigracyjny do Kanady (około 10 tys. rocznie) i do Stanów Zjednoczonych Północnej Ameryki (około 6 tys. rocznie). Na te cyfry można było liczyć z dodatkiem około 3 tys. turystów z za-

siedzialej Polonji amerykańskiej. Dwunastodniowy kurs tej linii idzie bezpośrednio przez Kopenhagę, Halifax, do Nowego Jorku. Przewóz towarowy — o ile mi wiadomo — w 35 proc. został zapewniony linjom amerykańskim.

Do normalnego podtrzymania kursów cyfry powyższe powinny w zupełności wystarczyć, zwłaszcza, że polskich emigrantów można było zmusić do używania tej linii, skutkiem czego wszystkie początkowe kursy były też efektywnie zarobkowe.

Mimo to należy się na przyszłość liczyć z poważnymi trudnościami danej linii. Bo — pomijając, że zimowy sezon nie nęci turystów — Kanada zamknęła nagle imigrację w zupełności, a jeśli chodzi o późniejszy sezon, to ze względu na rosnące bezrobocie w Stanach Zjednoczonych także turyści mogą częściowo zawieść, zwłaszcza jeśli wszystkie statki uparczywie będą omijały Francję, do której część kombatantów z wojny światowej na długi czas jeszcze silnie będzie grawitowało. Rozumie się, że trudności te będą miały inne linje tak samo, a może nawet w większym stopniu i dlatego nie na nie kładziemy największy nacisk. Gdy bowiem kryzys i zakaz imigracyjny ustanie, pozycje rychło się wyrównają, o ile już poprzednio nie wyrówna się strat przez przerzucenie choćby jednego statku na linję Ameryki Południowej, ciągle jeszcze dla imigracji otwartej.

Ale nacisk kładziemy na coś innego. Otóż najpierw wypada, by nie tylko komenda statków przeszła jak najrychlej w ręce polskie, ale by także dalszy personel okrętowy i biurowy (w Nowym Jorku pracuje około 80 proc. Żydów) lepiej był zastąpiony przez żywioł polski. Także kwestja aprowizacji, załatwiana dotychczas przez Kopenhagę i Nowy Jork, nie ma dotychczas z Polską, chętną się z swego rolnictwa, nic wspólnego.

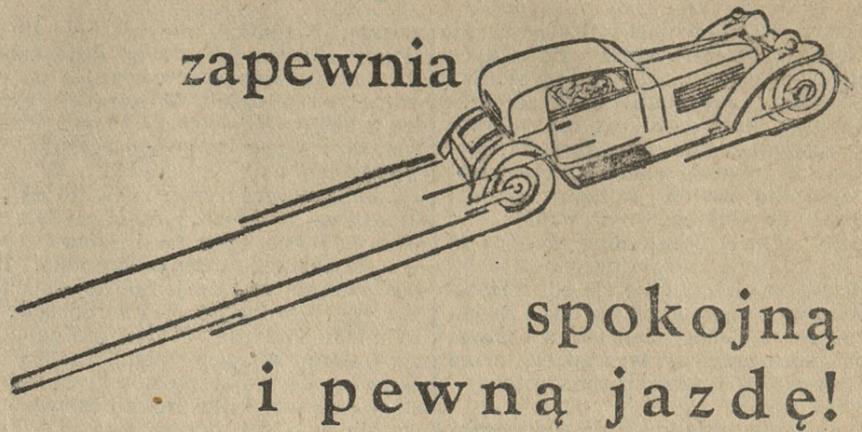
A następnie należy stworzyć plan eksportu towarowego, któryby rzeczywiście ten nader skromny tonnaż zapełnił i ustalił pewne rynki zbytu dla sztandarowych naszych produktów. Bo na dłuższych dystans winna się linja oprzeć także na tych towarowych kalkulacjach nie odgrywających narazie na tej linii prawie że żadnej roli.

Tylko w tych warunkach można bowiem marzyć o rosnącej rentowności linii i dla rozbudowy jej pozyskać prywatne nasze kapitały. I tylko w takich warunkach można społeczeństwo silnie związać z naszą marynarką i wytworzyć dla niej pełne sympatie zarówno kraju jak i emigracji.

Ks. dr. A. Kubik.

Zmiana oleju z nadejściem chłodu

zapewnia

spokojną i pewną jazdę!

Lecz zamiast dotychczas używanego letniego oleju należy karter napęlić właściwym na zimę dla Waszego pojazdu mechanicznego olejem. Stosujcie Gargoyle Mobiloil — olej, który podczas prób wytrzymałości, przeprowadzonych w najcięższych warunkach pracy i przy anormalnie niskich temperaturach, okazał się pod każdym względem doskonałym.

Przy wyborze właściwego oleju kierujcie się Tabelą Polecającą!

Każda blaszanka Gargoyle Mobiloil posiada pod nakrętką płombę. Zwracajcie na to uwagę przy kupnie oleju!

VACUUM OIL COMPANY S. A.
CZECHOWICE — WARSZAWA

Gargoyle Mobiloil

nw 4187

Zebranie przedwyborcze w Poznaniu

Wczoraj w sali p. Zawadkowej na Górnej Wildzie odbyło się miesięczne zebranie wildeckiego koła Stronnictwa Narodowego, które zagał w zastępstwie chorego prezesa Koła, p. Rutkowskiego, wiceprezes p. Deja. Sala była przepelniona. Referat polityczny wygłosił kandydat z listy nr. 4 p. red. Ryszard Piestrzyński. Prelegent omówił wybory polskie z punktu widzenia położenia międzynarodowego, stwierdzając, że jedynie zwycięstwo programu narodowego w Polsce zdoła zabezpieczyć nasz kraj przed kryzysem politycznym i gospodarczym, jaki przeżywa cała Europa, a skąd grożą nam różne niebezpieczeństwa. Wywody mówcy wywołały duże zainteresowanie i spotkały się z ogólnym aplauzem.

Ożywiona dyskusja wykazała zdecydowany i bojowy nastrój, jaki panuje w szeregach obozu narodowego. Po dyskusji załatwiono sprawy techniczno-wyborcze.

Zebrania przedwyborcze w Rawickiem

Miejska Górka i Bojanowo

Miejska Górka, 15 października. W niedzielę, dnia 12. bm. odbył się w Miejskiej Górce przy licznych udziałach okolicznych włościan, oraz miejscowej ludności, powiatowy zjazd Stronnictwa Narodowego. Zebrali się około 500 osób. Zjazd zagał krótkim, ale treściwym przemówieniem prezes miejscowego Koła p. Franciszek Bartkiewicz, oddając przewodnictwo zebrania w ręce p. Juliana Skrzypczaka. Po powitaniu przez przewodniczącego przybyłych na zjazd delegatów kół wiejskich i miejskich, oraz członków zarządu powiatowego, zabrał głos b. poseł p. Franciszek Górczak, który

zobrazował w swem przemówieniu obecne położenie gospodarcze, uwzględniając w szczególności upadek handlu i rzemiosła, jako następstwo zupełnego zubożenia największego odbiorcy t. j. ludności wiejskiej — i udowodnił, że na podstawie danych statystycznych, iż obecny kryzys, istniejący na całym świecie, u nas najostrej występuje, do czego przyczyniły się stosunki u nas panujące.

Referat o położeniu politycznym wygłosił p. mecenas Wstawski, przedstawiając w szczególności różnicę projektów zmian konstytucji Stron. Narodowego z jednej strony, a B. B. i centrolewu z drugiej strony — i wskazując między innem na niebezpieczeństwo, wynikające z powszechnego wyboru Prezydenta Rzpltej, oraz nadania prawa głosowania wojskowym.

Jedno i drugie przemówienie wysłuchane zostały z wielkim zainteresowaniem, czego dowodem były huczne oklaski.

W dyskusji zabierali głos p. Malak ze Sarnowy, który dał wyraz swym obawom przed skutkami wciągnięcia wojska w wir walk partyjnych, oraz p. Ptasiak z Szkaradowa, który nawoływał oboznych do spełnienia swego obowiązku w dniu wyborów i skupienia się około listy nr. 4. Na końcu zabrał głos prezes Zarządu Powiatowego p. mecenas Borkowski, przypominając m. in., iż obecne wybory są plebiscytem za lub przeciw rządowi marszałka Piłsudskiego.

Po wyczerpaniu dyskusji zamknięto zebranie odśpiewaniem hymnu narodowego „Boże coś Polskę”. Na wszystkich obecnych wywarło zebranie swoim podniosłym nastrojem niezwykle dodatnie wrażenie.

Przy tej sposobności wypada zaznaczyć, iż zebranie powyższe odróżniało się bardzo od zebrania dotychczas tutaj odbytych, np. zebranie N. P. R., które zakłócone zostało prowokacyjnym zachowaniem się bojówki „sanacyjnej”, oraz zebrania B. B., ośmiesz-

nego przez humorystyczne występy znanego na tutejszym gruncie „obywatela”.

Bojanowo, 15 października.

W niedzielę dnia 12. bm. w południe o godzinie 12-iej odbyło się w Bojanowie zebranie przedwyborcze Stronnictwa Narodowego, na którym przemawiali b. poseł p. Górczak z Buku i kandydat na posła p. mec. Wstawski z Leszna. Po przemówieniach wybrano z pośród obecnych zarząd.

Zebrania przedwyborcze w Gnieźnieńskiem

W niedzielę, dnia 19 b. m. odbędzie się w następujących miejscowościach powiatu gnieźnieńskiego zebrania przedwyborcze Stronnictwa Narodowego:

Sła wno, o godzinie 9,30 rano — prelegenci p. Krzemieniowska i dr. Stefan Pietrowicz.

Pawłowo, godzina 12, w tamtejszym gościńcu — prelegent Jan Przanowski.

Kłocko, godzina 1,30, na salce przykościelnej — prelegenci pp. Krzemieniowska i dr. Stefan Pietrowicz.

Gębarzewo, godzina 15, na sali p. Leśnego — prelegent Jan Przanowski.

Zebranie przedwyborcze w Borku

Borek, 15 października.

Odbyło się tu zebranie przedwyborcze Stronnictwa Narodowego. Po zagajeniu przez p. Cz. Pawlickiego wygłosił obszerny referat o obecnym położeniu politycznym i gospodarczym p. Hejnowicz z Gostynia. Nastąpiła dyskusja, w której przemawiali p. Pawlicki i inni, poczem utworzono Narodowy Komitet Wyborczy na miasta Borek i okolice, w skład którego weszli jako mężowie zaufania rolnicy z wszystkich okolicznych wiosek, okazując przytem wielki zapał dla idei Stronnictwa Narodowego.

W najbliższą niedzielę o godz. 12 w południe odbędzie się zebranie dla kobiet, na którym przemawiać będzie p. Krzyżagórska z Poznania.

KTO KUPUJE TOWARY ZAGRANICZNE. ODBIERA CHLEB ROBOTNIKOM POLSKIM!

Koło Stronnictwa Narod. w Gdyni

W wyniku wzmoczonej akcji narodowej na wybrzeżu polskim zawiązało się w Gdyni Koło Stronnictwa Narodowego, do którego wstąpiło wiele osób. Do zarządu tymczasowego wybrano: dr. Stanisława Bernatta, Alojzego Sobczaka, kierownika wydziału grodzkiego Miłochy O. W. P. w Gdyni, radcę Wojciecha Jaskowskiego i Antoniego Maciejewskiego.

Zjazd Stowarzyszeń Przyjaciół Ligi Narodów

W Gdańsku obradowała od 12-go do 15-go bm. rada główna i komisje Międzynarodowego Związku Stowarzyszeń Przyjaciół Ligi Narodów.

W skład delegacji polskiej wchodził pp. rektor Dembiński, Czerwiński, Lypacewicz, Nagórski, Ruecker, Rybiński, Stawski, Stroński.

Obok zwykłych komisji (politycznej, mniejszościowej, gospodarczej, wychowawczej) stworzono osobną komisję z 18-tu członków dla doniosłej obecnie sprawy współpracy europejskiej w ramach Ligi Narodów, której przewodniczącym obrany został delegat polski p. St. Stroński, a w skład podkomisji, powołanej przez komisję, weszli przedstawiciele Anglii, Francji, Belgii, Danji, Italji, Niemiec i Polski, oraz przewodniczący Związku Prz. L. N. i przewodniczący Komitetu Współpr. Europejskiej.

Delegacji niemal wszyscy w liczbie około 70-ciu wzięli udział w zwiedzeniu Gdyni, a przewodniczący poszczególnych delegacji byli na przyjęciu u komisarza gen. Rzpltej p. Strassburgera.

Ks. prymas Hlond w Manchester.

Londyn, 17. 10. (PAT). Ksiądz prymas Hlond przebywał wczoraj w Manchester, gdzie odprawił uroczystą mszę w polskim kościele św. Kazimierza, szczerze wypełnionym Polakami, Rusinami i Litwinami, tworzącymi kolonję katolicką z Polski. Następnie J. E. ks. Prymas podejmowany był śniadaniem przez biskupa Salfordu. Ks. kardynał wygłosił łacińską mowę, w której podkreślił znaczenie Manchesteru i wskazał na miejscowe zadania kościoła katolickiego. W piątek rano ks. Prymas odjeżdża do Polsk.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Niezwykłe wybryki przyrody

Złota jesień — Kwitnący bez — Smaczne maliny — Truskawki dojrzewają

Okres letni przyniósł w bieżącym roku wielkie rozczarowanie. Po silnych upałach w czerwcu, nastąpiły dni słotne i niepogodne. Przyszedł wreszcie okres wakacyjny, lecz i on nikogo nie zadowolił, bo pogoda ciągle się pogarszała. Narzekano na wiosnę, a lato jeszcze większy sprawiło zawód. Początek jesieni również nie był dobry, bo deszcz prawie codziennie popadał, dopiero koniec września przyniósł zmianę na lepsze. Utrzymuje się od dłuższego czasu przepiękna pogoda i w ten sposób nasza złota jesień sprowadziła wynagradza krzywdy, wyrządzone przez jej kapryśność w tym roku — wiosnę i lato.

Z nastaniem pięknych dni w ogrodach i sadach zaczęły się dziać naprawę dziwne rzeczy. Natura źle zrozumiała hojność jesiennego słońca i jąła się budzić do nowego życia, za co może srodze zapłacić. Jej wybryki w bieżącym roku wywołują powszechne zdziwienie.

Oto np. w okolicach Wągrówca niedawno zakwitły bzy i jabłonie, zupełnie jak gdyby to był maj lub czerwiec. Jabłonie ograniczyły się do wydawania paków, lecz i te niebawem rozwiną się

muszą. Niedawno przyniesiono do redakcji „Ilustracji Polskiej” duże smaczne maliny, mocno utwierdzone na rozwiniętych łodygach. Wczoraj zaś zjawił się u nas p. Wojciech Lesiński z Poznania, zapraszając do swego ogródka przy Bielnikach na... truskawki. W jego skromnym ogródeczku zakwitło aż pięć krzaków, z których część wydała już owoce. Córeczka p. Lesińskiego zakradła się pewnego razu do ogródka i niepostrzeżenie urwała jedną dojrzałą truskawkę, biegnąc do ojca z radością, że była taka smaczna. P. Lesiński opiekując się jesiennym „podarkiem” bardzo troskliwie, okrywając na noc krzaki chrustem — a gdy tylko słońce zaświeci, uwalnia je z tych więzi, by cieszyły się ciepłem słońca.

Wszystkie te wypadki — a możnaby podobnych nazbierać więcej — wywołują rozmaite komentarze i łatwo zrozumiałe zaniepokojenie. Czy są one zapowiedzią jakichś zmian atmosferycznych (jeden mówi np., że ostrej zimy) — nie wiemy, w każdym razie należą do niezwykłych zjawisk, zasługujących na specjalną uwagę i zainteresowanie się nimi fachowców. (tr.)

rodziny nadeszły bardzo liczne kondolencje.

— **Jubileusz kapłański.** We wtorek, 8 bm. obchodził ks. dr. Prumbs, profesor religii w państwowym gimnazjum im. Dąbrowski, uroczystość srebrnych godów kapłańskich.

— **Z Uniwersytetu Poznańskiego.** Dyplom inżyniera rolnictwa uzyskali pp.: Marja Machalicowa z Moskwy, Lubomira Marja Zawadzka ze Smoleńska i Bronisław Burdziński z Kijowa.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— **Z Akademickiego Koła Trzemeszian U. P.** W sobotę 25 bm. o godz. 20 odbędzie się w Poznaniu na sali p. Jarockiego, ul. Masztalarska 8, walne zebranie. W razie braku quorum w pierwszym terminie, zebranie odbędzie się w drugim terminie o godz. 20.30 bez względu na ilość członków.

— **Związku Górnoślązków Powstańców — Uchodźców wojew. poznańskiego i pomorskiego** zwołuje na niedzielę, dnia 19 bm. o godz. 12 w południe wielki zjazd w Poznaniu na sali p. Wyciska, ul. 3 Maja 3. Na porządku obrad bardzo ważne sprawy.

— **Związku Towarzystw Czeladzi Rzemieślniczej na Woj. Pozn., Koło Poznańskie** zwołuje zebranie delegatów, które odbędzie się 19 bm. o godz. 11 w Domu Rzemieślniczym, ul. Fr. Ratajczaka.

— **Ze Zw. Urzędników Kas Komunalnych i Komunalnych Kas Oszczędności Woj. Pozn. i Pom.** Zjazd odbędzie się w Bydgoszczy na sali posiedzeń Rady Miejskiej, ul. Jezuitska 15 w sobotę, dnia 25 bm. o godz. 15. Na porządku obrad znajdują się m. i. bardzo aktualne wykłady: 1) Propaganda oszczędności, 2) Egzekucja administracyjna, 3) O przedsiębiorstwach komunalnych.

WYKŁADY

— **Wykład o sadzeniu drzew.** W porozumieniu z Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego, w sobotę, dn. 18 bm. o godz. 16.30, odbędzie się drugi instrukcyjny wykład p. dyr. Wł. Marciniaka o sadzeniu drzew, łącznie z pokazem sadzenia, oraz wykład p. F. Teodorowicza o ochronie ptaków łącznie z pokazem sztucznych gniazd i karmników. Na pokazy te i wykłady Zarząd Pol. Przyrodn. Towarzystwa Pedagogicznego zaprasza pp. kolegów przyrodników — pedagogów wszystkich typów szkół. Zbiórka przy palmiarni w Parku Wilsona.

ZYCIE SOKOLE

— **Z Oddziału Kołowników Sokola Poznańskiego.** Uroczyste zamknięcie sezonu z wydaniem nagród i dyplomów odbędzie się w niedzielę 19 bm. o godzinie 18 na boisku „Sokola”. Na powyższą uroczystość zaprasza się specjalnie druhów jubilatów. Mile widziani są też sympatycy sportu kolarskiego.

WIECZORY, KONCERTY

— **Koło Przyjaciół Harcerzy przy II. Harc. Druż. Żeglarskiej** urządza w dniu 19 bm. uroczyste poświęcenie bandery dla Drużyny w kościele farnym o godz. 8, następnie akademie uroczystą w auli szkoły Działyńskich. Wieczorem odbędzie się wieczorek taneczny na sali Boulewaru, pl. Nowomiejski, na którą to uroczystość wszystkich sympatyków, Przyjaciół Harcerstwa i Harcerzy jak najprzejmiej się zaprasza.

— **Wieczornicę misyjną** urządza Młodzież Misyjna Żeńska przy kościele Ks. Ks. Salezjanów w niedzielę 19 bm. o godzinie 19 na sali Domu Królowej Jadwigi. Bilety nabyć można przy kasie.

— **Wieczór taneczny Bratniej Pomocy Stud. W. S. H.** W sobotę, 18 bm. urządza Bratnia Pomoc Studentów Wyższej Szkoły Handlowej w Poznaniu w salach Oficerskiego Kasyna Garnizonowego, przy Placu Działowym 2, wieczorek, który ma za zadanie w przyjacielskiej atmosferze zapoznać z sobą i zbliżyć wszystkich studentów. Nie potrzeba dodawać, iż cel swój wieczór osiągnie, gdyż wieczorki Bratniaka W. S. H. mają już ustaloną swoją dobrą opinię. Młodzież akademicka niechybnie skorzysta z tej nadarzającej się okazji, aby się dobrze zabawić w sympatycznym, koleżeńskim gronie.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— **„Zjednoczeni Fryzjerzy” z Poznania** komunikują nam, że nie brali udziału w konkursie w Bydgoszczy, a tem samem jedną z nagród (jak pisaliśmy w sprawozdaniu) otrzymał nie ich współpracownik.

— **Tow. Powstańców i Wojaków im. Gen. J. Hallera, Poznań - Jeżyce.** W niedzielę 19 bm. odprawiona zostanie za spokój dusz zmarłych członków żałobna msza św. w kościele parafialnym na Jeżycach. Zbiórka przed kościołem o godzinie 8 min. 15.

— **Żeńskie Tow. „Przemysł”.** Msza św. w intencji Patrona Stowarzyszenia naszego, ks. kanonika Jeśka, odprawi się w niedzielę, dnia 19 bm. o godz. 9 w Katedrze. — Zwiedzenie Muzeum im. Sew. Mielżyńskiego o godz. 11. Zbiórka o godzinie 10.45 przed Muzeum, ul. Seweryna Mielżyńskiego 26-27.

— **Popisy lotnicze na Lawicy,** odwołane z powodu niepogody w dn. 5 bm., odbędzie się w niedzielę o godz. 14.30. Bilety poprzednio zakupione są również i teraz ważne. Komunikacja autobusami P. K. E. z mostu Teatralnego.

KRONIKA MIEJSCOWA

— **Czytelnia dla Kobiet** rozpoczyna z końcem października kursy robót ręcznych. Kursy obejmują prace: szydełkowe, siatkowe (firanki, story), tweedy (materjały na suknie), koronki klockowe. Zgłoszenia przyjmujemy codziennie od godz. 11 do 13 i od 16 do 19 w Czytelnicy dla Kobiet, ul. Kaptaka 9, II ptr. Tamże przyjmuje się również zamówienia na wszelkie roboty ręczne.

— **Tania niedziela w Ogrodzie Zoologicznym.** W niedzielę 19 bm. obniża Dyrekcja Ogrodu Zoologicznego wstępne do zwierzynicy na 50 gr dla dorosłych, a dla dzieci poniżej 10 lat na 25 gr. Dla dzieci będą w zwierzynicy koniki, wózki i wielbłądy do ujeżdżania. Póki jeszcze pora po temu i dni słoneczne, niech każdy pospieszy do Ogrodu Zoologicznego i obejrzy jego ciekawe okazy.

— **Ze Związku Zawodowego Pracowników Bankowych.** Związek prosi wszystkich członków lub byłych członków, którzy obecnie znajdują się bez posady, o zgłaszanie swych nazwisk wraz z dokładnymi adresami w sekretariacie Al. Marcinkowskiego 24 (dom ogrodowy), gdyż w razie zgłoszonych u nas wakansów pragnie im przyjść z pomocą przy poszukiwaniu posad.

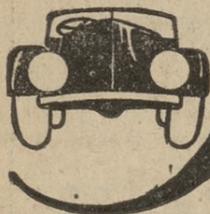
Dnia 9 bm. o godz. 19.30 odbyło się w lokalu własnym nadzwyczajne walne zebranie członków Funduszu pośmiertnego im. śp. Leonarda Przewoskiego. Zebranie zajął prezes Stanisław Stępień. Po przeczytaniu przez niego projektu regulaminu tegoż Funduszu wywiązała się ożywiona dyskusja, w której uczestniczyli pp. Cegiłka, Wierziński, Jabkowski, prokurent Olasek i p. Józefiak. Regulamin ten zatwierdzono jednomyślną uchwałą. Na podstawie tego regulaminu członkiem Funduszu pośmiertnego im. śp. L. Przewoskiego może być członek Związku Bankowców, który podpisał deklarację przystąpienia, obowiązując się opłacać 50-groszową składkę miesięczną. W razie jego śmierci otrzyma osoba wskazana przez niego na deklaracji 400 zł zapomogi pośmiertnej. Do Kuratorium Funduszu zostali wybrani na okres 3-letni jednogłośnie pp. prokurent Olasek Władysław, Mieczysław Wierziński, Stanisław Stępień, Adam Ziegler i Jan Dąbrowski. Pomimo wystąpienia z Banku, może każdy do końca życia pozostać członkiem Funduszu, jeżeli regularnie opłaca naznaczoną składkę miesięczną.

— **Z targu.** Dnia 17. b m. na placu Sapięzińskim płacono za nabiał: 1 kg. masła wiejskiego 4.80—5.00; masła mleczarskiego 5.20—5.60 zł; twarogu 1.00—1.20 zł; mendel jaj 2.80—3.10 zł; litr śmietany 1.60—2.00 zł; litr mleka pełnego 32—34 gr; za mięso: 1 kg. słoniny świeżej 2.60 do 2.80 zł; słoniny wędzonej 3.40—3.60 zł; wieprzowiny 3.00—3.80 zł; wołowiny 2.40 do 3.60 zł; cielęciny 2.40—2.80 zł; skopowiny 2.60—3.00 zł; koziny 2.00—2.20 zł; smalcu 4.00—4.20 zł; za drób: kura 3.50 do 5.00 zł; perlica 5.00—6.00 zł; kaczka 4.50 do 6.00 zł; 1 kg. tucznej gęsi 3.80 zł; para gołębi 1.30—1.50 zł; sarnina 3.00—5.00 zł za 1 kg; para kurecząt 3.00—4.50 zł; królik 3.00—4.00 zł; kuropatwy para 2.50 do 4.50 zł; za ryby: 1 kg. karpia 5.00 do 5.60 zł; okonia 2.40—3.00 zł; suma 4.00 do 5.00 zł; białych ryb 1.00—2.00 zł; 1 kg. sandacza 5.00—6.00 zł; miętusa 4.00 zł; szczupaka 4.40—5.00 zł; lina 4.40—5.00 zł; 1 kg. węgorka 5.00—6.00 zł; za jarzyny: 1 główka kapusty białej i włoskiej 10—20 gr; modrej 15—20 gr; 1 kg. ziemniaków 6—8 gr; 50 kg. 2.50—3.50 zł; 1 kg. marchwi 20 gr; buraków 10—15 gr; cebuli 10 gr; szpinaku 0.30—0.50 zł za kg; jarmużu 30—40 groszy; pietruszki 50—60 groszy; 1 kilogram bobu 1.20 złotych; sałatka zielona główka 10—15 gr; pepek rzodkiewek 10 gr; 1 mdl. ogórków 25—60 gr; 1 kalafior 0.20—1.00 zł; 1 kg. fasoli 0.50 do 1.00 zł; mendel raków 1.00—2.50 zł; pomidory 0.20 do 0.70 zł za 1 kilogram; 1 kilogram zórawin 2.00 do 3.00 zł; 1 kilogram borówek 1.40 do 1.60 zł; jablek 0.30—1.00 zł; gruszek 0.40 do 1.00 zł; śliwki 0.80—1.60 zł za 1 kg; jeżyny 1.00—1.20 zł; winogrona 2.40—3.40 zł; grzyby: borowiki duże 1.00—1.20 zł za kg; drobne 1.60—2.40 zł za kilogram; rydze duże 2.00 zł; drobne 3.00 zł; maślaki 0.40—0.60 zł; kurki 1.00—1.20 zł; zielonki 0.60 do 1.00 zł; inne grzyby 0.40—0.80 zł. — Duży dowóz nabiału i jarzyn. Ceny naogół bez zmian. (hu)

— **Targi używanych samochodów** w Poznaniu, które wywołały zrozumiałe ogólne zainteresowanie, trwają już tylko do niedzieli włącznie, a więc niedługo zostaną zamknięte. Podając to do wiadomości, przypominamy tym, którzy ich jeszcze nie zwiedzili, że już najwyższy czas.

KRONIKA POLICYJNA

— **Kradzieże i włamania.** Do warsztatu stolarskiego Marcina Stawskiego, na ul. Strzeleckiej 12, włamał się złodziej i skradł miedziarty piec (do kapieli) wart. 300 zł. — W Krawiectwie Poznańskim, ul. Wrocławska 14, trzy nieznane

Samochód

Zagadnienia nowoczesnej komunikacji
Technika — Praktyka — Kronika

Wydawnictwo: Drukarnia Polska S. A w Poznaniu, św. Marcin 70

Nr. 3 — 1930 — Egzemplarz tylko 30 groszy — 16 stron

Krajowy rajd awjonetek

z ilustracjami

Z naszej wszechnicy

Uroczystość z okazji rozpoczęcia nowego roku akademickiego.

W niedzielę odbędzie się uroczysta inauguracja roku akademickiego 1930/31 o godz. 11 w auli uniwersyteckiej, z następującym programem:

Po odśpiewaniu przez chór akademicki „Gaude Mater Polonia”, złożony Magnificencją Rektora prof. dr. Stanisława Kasznica sprawozdanie z działalności uniwersytetu poznańskiego w roku ubiegłym i dokona otwarcia roku akad. 1930/31; następnie prof. dr. Adam Wodziczko, dziekan wydziału matematyczno-przyrodniczego, będzie miał wykład inauguracyjny p. t. „Ochrona przyrody postulatami nauki i kultury”; na zakończenie chór akademicki odśpiewa „Gaudeamus”.

Bezpłatne bilety wstępu na inaugurację wydawać będzie sekretariat w sobotę, dnia 18. bm. między godz. 8 i 13 (pokój 11 w Coll. Minus).

O zbliżenie z Anglią

Przed utworzeniem towarzystwa polsko-angielskiego.

Zainteresowanie powstającym towarzystwem polsko-angielskiem wyraziło się w poważnej ilości zgłoszeń, które przyjmują w dalszym ciągu pp. inż. Krause (Mickiewicza 36) i dr. M. Chelmiński (Św. Marcin 70). Na zapytania zawarte w listach a dotyczące przyszłej działalności towarzystwa nie odpowiada się narazie, póki towarzystwo nie zostanie zorganizowane, co nastąpi w najbliższym czasie.

O terminie zwołania zebrania konstytucyjnego wszyscy zgłaszający się będą osobno powiadomieni.

Krwiożercza maszyna

Pociąg rozbil w ciągu paru minut wóz i bryczkę.

Nasz korespondent grodziski donosi:

W dniu 16. bm. o godz. 6 rano wydarzyła się w okolicy Grodziska katastrofa, której ofiarą padli państwo Beygowie z Grodziska, wracający z wesela w Wolkowie. Mianowicie wóznicą, wiozący ich do domu nie zauważył z powodu mgły zbliżającego się pociągu. Bryczka została przez pociąg

z toru zepchnięta. Konie wyszły bez szwanku, bryczka została potrącona, a państwo Beygowie dotkliwie poranieni, tak, że cały dzień nie odzyskali przytomności. Umieszczono ich w szpitalu. Stan ranionych budzi poważne obawy.

Drugi identyczny niemal wypadek zaszedł na przejeździe następnej szosy. Ten sam pociąg wpadł na wóz gospodarza Stefańskiego z Zielińca (pow. Grodzisk); właściciel wozu został ciężko potłuczony i odwieziony do szpitala w Poznaniu do natychmiastowej operacji.

KALENDARZYK

Piątek, 17 października 1930

Słońce: wschód 6,20 — zachód 16,56 — długość dnia 10 godzin 36 min.

Księżyc: wschód — zachód 15,42 — po ostatniej kwadrze.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Piątek, godz. 7 rano. Temperatura powietrza niska plus 5 st. Cels. Pogodnie. Wiatr południowo-wsch. Ciśnienie atmosferyczne wysokie 766 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 19 st. Cels., najniższa plus 5 st. Cels.

Przewidywania pogody na sobotę:

Pogodnie i sucho.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodnych w Poznaniu: wczoraj plus 2,07 m; dziś plus 2,08 m. Kal. rz. kat.: Florentyn — jutro Łukasz Ew.

Kal. słow.: Żytisław — jutro Bratumiła.

OSOBISTE

— **Pogrzeb ś. p. Ludwika Kapeli** odbył się w czwartek przy licznym udziale publiczności. Kondukt żałobny wyruszył z ulicy Wrocławskiej 18 na czele z licznym oddziałem sokolic i sokolów, prowadzonym przez wiceprezesa okręgu poznańskiego, p. Bączkowskiego i naczelnika p. Rutkowskiego. W asystencji dziesięciu księży, znajomych zmarłego lub jego dzieci, kondukt prowadził ks. Lewandowski, proboszcz nowej parafii na Solaczu. Za trumną oprócz rodziny postępowało liczne grono znajomych zmarłego oraz przedstawicieli różnych organizacji. P. i. zauważyliśmy prezesa Wielkopolskiej Izby Rzemieślniczej p. Stope, przedstawicieli przewodnictwa Dzielnicy Wielkopolskiej Sokola w osobach pp.: prezesa — Wolskiego, sekretarza Felnera, Herculowskiej (z ramienia Dzieln. Wydz. Sokolic) i red. Herculowskiej. Nad grobem wykonał żałobne pienia chór **Koła Śpiewackiego Polskiego. Na rzece**

kobiety skradły 2 sztuki (26 mtr.) crepe de chine. — Z ogrodu p. Michalina Plotkowiak, ul. św. Szczepana 1, skradziono 250 kalafiorów. Sprawców kradzieży przytrzymał w osobach Dobrowskiego Antoniego, Smelkowskiego Tomasza i Zarembskiego Wojciecha — wszyscy bez mieszkania. — Ze składu Józefa Fertscha na ul. Marsz. Focha 153 skradziono różne materiały i wybito przytem okno wystawowe. — P. Kazimierzowi Józwiakowskiemu, ul. Długa 10, skradziono z taksówki na ul. Podgórznej dwie walizki i paczkę, zawierające: 3 noże kuchenne, 2 puszki grzybów, 2 pary spodni, bieliznę kuchenną i inne przedmioty. (z)

— **Pod zarzutem podpalenia.** W związku z pożarem u Jana Kremera w Myślakowie w pow. mogileńskim padło podejrzenie o podpalenie na właściciela. Kremera aresztowano i odstawiono do więzienia sądowego w Gnieźnie. (k)

KRONIKA WYPADKÓW

— **Znowu zatrucie grzybami.** Z objawami zatrucia grzybami, przewieziono do lecznicy miejskiej 28-letnią Janinę Hulińską, zamieszkałą na Ostrówku 10-11. P. Hulińska spożyła w środę wieczorem potrawę z grzybów i zachorowała w ciągu nocy. Przywołane pogotowie ratunkowe udzieliło chorej pierwszej pomocy i przewiozło ją do lecznicy miejskiej. (k)

— **Tramwaj najechał na wóz.** Na ul. Marszałka Focha tramwaj linii 4 najechał na wóz ciężarowy naładowany cegłą. Podczas zderzenia przód tramwaju został uszkodzony. (z)

Z WIELKOPOLSKI

— **Oborniki (Kradzieże).** W nocy na 15 bm. w Budziszyniu włamano się do mieszkania p. Franciszka Urbanka i skradziono większą ilość odzieży damskiej i pościeli, wartości około tysiąca zł. Tej samej nocy włamano się do stajni rolnika Wilhelma Bayera w Osowie Nowym i skradziono dwie świnię, wartości około 300 zł. (k)

— **Rogoźno.** (Z życia Sokoła.) Pod przewodnictwem prezesa p. Pufala odbyło się zebranie, na którym p. prof. Roskosz wygłosił pouczający i treściwy referat p. t. „Tadeusz Kościuszko”. Na zastępcę chorążego zamianowano p. Frąckowiaka.

— **(Buta niemiecka.)** W Rogoźnie na ulicy Czarnkowskiej wydarzył się w ub. piątek wypadek, świadczący wymownie o bucie i hakatyżmie niemieckim. Oto w toku rozmowy właściciel fabryki narzędzi i maszyn rolniczych Niemiec p. Ernest Padubrin z Rogoźna uderzył p. Bernarda Baranowskiego w twarz i obrzucił go jordanami wyzwiskami, świadczącymi o jego zaciekłości hakatystycznej. — Zajście to zlikwidowała policja, spisując protokół. Sprawa oprze się o sąd.

— **(Z zebrania Powstańców.)** W lokalu p. Wieczorka odbyło się zebranie Tow. Powstańców i Wojaków. Na zebraniu wygłoszono dwa referaty i to: p. prezes Malach p. t. „Czy zagraża nam niebezpieczeństwo niemieckie” oraz drugi p. prof. Roskosza z okazji jubileuszu 25-lecia istnienia szkoły. Doroczną zbiórkę na groby poległych uchwalono urządzić dnia 1 listopada rb. (ske)

— **Zbąszyń.** (Uroczystość szkolna.) Tutejsza Szkoła Powszechna obchodziła w niedzielę 25-lecie strajku szkolnego w h. zab. pruskim. Dzieci urządziły pochod przez miasto, z transparentami i chorągiewkami, z orkiestrą kolejową na czele. Odczyt o przebiegu strajku wygłosił p. nauczyciel Krysiński, następnie przemowę kierownik szkoły p. Wojciechowski. Deklamacje, śpiewy i żywy obraz zakończyły uroczystość. (zt)

— **Leszno.** (Z Tow. Miłośników Muzyki.) Za inicjatywą dyrektora tutejszej szkoły muzycznej p. Ramulta powstaje w Lesznie Tow. Miłośników Muzyki. Na zebraniu konstytucyjnym, na które stawili się wszyscy melomani naszego miasta, wybrano komitet wykonawczy, który wszystko ma przygotować. Zakres pracy, który kołu zamierza dać dyr. Ramult, jest bardzo szeroki.

— **(Dzień spółdzielczości.)** W dziedzińcu koszarowym 55 poz. p. p. odbyła się bardzo sympatyczna impreza z mnóstwem niespodzianek w niedzielę, dn. 6 bm. jako w dzień spółdzielczości. Mimo niepogody zgromadziło się dość dużo publiczności.

— **(Dar dla Prymasa.)** Parafia w Brennie (pow. Leszno) ofiarowała z okazji jubileuszu 25-lecia kapłaństwa J. Em. Ks. Kardynałowi dr. Hlondowi piękne insignium, wykonane przez artystę - malarza Rozpendowskiego z Leszna. (s)

— **Gostyń.** (Z Stow. Młodych Polek.) W dniu 5 bm. na scenie p. Władysława Jezierskiego wystawiono Stowarzyszenie Młodych Polek baśń ludową w 7 aktach pod tytułem „Dobra córka”. Po przedstawieniu odbyła się zabawa taneczna. — Wśród gości oprócz patrona Stow. ks. Edmunda Rossy, zauważono protektora ks. dziekana Szrejbrowskiego. Zysk przeznaczono na rzecz ogniska bratniego Stow. (bg)

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **Tow. Hodowców Gołębi Pocztowych** „Wesoła Nowina” urządziła dnia 18 b. m. w lokalu p. Jaszka przy ul. Kraszewskiego 16 o godz. 20 zabawę taneczną.

— **Poznański Klub Sportowy Głuchoniemych** urządził w sali Domu Królowej

Jadwigi dnia 18 bm. wieczór taneczny. Czysty zysk przeznaczają się na opłotowanie boiska.

— **Polski Związek Przykrawaczy kra- wieckich.** Zebranie odbędzie się w sobotę 18 bm. o godz. 20 w lokalu p. Młodożyńskiej, Wielkie Garbary 41.

— **Oddz. poz. Zw. Zaw. Automobili- stów Rz. P.** urządził w dniu 18 bm. o godzinie 20 w sali Boulevard, pl. Nowomiejski, zabawę.

— **Tow. Obywateli Polaków z Obczyzny** urządził jesienną zabawę w dniu 18 b. m. na sali p. Jarockiego, ul. Masztalarska 8. zaś zebranie w niedzielę 19 bm. u p. Jarockiego.

— **Koło Absolwentów I szkoły Wydz. im. Działyńskich.** Zebranie plenarne w sobotę 18 bm. o godz. 19.30 w szkole. Na porządku obrad obchód rocznicy istnienia oraz ważne sprawy.

— **Tow. zjedn. Malarzy, Lakierników i Pozłotników.** W niedzielę 19 bm. odbędzie się na intencję tow o godz. 8 msza święta w kościele Bożego Ciała.

— **Koło Absolwentek VI Szkoły Wy- działowej.** Kółko Pracy ma swe zebranie w niedzielę 19 bm. o godz. 11.

— **Tow. Cechowej Czeladzi Plekar- skiej.** Zebranie odbędzie się w niedzielę 19 bm. o godzinie 14 w gospodzie p. Majewskiej przy ul. Woźnej 13.

— **Tow. Marynarzy.** Sekcje strzelecka urządziła w niedzielę 19 bm. w ogrodzie Columbia o godz. 11 wielkie strzelanie o nagrody; czysty zysk na zakup sztandaru. Pożądane jest przybycie wszystkich członków z rodziną, goście i sympatycy mile widziani.

— **Tow. Powstańców i Wojaków im. gen. J. Hallera, Jeżyce.** Dnia 19 bm. o godzinie 8.30 odprawi się msza św. za zmarłych i poległych druhów, w kościele parafjalnym w Jeżycach. — Zbiórka wszystkich członków bez wyjątku o godzinie 8.15 przed kościołem.

— **Stowarzyszenie Żeńskiej Młodzie- ży Kupieckiej** przypomnia o zwiedzeniu katedry w niedzielę 19 bm. o godz. 3.30 po południu. Zbiórka przed katedrą.

— **Filja Elektromotórów Zw. Praco- wników Elektrot. Z. Z. P.** Nadzwyczajne zebranie w sprawie poświęcenia sztandaru odbędzie się w niedzielę 19 bm. o godzinie 11 w sali zarządu centralnego, ul. Działyńskich 3.

— **Kat. Tow. Rob. Pol. „Oświata” przy św. Marcynie.** Plenarne zebranie odbędzie się 19 bm. o godz. 17.30 na salce wikarjatu. Na porządku obrad wykład i powitanie nowego patrona, ks. prałata Taczaka.

— **Wielkopolskie Tow. Hodowców Gołębi „Polonia”.** Nadzwyczajne zebranie w sprawie pokazu gołębi odbędzie się w niedzielę 19 bm. o godz. 10 w lokalu pp. Młodożyńskich, ul. Wielkie Garbary 41.

— **Zrzeszenie Tokarzy Przemysłu Me- talowego.** Zebranie plenarne odbędzie się w niedzielę 19 bm. o godz. 10 w lokalu p. Jarockiego.

— **Tow. Cechowej Czeladzi Krawiec- kiej.** Plenarne zebranie kwartalne odbędzie się w poniedziałek 20 bm. o godz. 20 w sali Domu Rzemieślniczego, wejście z Wałów Zygmunta Staroego nr. 9, I ptr.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: T. B. 10 zł; — Z. Karaśkiewicz 2 zł; — M. Dobrowska z podziękowaniem za otrzymane łaski z prośbą o błogosławieństwo dla domu 3 zł; — Krysia Alwinówna 5 zł; — L. J. Poznań 5 zł; — Jan Rażny (Fabryczna 21) 10 zł; — N. N. za odzyskanie zdrowia dziecka 10 zł; — J. P. 5 zł; — M. Sz. Poznań, z prośbą o błogosławieństwo i zdrowie 10 zł; — H. G. z podziękowaniem za zdrowienie siostry z prośbą o łaski i zdrowie 10 zł; — W. Wojtkowiak 5 zł; — A. B. z podziękowaniem za otrzymane zdrowie z prośbą o dalszą pomoc 2 zł; — R. M. z podziękowaniem za otrzymane łaski 5 zł; — S. M. 12 zł; — Józefostwo Patalasowie, Wojnowice, 10 zł; — M. Klinge- równa z podziękowaniem za otrzymane łaski z prośbą o dalsze, 10 zł; — Z. Br. z podziękowaniem za otrzymane łaski 100 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 1966.65 zł.

Na chleb św. Antoniego: L. J. 5 zł; — razem z poprzednio pokwitow. 22 zł.

Na kaplicę S. S. Karmelitanek: M. Klingerówna, Budziszewo w pewnej intencji 5 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 90.12 zł.

Na wybudowanie łodzi podwodnej p. n. „Odpowiedź Treviranusowi”: Grono nau- czycielskie 26 szkoły powszechnej na Łazarzu, miesięczna składka 20 zł, z równo- czesnym wezwaniem do złożenia ofiary inne szkoły.

Na ubogich Stow. Pań Miłosierdzia pa- rafji farniej: Władysławstwo Kur- czewscy, firma „Wuka”, zamiast wieńca na trumnę ś. p. Ludwika Kapeli 50 zł.

TEATRY

— **Z Teatru Wielkiego.** Dziś prze- piękna opera Gounoda „Faust” z prima- donna p. Zmigród-Fedyczkowska jako Małgorzata, pp. Tarnawskim (Faust), Za- theyem, Karpackim (Walenty) i Pellań- ską (Siebel). Kierownictwo muzyczne p. Bolesława Tyllja.

W sobotę, 18 bm. premjera nowoczes- nej operki „Orlow”, granej od lat kilku z nadzwyczajnym powodzeniem na wszy- stkich wielkich scenach. Szereg pięknych melodjy o prawdziwej wartości muzycz- nej, moc oryginalnych ewolucji tanecz- nych układu p. Ciesielskiego oraz współ-

udział najlepszych sił operetkowych — jak pp. Kulczycka, Grey, Bratkiewicz, Raczkowski, Sendecki a w dalszych ro- lach pp. Majchrzakówna, Roy, Warcha- lewski, Szpinger i Zalewski — wróżą tej oryginalnej operetce nadzwyczajny suk- ces. Nowe dekoracje i kostjumy projek- tu art.-mal. p. Dolżyckiego. Kierownictwo muzyczne p. Bolesława Tyllja.

Kasa zamawia w biurze ogłoszeń „Par”, ul. 27 Grudnia 18 (gmach hotelu „Wiktoria”) od godz. 10—17.

— **Z Teatru Polskiego.** Tryskająca humorem, werwą i przemiałą pogodą, o- statnia nowość repertuarowa Teatru Pol- skiego „Proboszcz wśród biedaków”, któ- ra zdobyła ogromny sukces na scenie Teatru Polskiego, odegrana będzie w pią- tek, sobotę i niedzielę bieżącego tygodnia. Wyborna gra całego zespołu z niezrówna- nym proboszczem — dyr. Szczurkiewi- czem oraz pp. Wierzejską, Sachnowską, Zarembską, Brackim, Noskowskim, Ko- mornikiem i Nowackim w rolach głów- niejszych, walnie przyczynia się do suk- cesu tej przemijalnej sztuki. „Proboszcz wśród biedaków” niewątpliwie utrzyma się na afiszu Teatru Polskiego przez czas dłuższy.

W niedzielę popołudniu odegrana bę- dzie zabawna i pogodna komedia amery- kańska „Panna młoda w garsonierze”. — Ceny miejsc niższe.

— **Bajka dla dzieci w Teatrze Pol- skim.** Już w przyszłym tygodniu naj- młodszą publiczność Teatru Polskiego, działwa poznańska, otrzyma widowisko dla siebie. Będzie to zupełnie współcze- sna bajka dla dziatwy p. t. „Stas lotnik” Z. Remusa. — Codzienne próby bajki od- bywają się już od dłuższego czasu.

— **Z Teatru Nowego.** Dziś premjera historycznej sztuki A. Herta p. t. „Książ- że Józef Poniatowski” z gościnnym wy- stępem Józefa Węgrzyna. Wielki artysta stworzył tym razem promienną postać bo- hatery, którego imię złotemi zgłoskami zapisało się na kartach Polski. Postać ta w interpretacji Węgrzyna nabiera szcze- gólnej mocy. Bogactwo talentu wielkiego artysty święci tu prawdziwe triumfy. — Jest to kreacja, odwrócona po mistrzow- sku. Ciekawa ta sztuka otrzyma bogatą oprawę. Nowe dekoracje i kostjumy na- dadzą jej właściwy blask i koloryt. Ob- sadę stanowią pp. Czarnecka, Piaskowska, Koronkiewiczówna, Winiarzówna, Su- chankówna, Żeromska, Bystrzyński, Ma- zanek, Górowski, Gliński, Plonka-Fischer, Kaden, Rudnicki, Rolicz, Przebiński i in.

W sobotę o godz. 4 i w niedzielę o godz. 2.30 i 5 po południu przepiękna bajka dla dzieci p. t. „Kot w butach”, przyjęta entu- zjastycznie przez naszą najmłodszą pu- bliczność.

Najstawniejszy skrzypek świata VASA PRIHODA przybywa do Poznania!!! O- brzymie zainteresowanie jutrzejszym kon- certem!!!

VASA PRIHODA, bezsprzecznie naj- znakomitszy skrzypek współczesny, które- go mistrzowską grę krytyka porównuje tylko z grą Hubermanna i Kreislera — po dwuletniej przerwie przybywa do Po- znania i wystąpi jedyny raz w naszym mieście — **jutro, w sobotę, dnia 18-tego października b. r. o godz. 8 wiecz.** w Auli Uniwersyt. VASA PRIHODA w Poznaniu reklamy więcej nie potrzebuje. Kto był przed dwoma laty na koncercie wielkiego wirtuoza — ten na zawsze pozostanie pod wrażeniem jego wielkiej i potężnej sztuki. Wszyscy mamy jeszcze w pamięci ten cibrzmy entuzjazm, jaki ogarnął przepel- nioną Aulę już po pierwszych utworach wykonanych przez Mistrza z oszalałają- cą techniką i przedziwnem uduchowien- iem.

„Prawdziwy demon skrzypiec” pisze entu- zjastycznie po koncercie Prihody w Wiedniu w wielkiej sali „Koncerthausu” krytyk „Neue Freie Presse”.

„PAGANINI XX wieku” — pisze jedno- myślnie prasa amerykańska po koncer- tach Prihody w Ameryce, które po kon- certach Paderewskiego i swego czasu Ku- belika stały największą sensacją głównych miast Ameryki.

Nie dziwnego, że nazwisko PRIHODY od lat kilku nie schodzi ze szpalt naj- większych dzienników amerykańskich a znakomity artysta rozrywany przez wszy-

Przez szybkę

Motocykl i przyjaciel

Dobra to rzecz motocykl! Nie! Nie mam zamiaru pisać arty- kulu reklamowego, za to mi nie pla- cą. Nie wymieniam też żadnej marki. Stwierdzam ogólnie — motocykl, jako środek lokomocji jest first class (to po angielsku, Przyp. zecera).

Oczywiście nie wtedy, gdy należy on do mnie. Dużo lepiej i przyjemniej mieć przyjaciela z motocyklem. Odpa- dają wtedy wszystkie kłopoty, a pozos- taje przyjemność.

On się martwi o benzynę, oliwę, o śrubki, o to, żeby kto zegara nie od- krecił, żeby dzieciaki nie trąbiły itd. itd. A ja — siadam i jadę.

Bo mój przyjaciel, Felus ma moto- cykl.

Dawniej, kiedy dostałem z miasta list z wiadomością, że np. na ulicy tej a tej jest dziura w bruku, spraw- dzenie tej wiadomości było dla mnie zadaniem nieladą

Teraz?!

KRONIKA TOWARZYSKA

— *** Ślub.** W dniu 1 b. m. pobłogosła- wiony został związek małżeński w pięknie przystrojonym kościele parafjalnym na Je- zycach pomiędzy panną Marią Müllerów- ną, córką wiceprezesa sądu apelacyjnego p. Antoniego Müllera w Poznaniu, z pa- nem Wacławem Słonińskim, sędzią sądu okręgowego w Poznaniu. Aktu ślubnego dokonał brat pana młodego, ks. Jan Słoniński, proboszcz z diecezji Kieleckiej, w asystencji ks. kanonika Nizińskiego z Bu- ku, ks. proboszcza Budaszewskiego i ks. wikariusza Jachimowskiego, który od o- tarza wygłosił piękne przemówienie. Prze- śliczny śpiew p. prof. Trąpczyńskiej, p. Czechowskiej i panny Janiny Muśnickiej, córki p. generała Dowbór-Muśnickiego, przy doskonałym akompanjamentie na wiolonczeli, przyczynił się niepomier- nie do podniesienia tej ślubnej uroczysto- ci. Po obrzędzie ślubnym przyjmował gości- nie ojciec panny młodej gości weselnych w hotelu „Bazar”. Podczas uczy weselnej, na której wygłoszono szereg pięknych toa- stów, nadeszło przeszło 300 depeż gratu- lacyjnych, wśród których podnieść należy łaskawie udzielone arcybiskupskie bło- śławieństwo J. Em. Ks. Kardynała Pry- masa Dr. Hlonda oraz Ich Eksceleńcy Ks. Ks. Biskupów Łukomskiego z Łomży, Ra- dońskiego z Włocławka, Okoniewskiego z Pelplina i Dymka z Poznania. zw 26107

stkie agencje koncertowe dyktuje coraz większe warunki i pobiera coraz zawrot- niejsze honoraria. Dlatego też muzykalny **Poznań z wielką niecierpliwością** oczekuje sobotniego koncertu, tembardziej, że wiel- ki artysta wykona tym razem wspaniały program, obejmujący najpiękniejsze dzie- la: Griega (Sonata C-moll), Czajkowskie- go (Koncert skrzypcowy D-dur op. 35), Mendelsohna (Paganiniego (Sonatina) Baz- ziniego i kompozycje własne. Akompa- njuje znakomity pianista francuski **CHAR- LES CERNE** — od lat stały akompanjator Prihody.

Bilety na ten sensacyjny koncert w ce- nie od 3—10 zł są do nabycia w składzie cygar p. Szrejbrowskiego, ul. Gwarna 20, telefon 56-38. zw 26101/a

Teatr Wielki

DZIŚ — „Casanova” — opera Różyckiego. Sobota, 18. 10. „Orlow”, premjera, operet- ka Granichstaedtena. Niedziela popoł. 3 godz. 19. 10. „Halka”, opera Moniuszki. Niedziela wiecz 8 godz. 19. 10. „Manru”, opera Paderewskiego. Poniedziałek. 20. 10. „Orlow”, operetka Granichstaedtena.

Początek o godzinie 8 wieczorem. Przedsprzedaż biletów w biurze ogło- szeń „Par”, ul. 27 Grudnia 18, od godz. 10 do 17. W niedzielę i święta w Teatrze Wielkim od 11.30 do 13.45.

Teatr Polski

DZIŚ — „Proboszcz wśród biedaków”. Sobota, 18. 10. „Proboszcz wśród bieda- ków”. Niedziela, 19. 10 o godz. 15 „Panna mło- da w garsonierze”. Ceny niższe. Niedziela, 19 10 wieczorem „Proboszcz wśród biedaków”. Poniedziałek. 20. 10. „Pani Błanka”. Początek o godzinie 8 wieczorem. Bilety wcześniej do nabycia w kasie Teatru Polskiego, ul. 27 Grudnia.

Teatr Nowy

DZIŚ — „Książę Józef Poniatowski” — (Premjera). Występ J. Węgrzyna. Sobota, 18. 10. o godz. 4 po pol. „Kot w bu- tach”. Bajka. Sobota, 18. 10. wiecz. „Książę Józef Ponia- towski”. Występ J. Węgrzyna. Niedziela, 19. 10. o godz. 2.30 po pol. „Kot w butach” — bajka dla dzieci. Niedziela, 19. 10. o godz. 5 po pol. „Kot w butach” — bajka dla dzieci. Niedziela, 19. 10. wiecz. „Książę Józef Po- niatowski”. Występ J. Węgrzyna. Początek o godzinie 8 wieczorem. Bilety poprzednio do nabycia w skła- dzie cygar p. Zygarskiego, narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia.

Naprowadzam tylko rozmowę na motocykl.

— Jak myślisz, Felus — zarzucam wędkę w odpowiednim momencie — czy na tej ulicy można zrobić osiem- dziesiąt kilometrów.

— Zależy kto.

— No, tak! Ty jeździsz ostrożnie Jedziemy.

Dzięki przyjacielowi i motocyklowi poznaję tajemnice ulic. Wiem np. że ulica Składowa jest fatalnie brukowa- na, bo trzęsłem się koło nowego gma- chu W. S. M. w sposób przeraźliwy. Wiem, że na ulicy Noskowskiego ukry- wa się zdradliwie niemiecki napis. Właściciel czeka widocznie powrotu swych kompatriotów (to domysł jedne- go z czytelników), by poszczycić się swą wytrwałością i... bezszczęcią.

Wiem, jak się nie powinno chodzić po ulicach.

Wszystko dzięki motocyklowi.

— Dobrze jest mieć swój samochód

— powiedział Ford.

— Ale lepiej mieć przyjaciela z motocyklem.

X. Awery.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

ŻYCIE KULTURALNE

SETNY Z RZĘDU FELJETON ZYGMUNTA WASILEWSKIEGO

Jutro zamieścimy pod tytułem „Bilans literatury” jeden z feljetonów Zygmunta Wasilewskiego, które od kilku lat są ozdobą i chlubą naszego Działu Kultury i Sztuki, oraz jednym z głównych jego tytułów do wyróżnienia się ciężarem gatunkowym między podobnymi rubrykami polskich dzienników.

Nie było, rzec można, ważniejszego zdarzenia literackiego i ciekawszej, a na uwagę zasługującej nowości, która by nie doczekała się od Wasilewskiego oceny wnikliwej, delikatnie odważonej, a zawsze opartej o głębokie podwaliny kultury narodowej. Jeżeli idzie o rozmiar, to we wspaniałym dorobku pisarskim Wasilewskiego są to niezawodnie urywki, ale pisarz tej miary wkłada w każde swoje słowo taki kapitał wiedzy, smaku i wczucia się w twórczość, że czytelnicy otrzymują całe bogactwo do przemyślenia i do przeżycia. Nasycone myślą, która zdawałoby się że aż rozsądza przepysznie zwięzłą formę, otwierają szkice krytyczne Wasilewskiego szerokie perspektywy w dół i w górę kultury narodowej. Głęboko jesteśmy wdzięczni znakomitemu pisarzowi, że Dział nasz swoją współpracę zaszczyca. Dziękując Mu za to, we własnym i czytelników imieniu, wyrażamy pełną radość nadzieję, że i na przyszłość zechce pamiętać o tych wszystkich, którzy z niecierpliwością oczekują Jego wyjaśnień, ocen i wskazań.

NAUKA

Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Posiedzenie wydziału historyczno - archeologicznego Tow. Naukowego w Toruniu odbędzie się w poniedziałek, dn. 20. 10. rb. o godzinie 18, w gmachu „Muzeum”, ul. Wysoka 12. Porządek dzienny: 1. Referat p. G. Chmarzyńskiego: O najnowszych pracach konserwatorskich na terenie Pomorza. 2. Referaty ks. A. Mańkowskiego: a) Chorągwie żalobne jako epitafla w kościołach pomorskich. b) O bibliotece pokapucyńskiej w Rywałdzie. 3. Wolne wnioski. Wstęp wolny dla członków i zaproszonych gości.

Prof. dr. Chwistek we Lwowie. Z Krakowa piszą nam: Docent naszego Uniwersytetu, dr. Leon Chwistek, został zamianowany nadzwyczajnym profesorem logiki matematycznej w Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Miasto nasze traci wybitnego młodego uczonego, który ponadto jest nie tylko teoretykiem sztuki, ale i artystą malarzem, wyróżniającym się przed kilku laty w awangardzie naszej sztuki. Współczesny „formizm” miał w prof. drze Chwistku energicznego kombatanta, którego wywody znajdowały szeroki odgłos w świecie artystycznym, a pełne talentu obrazy zwracały silną uwagę. Kraków, który przed laty dwunastu zaczął oddzielać swoimi pracownikami całą Polskę, nie ustaje, jak widzimy. (kn)

Z Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział lekarski odbył posiedzenie, na którym przedstawił: dr. Wróblewski badania z zakresu bakterjologii, dr. Szabuniewicz i dr. Cytronberg — z zakresu fizjologii, dr. Gorecki — z nauki o chorobach wewnętrznych, dr. Grzybowski i dr. Sterling-Okuniowski — z zakresu serologii, dr. Straszynski — z histopatologii. (np)

SZKOLNICTWO

Nowy numer „Neofilologa”. Trzeci z rzędu numer coraz to lepiej rozwijającego się kwartalnika, poświęconego sprawom nauczania języków nowożytnych, prezentuje się wybornie. Prof. Lempicki omawia „drogi i cele współczesnej stylistyki” charakteryzując usiłowania nowej stylistyki w porównaniu z stylistyką dawniejszą, generalizując. Interesujący jest artykuł p. Friedländera o „zakresie nauki o kulturze i nauczaniu jęz. niem.” Zakres „nauki o kulturze” obejmuje życie codzienne Niemiec, wieś i miasto, gospodarstwo i komunikację, historię Niemiec, formę państwową i stosunki polityczne, kulturę duchową. Na stopniu I wprowadzić należy młodzież w niemiecki świat bajek, legend i podań oraz życie codzienne ludu niemieckiego. Na stopniu II ma być nauka o kraju, na III stopniu wreszcie kultura duchowa Niemiec. Szczególnie interesujący jest artykuł E. Semila: „Nauka jęz. obcych w systemie daltońskim”, który wywoła zapewne żywą dyskusję kół fachowych. Numer uzupełniają sprawozdania z książek i czasopism, wiadomości bieżące, bibliografia i in. Strona materialna bytu tego tak ważnego dla neofilologów czasopisma przedstawia się niezwykle. Trzeba, by wszyscy bez wyjątku neofilologowie zgłosili swe przystąpienie do Polsk. Tow. Neof. i w ten sposób poparli jedyny w Polsce organ, poświęcony nauczaniu języków nowożytnych. (A. J.)

LITERATURA

„Twarz i kobieta”. Pod tym tytułem wyszły w nader wdzięcznej szacie nakładem Wydawnictwa Polskiego pełne wdzięku obrazki Stanisława Wasilewskiego osnute na życiu kobiet XVIII wieku. Wiadomo, jak Wasilewski tę epokę zna i jak umie dobrać się do jej nastroju. Duszycki pięknych pań rokokowych odsłaniają się nam prawie taksamo dokładnie, jak odsłaniały się ich plecy i biusty oczom współczesnych. Kto nie rozkoszował się temi bibelotami wówczas, gdy nosiły tytuł „Portrety Pań Wytownych”, ten dzisiaj musi to uczynić pod grozą rozminięcia się z lekturą równie miłą, jak wytworna, która na jedwabnej nitce wprowadza nas w tak ciekawą epokę. (In)

Czeski przekład nowell. W Pradze wychodzi luksusowy miesięcznik artystyczno-literacki: „Salon”. Ostatnio zamieścił on w przekładzie nowell p. H. Majkowskiego „Za siódmą rzeką”, której fragment pt. „Okręt tęsknoty” niedawno poznali czytelnicy „Kurjera”. Przełożył p. Józef Zdenko Svoboda, ilustrowała p. Krystyna Dąbrowska.

PLASTYKA I ZDOBNICTWO

Miasta holenderskie. Ciekawe uwagi o współczesnej architekturze holenderskiej zamieszcza inż. arch. S. Strojak w siódmym zeszytu „Architekta”. Architektura holenderska po chwilowym zastoju budzi się znów obecnie pod wpływem „funkcjonalizmu” t. j. piękna płynącego z celowości. Najcharakterystyczniejszą w niej jest strona urbanistyczna: w ogólnym widoku miasta architektura poszczególnych domów musi świadczyć w całości jako element składowy formy architektonicznej, jaką jest ulica, czy plac. Nowe dzielnice Amsterdamu przedstawiają rozwiązanie wzorowe. Niezwykle zreżymowane przyrodzone motywy dekoracyjne, jakim jest woda. Kanaly, w które obfituje stary Amsterdam, obramione zielenią, przedstawiają jedyny w swoim rodzaju widok t. j. piękna płynącego z celowości. (tk)

MUZYKA

Opera warszawska zniża ceny. Z Warszawy piszą nam: Na sezon obecny postanowiła dyrekcja opery obniżyć ceny. Jest to środek heroiczny, który ma podnieść frekwencję, świadcząca pustkami w ubiegłych sezonach, że opera jest dla publiczności niepotrzebna. Możliwe, że miasto na tem wyjdzie nawet lepiej. Poprzednio dopłacało do każdego widza w przecięciu dwanaście złotych; gdy frekwencja wzrosła, to mimo cen niższych może nie będzie trzeba większej dopłaty, niż jedenaście albo dziesięć złotych na każdy bilet. (wm)

Cykl Offenbacha będzie urządzony w Wiedniu, w Theater in der Josefstadt, aby uczcić pięćdziesiątletnie zgonu autora „Wielkiej Księżnej Gerolstein”.

KIEDY URODZIŁ SIĘ WITOLD?

Przypadająca 27 października 1930 pięćsetna rocznica śmierci wielkiego księcia litewskiego, przypomniła heraldykom polskim tę wybitną bądź co bądź latorośl rodu Gedymina. Z świadectwa kroniki litewskiej w redakcji Bychowca i kroniki Konrada Bitschn wynika, że Witold urodził się w Starzych Trokach w r. 1352. Stwierdza to dr. J. ks. Puzyna w czołowym artykule „Miesięcznika Heraldycznego” rocznik IX. nr. 7 zajmując się również postacią matki księcia, Biruty, która wedle wspomnianych źródeł pochodziła z Poługi i była przed małżeństwem z Kiejstusem dziewczcą bogom poświęconą, mądrą i piękną. Autor snuje hipotezę, mającą dość duże prawdopodobieństwo, że Biruta była wnuczką lub prawnuczką Wisimonta Bulewicza, a więc pochodziła z udielnych książąt Bulewiczów, których dzielnica znajdowała się w Połudzie i jej najbliższych okolicach.

O Witoldowych prochach mówi następny artykuł podpisany literą P. Naprawdę niewiadomo gdzie dziś spoczywają ziemskie szczątki Kiejstutowego syna, w której części katedry wileńskiej św. Stanisława. W domniemaniu (na podstawie badań Homolickiego, Malinowskiego, ks. Herburt, wreszcie Zahorskiego), miejscu wiecznego spoczynku Witolda wzniesiono w połowie minionego stulecia tablicę pamiątkową i zawieszono portret w. księcia, robiony zapewne w 17 wieku. 7 zeszyt Mies. Herald. zawiera jeszcze m. in. artykuł J. K. Chomętowskiego z uzupełnieniem od redakcji „O typach orla państwowego w sfragistyce polskiej”, nawołujący do przywrócenia na pieczęciach i monetach Rzeczypospolitej typu i układu tarczy króla Przemysława „pełnej spokoju i heraldycznej okazałości”. (mw)

NAUKI DLA POLSKI Z DOŚWIADCZEŃ W BRUKSELI

Tłumny zjazd i jego obfitość — Odstrasający przykład — Za wiele przyjęć! — Amatorzy historii sztuki — „Na wiatr” — Prasa, zjazd i sport — Cudze chwalecie, swoje nie znacie! — Uczmy się z cudzych błędów — Udział Polski — Zaznaczyliśmy swoją żywotność.

Z okazji wystaw w Liège i Antwerpi, urządzonych ku upamiętnieniu stulecia niepodległości Belgji, odbył się w dniach 20—29 września w Brukseli XII Międzynarodowy Kongres historyków sztuki. Czas był na urządzenie takiego zjazdu, gdyż poprzedni, w Paryżu obradował już 9 lat temu.

Na kongres brukselski zjechało około 800 osób, a więc tłum, którego szarżę rozjaśniały nazwiska takie, jak Adolfo Venturi, Paul Vitry, Louis Réau, Salomon Reinach, Walter Bombe, J. Destrée i inne w dziedzinie tej dobrze zapisane. Referatów zgłoszonych było 170, z których niewielka tylko część spadła z porządku dziennego. Poza obradami w trzech sekcjach, gdzie komunikaty te przedstawiono do dyskusji — nawiasem mówiąc, dość mało ożywionej z powodu nawaju przedmiotów referowanych — całe 10 dni kongresu wypełniają liczne przyjęcia i rauty oficjalne, wycieczki wspólne całodziennie lub popołudniowe do miast i zamków zabytkowych oraz na wystawy starej sztuki belgijskiej w Liège i Antwerpi, galowe przedstawienia i koncerty starej muzyki.

Można sobie wyobrazić, jaki to był trud i praca nielada nawet dla najgorliwszych z uczestników, którzy kusili się o to, by zdrowo przebrnąć przez całe to menu duchowe nie obawiając się zepsucia żołądka z nadmiaru dań. Była nadzieja, że przynajmniej wycieczki, które przerywały zazwyczaj dni pracy w sekcjach, dadzą jakie takie wytchnienie. Ale i ta zawiodła. Wystarczy jako przykład odstraszący przytoczenie programu takiej ekskursji do Antwerpi: po przyjeździe o godz. 8½ autocarami z Brukseli i przybyciu po godzinie na miejsce trzygodzinne zwiedzanie przepysznej zresztą wystawy starej sztuki flamandzkiej na terenach wystawowych, poczem wspólnie śniadanie, następnie odwiedziny katedry (na inne niemniej zajmujące zabytki nie starczyło już czasu) i licznych muzeów miasta, przyjęcie w ratuszu, iluminacja wystawy, tamże recepcja ze spektaklami w t. zw. Vieille Belgique, wreszcie powrót do Brukseli — o godz. 12 w nocy! Czyż dziwić się, że tego rodzaju „uprzyjemnianie” pobytu uczestnikom kongresu po dniach kilku padało na nerwy? Przecież zbytnia gościnność również męczyć może i nużyć.

A jaki był poziom naukowy kongresu? Jeden z dzienników brukselskich powiedział sarkastycznie, że w zjeździe brała udział prócz kilkudziesięciu uczonych i fachowców przede wszystkim wielka liczba starych pań i podlotków, amatorów historii sztuki. W ostrym tonie powiedzeniu dużo było prawdy. Pośród owych 170 komunikatów niemało było cennych i dla nauki doniosłych, ale i nie mniejsza liczba zgoła zbędnych i — sit venia verbo — śmiecia nawet. Drukować się niczego zbiorowo nie będzie (przed kongresem wyszły krótkie, niewiele mówiące streszczenia poszczególnych referatów), wskutek czego i komunikaty ważne były wygłaszane poniekąd „na wiatr”, tem więcej, że wielu z nich nie było można wysłuchać, ponieważ czytano je w różnych sekcjach równocześnie, o tej samej porze. Dzienniki zaś ledwie coś przebąkiwały w 20 wierszach o tem czy owem, co je interesowało z punktu widzenia sensacji, jak np. o kilku referatach muzeologicznych znanego ze swych projektów inwentaryzacji radiologicznej dzieł muzealnych ambasadora argentyńskiego w Rzymie p. Fernanda Perez (zato o sporcie podawały one wyczerpujące wiadomości aż na 3 wielkiego formatu stronach, co powinno stanowczo wejść i u nas w zwyczaj ku wielkiej radości b. ministra p. Światłowskiego). W Belgji dopiero nauczyłem się prawdziwie cenić nasze polskie dzienniki z ich działami kultury i sztuki!

Ponieważ i nam w Polsce przypadnie niewątpliwie w dość bliskim czasie, gościć u siebie podobny kongres, którego oblicze z natury rzeczy zawsze będzie różniło się od programów innych zjazdów naukowych, warto zdać sobie sprawę z błędów kongresu brukselskiego, by ich u siebie kiedyś uniknąć.

A więc: 1. nie należało dopuszczać do zjazdu wszystkich, co choćby intere-

sowali się historią sztuki czy muzeologią, lecz zaprosić wyłącznie fachowców. 2. Na oficjalne obrady kongresu należało wyznaczyć najwyżej 3 dni i to z rzędu, zwiedzanie zaś muzeów i zabytków pozostawić do woli uczestnikom po wyczerpaniu programu naukowego, zwiedzanie zabytków przez setki osób równocześnie jest zgoła bezużytecznym dla naukowca. 3. Do poszczególnych sekcji było trzeba zaprosić kilkunastu uczonych sztanowanych, z komunikatami nadającym się do obszernej dyskusji (której w Brukseli wobec 170 mówców naturalnie być nie mogło) a te wraz z wytycznymi dyskusji ogłosić drukiem. 4. Przyjęcia były powinny ograniczyć się do kilku najważniejszych i nie zdawkowych a poniekąd nawet przymusowych tylko (w ratuszu brukselskim witano nasz kongres razem ze zjazdem — lekarzy „reumatyków”!).

Polacy wystąpili na kongresie w liczbie dość pokaźnej. Było nas osób 12 (wobec np. przeszło 30 Niemców z Rzeszy, Austrii i Szwajcarii, a tylko 5 Czechów). Delegatem rządu był dr. W. Tatarkiewicz z Warszawy, piastujący obecnie katedrę filozofii na tamtejszym Uniwersytecie, wysłany jako uniwersytecki przedstawiciel historii sztuki prawdopodobnie dla tego, że w kraju brak zupełny historyków sztuki, wykładających przedmiot ten na Uniwersytetach. Poza tem reprezentowane były wszystkie środowiska uniwersyteckie z wyjątkiem Lwowa, który nie dopisał całkiem. Ależ nie, przeproszam, zastępował to polskie środowisko naukowe godnie p. Ilarion Swienicki, „directeur du Musée National Ukrainien” mieszkający we Lwowie przy ulicy „Mochnacko”.

Komunikatów z Polski zgłoszono 10. Niestety wygłoszono ich tylko połowę; reszta zaś spada z porządku dziennego, bo nie było ich autorów na zjeździe. Referowali więc: prof. W. Tatarkiewicz (Warszawa) o sztuce klasycznej w Polsce, dr. M. Kociatkiewiczówna (Warszawa) o zagadnieniach stylu w sztuce współczesnej, dr. M. Morelowski (Wilno) o gobelinach flamandzkich XVI w., tkanych dla Polski oraz o kilku polskich dziełach złotych XIII w. i stosunku ich do sztuki mozańskiej, ks. Dettloff (Poznań) o źródłach niderlandzkich i południowo-niemieckich sztuki Wita Stosza.

Mimo braków w organizacji czynnego przedstawicielstwa Polski na kongresie brukselskim — koniecznym stało się stworzenie związku w kraju — polska historia sztuki zaznaczyła tam niedwuznacznie swoją żywotność i wzbudziła zainteresowanie. Jest nadzieja, że na przyszłym zjeździe międzynarodowym, który odbyć się ma za 2 lata w Sztokholmie, wystąpić będziemy mogli w więcej zwartym szeregu, by wyraźniej jeszcze podkreślić, że i w tej dziedzinie nauk znacznym dorobkiem poszczycić się możemy.

Ks. dr. Szczęsny Dettloff.

Poznań.

Pisma nadesłane

„Teatr Ludowy” Nr. 10. Treść: Stary Scepon: „Franusiowa dola”. J. Turwiczówna: „Inscenizacja wiersza Słowackiego „Sowiński w okopach na Woli”. — J. Zawieski: „II Międzynarodowy Kongres Sztuki Ludowej w Belgji”. — Ciekawe wiadomości. — Wiadomości organizacyjne. **„Dom, osiedle, mieszkanie”**, Nr. 10. Treść: T. Toeplitz: „Zadania urbanisty”. — W. Gajewski: „Regulacja wybrzeża”. — L. Sikorski: „Na Górnym Śląsku”. — M. Kurapatwińska: „Ogrody działkowe na Śląsku”. S. M.: „Szosy Zagłębia”. — H. Kurkiewiczówna: „Zagadnienia urbanistyczne na wystawie mieszkaniowej w Sztokholmie”. — „Jednolite fasady”. — Kronika. — Z książek i pism.

„Lwowskie wiadomości muzyczne i literackie”, Nr. 10. Treść: W. Brumer: „Kryzys teatralny”. — Dr. S. Lobaczewska: „Ósmy festiwal”. — Ze sceny — Eurypides: „Ifigenja w Aulidzie” prz. J. Jedlicz. — Kronika literacka. — Książki i pisma nadesłane. — Kronika. S. Grabiński: „Rodowód czynu”.

„Przegląd Literacki”, Nr. 9. Treść: W.: „Najgroźniejsze zagadnienie Polski”. — Naprawa ustroju Rzplitej. — Ojczyzna Petróffiego. — T.: „Za chińskim murem”. — R. T.: „Powieść kryminalistyczna i detektywistyczna” Dees: „Romans w życiu wydawcy”. — Z literatury obcych. — Prasa o literaturze. — Wł. L. Jaworski. — Informacje o nowych książkach.

Jak są przechowane miljarde banku franc.

Złoto, jakie Francja nagromadza, wzywając krytyki ekonomistów i mężów politycznych całego świata, przechowuje się w rodzaju fortecy podziemnej, specjalnie na ten cel wybudowanej, o której „Paris Soir” przytacza kilka ciekawych szczegółów.

Pięcioletni skarbiec mieści się pod fundamentami nowego gmachu, jaki Bank francuski buduje na ulicy Vrillière. Drzwi do podziemia, całe z żelaza i betonu, posiadają grubość 6 metrów i otwierają się specjalnym mechanizmem. Po tych pierwszych drzwiach dochodzi się do drugich, również z żelazobetonu, które otwiera specjalny aparat, działający elektrycznie. Skarbiec znajduje się 25 metrów pod powierzchnią ziemi, podłożem małej rzeki Grange Botolière, która w dawnych czasach płynęła przez Paryż a obecnie została zasypana; służy jedynie jako zbiornik kanalizacyjny w północnej części stolicy. Podłożem rzeki grunt jest skalisty i wyjątkowo twardy. Podziemną komorę wykopano w skale. Siedemset pięćdziesiąt kolumn żelazobetonowych podtrzymują sklepienie, mające grubość 2 metrów. Ściany z żelazobetonu i wzmocnione stalową płytą są również około 2 metrów grubości. W czasie budowy tak ściany jak i sklepienie poddano próbie najsilniejszych środków wybuchowych, celem zbadania ich siły odpornej.

Podziemną komorę urządzone tak, by mogła, w razie potrzeby pomieścić kilkadziesiąt osób, celem przetrwania kilkumiesięcznego oblężenia. Specjalne przyrządy umożliwiają wentylację a nawet filtrowanie i oczyszczanie powietrza zatrutego gazami. Budowa tego niezwykłego skarbcia kosztowała 800 milionów franków. S. F.

Niezwykły powód do rozwodu

Przed sądem wiedeńskim odbyła się w tych dniach rozprawa o niezwykle ciekawym podłożu. Pani Anna Kobold wystąpiła z wnioskiem o rozwiązanie jej małżeństwa, motywując swą skargę tem, że od 3 lat już nie usłyszała ani razu męskiego głosu. Mąż jej bynajmniej nie oniemiał, lecz postanowił, po ostrej sprzeczce z małżonką, więcej do niej nie przemówić. I dotrzymał słowa... od 3 lat bowiem stanowczy, lecz i uparty mąż przed udaniem się rano do biura, wypisywał regularnie na kartce papieru kilka słów do żony, by jej donieść o swych życzeniach kulinarnych względnie o niezadowoleniu swem. Papier ten zostawiał na stole w jadalni. Chcąc nie chcąc, pani K. musiała pogodzić się z losem i również na piśmie odpowiadać na ewentualne zapytania męzowskie. Było to, jak zeznała żona, życie małżeńskie na piśmie.

Oskarżony nie powiedział przed sądem ani słowa przeciw wystąpieniu żony, prosił jedynie, by koszty sądowe poniosła strona skarżąca. Sąd uznał, że małżeństwo, porozumiewające się wzajemnie tylko piśmiennie, nie może żyć pod jednym dachem i udzielił rozwodu. S. F.

Olbrymi transport białej trucizny

Komisja dla walki z handlem narkotykami, istniejąca przy Lidze Narodów, otrzymała wiadomość z dwu wielkich portów, że po morzach europejskich krąży jakiś tajemniczy okręt, który wiezie przeszło 300.000 funtów narkotyków, a mianowicie opium, kokainę, morfinę i heroinę. Obecnie władze sześciu państw Europy współdziałają ze sobą w celu ujęcia tego olbrzymiego przemysłowego ładunku trucizn. Również i amerykańskie władze portowe otrzymały odpowiednie wskazówki, albowiem wielce prawdopodobną jest rzeczą, że część tego ładunku przeznaczona jest dla Ameryki.

Tajemnicę tego okrętu białej trucizny wykryto przypadkiem. Oto jeden z marynarzy morfinista, skradł dwa funty morfiny. Kradzież ujawniono i pomiędzy złodziejem-morfinistą, a kapitanem statku przyszło do ostrej wymiany zdań, w wyniku której kapitan kazał uwięzić marynarza na dnie okrętu. W jednym z portów adriatyckich, gdzie okręt na cztery dni zarzucił kotwicę, uwięzionemu udało się uciec, i wyostać się na ląd. Wiedziony pragnieniem zemsty marynarz doniósł władzom portowym, że deklaracja towarów, znajdujących się na pokładzie statku jest fałszywa.

Tymczasem na okręcie dostrzeżono uciekającego więźnia i kapitan, przezuwając coś niedobrego, dał rozkaz jaknajszybszego odjazdu. Kiedy władze przedsięwzięły odpowiednie środki dla schwytania przemysłowego okrętu, znajdował się on już

daleko na pełnym morzu i niewiadomo było, w jakim kierunku wysłać pościg. Celem podróży okrętu miał być jeden z portów rosyjskich, ale na radiotelegraficzne zapytania władze tego portu odpowiedziały, że odcygnął okręt ani tam nie przybył, ani nie sygnalizował swego przyjazdu. Wyniki dotychczasowego śledztwa wykazują, że chodzi tu o aferę przemytniczą z zakresu handlu narkotykami na bardzo wielką skalę. Prawdopodobnie za punkt wyjścia służył jeden z portów chińskich, na który genewska komisja już od dłuższego czasu baczna zwracała uwagę. Gdyby udało się schwycić ten ładunek narkotyków, to byłoby to dotkliwy cios dla światowej organizacji przemytniczej Narkotyki, pakowane w małych metalowych pudełkach, deklorowane były jako sardynki. S. F.

Z różnych stron Polski

Proces o 2183316 złotych zakończony po 6 latach.

W Sądzie Najwyższym zakończył się od 6 lat trwający proces o odszkodowanie na skutek spadku w koronach austriackich. Chodziło o przerechowanie reszty szacunku za sprzedane w 1919 r. Kazimierzowi i Andrzejowi księżom Lubomirskim dobra Horodenka. Ze sprawą do sądu wystąpił p. Marja z Romaszków hr. Lasocka oraz p. Marja Branicka, żądając przyznania sumy 2183316 złotych. W Sądzie okręgowym i apelacyjnym w Krakowie pp. Lasocka i Branicka częściowo sprawę wygrały. Sąd Najwyższy w Izbie małopolskiej uwzględnił całkowicie roszczenia powódek, zasądzając na ich rzecz od pp. Kazimierza i Andrzeja ks. Lubomirskich 2183316 złotych z procentami i kosztami procesu.

Emigrant porwany i uprowadzony przez zbirów litewskich.

Władze bezpieczeństwa publicznego na Wileńszczyźnie zostały zaalarmowane wiadomością o tajemniczym zaginięciu emigranta litewskiego Andrzeja Komarowskiego, zamieszkałego w Oranach. Według uzyskanych informacji, Komarowski wyszedł z domu z jakąś nieznaną damą do lasu. Okazało się potem, iż ową damą była funkcjonariuszka litewskiego wywiadu, która wciągnęła go w zasadzkę. W lesie Komarowski został porwany przez trzech cywilnych osobników i uprowadzony na Litwę. Po przebyciu granicy wsadzono go do auta i wywieziono w kierunku Szawel. Porwany Komarowski w latach 1922-23 brał czynny udział w życiu politycznym Litwy, piastował urząd posła w sejmie litewskim i był w ciągu roku zaufanym pracownikiem litewskiego ministerstwa zagranicznych.

Tragiczny zbieg okoliczności.

Niebywała tragedia zdarzyła się w domu Józefa Brandvsy z Pieczysk pow. Chrzanów. Oto Brandys, powróciwszy wieczorem w towarzystwie swej żony do domu, zastał pozostawioną do pilnowania dziecka 67-letnią Marię Gwizdałą martwą, przewieszoną przez kołyskę a pod nią trupa 7-miesięcznego dziecka. Dochodzenia wykazały, że Marija Gwizdała doznała ataku serca i upadłszy bez życia na dziecko, przyniotła je swem ciałem. Ponieważ nie było nikogo, ktoby dziecku mógł przyjść z pomocą, dziecko zostało zaduszone.

Zbrodnicze podpalenie, którego pastwą padła cała wieś.

W dniu 12. bm. wybuchł wielki pożar we wsi Gorkowice Kościelne, pow. radomszczański, woj. łódzkie. Pastwą ognia padło 13 domów mieszkalnych, 11 stodół, 17 obór, 15 szop, 5 chlewni oraz tegoroczne zbiory i narzędzia rolnicze. Straty wynoszą około 135 000 zł. W wyniku dochodzenia ustalono, że pożar powstał wskutek podpalenia; okazało się, że jeden z gospodarzy, Władysław Paranek, podpalił swe zabudowania w celu otrzymania premii ubezpieczeniowej. Podpalacza ujęto i osadzono w więzieniu.

S. p. Józefat Kozielski

Do Poznania dotarła dzisiaj smutna wiadomość o śmierci śp. inżyniera Józefata Kozielskiego, naczelnego dyrektora Państwowych Zakładów Graficznych w Warszawie. Zmarły był bardzo dobrze znany Poznaniowi, który opuścił przed dwoma laty, pozostawiając po sobie wspomnienie człowieka o niezwykle prawym charakterze, świetnego znawcy życia gospodarczego i rzutkiego organizatora. Śp. Kozielski urodził się 21 września 1879 r. w Buczaku w ziemi piotrkowskiej. Gimnazjum klasyczne ukończył w Piotrkowie, poczem studiował na politechnice warszawskiej, uzyskując dyplom inżyniera. Od r. 1902

pracuje w branży metalurgicznej, specjalizując się w tym zakresie w znanych zakładach przemysłowych w Norymbberdze i Augsburgu. Z początkiem czasu pracuje w szkolnictwie. Od r. 1908 aż do 1916 zajmuje wybitne stanowisko kierownicze w Zakładach Przemysłowych Metalurgicznych w Mikołajewie w ziemi chersońskiej, a następnie w Moskwie. Rosję porzuca na wiadomość o odradzeniu się polskiej niepodległości państwowej. Spieszy do Warszawy, gdzie pracuje w ministerstwie przemysłu i handlu aż do końca r. 1921. Opuszcza to stanowisko, aby zająć odpowiedzialną pozycję szefa departamentu handlowo-przemysłowego w Banku Związku Spółek Zaborowych w Poznaniu. Tutaj położył nieocenione zasługi około uprzedysponowania ziem zachodnich, prowadząc rozległą politykę finansową. Opuszczając w r. 1928 Poznań przenosi się do Warszawy, aby objąć tam naczelną kierownictwo w Państwowych Zakładach Graficznych, które zajmował aż do przedwczesnej śmierci.

Jutrzejsza premiera operetkowa

Tegoroczny repertuar nowości operetkowych w Teatrze Wielkim rozpoczyna w sobotę premiera „Orłowa”. Słynna ta operetka obiegła w ostatnich latach wszystkie międzynarodowe sceny ze sukcesem, jakim mało które dzieło tego gatunku poszczycić się może. Zarówno wyborne, pełna interesującej akcji i komicznych sytuacji libretto „Orłowa” (pióra sławnego Mariszki) jak i muzyka Granichstaedtena przynosiła mnóstwo powabnych melodii, które jako pierwszorzędną szlagiery znane są wszędzie, złożyły się na to fenomenalne powodzenie, towarzyszące tej operetce stale, gdziekolwiek się pojawia.

Na naszej scenie „Orłowa” wystawiony zostanie z tą pomyslową starannością, jaką chlubią się wszystkie u nas premiery operetkowe w doskonałej reżyserji Sendeckiego. Atrakcją będą tym razem ewolucje baletowe układu baletmistrza Ciesielskiego i inscenizacja projektu art. malarza Leona Dołyckiego. Muzyczne kierownictwo spoczywa w niezawodnych rękach kapelmistrza p. Tyllji. W głównych partjach czołowe siły zespołu operetkowego p. Kulczycka i p. Raczkowski oraz p. Grey i p. Sendeki. Zapowiedź premiery „Orłowa” wywołała ogromne zainteresowanie.

RADJO

Programy radiofoniczne:

Sobota, dnia 18 października 1930 r.

Poznań (335 m) godz. 7.00 gimnastyka poranna; **godz. 7.15** gazeta poranna; **godz. 13.05** koncert gramofonowy; **godz. 14.00** komunikaty PAT, notowania giełdy pien.; **godz. 17.25** odczyt z cyklu o dziennikarstwie; **godz. 17.45** słuchowisko dla dzieci (transmisja z Warszawy); **a) Słuchowisko dla dzieci do lat 12-tu** pióra Lucyny Krzemienieckiej p. t. „Jak królewna małą kuchareczką została”. **b) Koncert dla młodzieży; godz. 19.00** koncert pieśni i duetów. Wykonawcy: Sława Gogojewiczówna (mezzosopran), Roman Heysing (baryton), prof. Franc. Łukasiewicz (akomp.); **godz. 19.45** odczyt p. t.: „Polskie nazwiska t. zw. szlacheckie” (wygl. dr. Adam Tomaszewski); **godz. 20.05** odczyt p. t. „Sztuka współczesna i warunki jej bytu” (wygl. prof. Lam); **godz. 20.20** interludjum muzyczne; **godz. 20.30** recital fortepianowy Ruda Firkusnego (transmisja z Warszawy); **godz. 21.20** koncert muzyki lekkiej (transmisja z Warszawy); **godz. 22.00** sygnał czasu, komunikaty PAT, sport i policyjne; **godz. 22.15** muzyka taneczna z winiarni „Carlton”.

Katowice (409 m) godz. 12.10 koncert gramofonowy; **godz. 15.50** koncert gramofonowy; **godz. 17.15** transmisja z Warszawy; **godz. 19.15** dr. Witold Wilkosz: „Fale ultrakrótkie — ich znaczenie dla nauki i życia”; **godz. 20.00** feljton z Warszawy; **godz. 20.15** odczyt; **godz. 20.30** transmisja z Warszawy; **godz. 22.15** koncert gramofonowy; **godz. 23.15** muzyka taneczna (P. R. Warszawa).

Warszawa (1412 m) godz. 12.10 muzyka gramofonowa; **godz. 16.15** muzyka gramofonowa; **godz. 17.15** odczyt: „Legiony Polskie nad Styrem” — mjr. dr. W. Lipiński; **godz. 17.45** słuchowisko dla dzieci małych; **godz. 18.15** koncert dla młodzieży; **godz. 20.00** feljton „W powrocie do życia” — sędzia Wanda Grabińska; **godz. 20.30** recital fortepianowy Ruda Firkusnego; **godz. 21.30** muzyka lekka; **godz. 22.00** feljton „Wtajemniczenia” — art. dram. Marjusz

Maszyński; **godz. 22.15** płyty gramofonowe; **godz. 23.00** muzyka taneczna.

Niedziela, dnia 19 października 1930 r.

Poznań (335 m) godz. 8.30 koncert poranny; **godz. 9.30** gazeta poranna; **godzina 10.15** transmisja nabożeństwa z Bazyliki Wileńskiej; **godz. 12.05** odczyt rolniczy p. t. „Korzyści dla gospodarstw rolnych z przeróbki ziemniaków na spirytus” (wygl. inż. W. Kasprzycki); **godz. 12.25** odczyt rolniczy p. t. „Słów kilka o znaczeniu produkcji zwierzęcej dla rolnictwa” (wygl. p. Tadeusz Popowski); **godz. 12.45** wykład dla gospodyń p. t. „O przechowaniu i pakowaniu owoców” (wygl. p. Jan Kosmol); **godz. 17.00** akademja misyjna (z okazji dnia misyjnego (transmisja z Auli U. P.)); Program: „Modlitwa za misjonarza”, ks. Chlondowski; **chór kości. księży Salezjanów 4-głosowy** (transmisja z Auli U. P.); **godz. 22.00** sygnał czasu, komunikaty sportowe i policyjne; **godz. 22.15** muzyka taneczna z kawiarni „Wielkopolanka”.

Katowice (409 m) godz. 10.15 nabożeństwo z Bazyliki Wileńskiej; **godz. 12.10** poranek symfoniczny z Filharm. Warszawskiej; **godz. 14.20** transmisja z Warszawy; **godz. 16.55** koncert gramofonowy; **godzina 17.40** koncert z Warszawy; **godz. 20.15** program Warszawy; **godz. 23.00** muzyka taneczna (P. R. Warszawa).

Warszawa (1412 m) godz. 10.15 transmisja nabożeństwa z katedry Wileńskiej; **godzina 12.10** transmisja poranku symfonicznego z Filharm. Warszawskiej, pod dyr. Br. Wolfstala i Mieczysław Fliederaum (skrzypce). W programie utwory Czajkowskiego; **godz. 14.00** „Prace jesienne w ogrodzie” — inż. Wł. Pietrzak; **godzina 14.30** „Kredyt dla rolnictwa” — p. Zdzisław Domaniewski; **godz. 15.00** „Przejsie z letniego do zimowego żywienia krów” — inż. M. Kwasięborski; **godz. 15.40** program dla dzieci. 1. Feljton H. Ładosza „Historja kartoflanego placka”, 2. Dla młodzieży i dzieci starszych: „Co się dzieje na świecie”; **godz. 16.40** odczyt: „Polski epik życia zwierząt — Adolf Dygasiński” — wygl. prof. dr. Kazimierz Sim (Transmisja z Katowic); **godz. 17.40** koncert orkiestry policyjnej pod dyr. A. Sielskiego; **godz. 20.15** koncert solistów. K. Wilkomirski (wielonczela), M. Wilkomirska (fort.); **godzina 23.00** muzyka taneczna z Bristolu.

SPORT

Hippika

Wielkopolski Klub Jazdy Konnej, na zakończenie sezonu jesiennego urządza na hippodromie poznańskim ostatnie dwa dni konkursów, których program jest następujący: sobota: konkurs zwyczajny oficerski (handicap A) oraz konkurs zespołowy o puchar wielkopolski p. starosty krajowego. Niedziela: konkurs myśliwski na szybkość, oraz konkurs zwycięzców o nagrodę honorową, Ignacego Paderewskiego. Podczas zawodów przygrywa orkiestra wojskowa.

Lekka atletyka

Zawody o odznakę sportową PZLA odbędą się w niedzielę o godz. 11 na stadionie ośrodka przy ul. Marcełińskiej. Zgłoszenia pań i panów przyjmują się na 15 minut przed rozpoczęciem zawodów.

Pięściarstwo

Zawody towarzyskie odbędą się w sobotę o godz. 20 między Tow. Gimn. Sokół i Kl. Sp. H. Cegielski w sali tegoż klubu przy ul. Górna Wilda 180; w zawodach wezmą udział następujący pięściarze: Romański (S) — Witke (HCP), Tomiak (S) — Buszka (HCP), Wolny (S) — Misiorny (HCP), Dankowski (S) — Wojewoda II (HCP), Golak (S) — Czerniak (HCP), Rykowski (S) — Tasarek (HCP), Holewiński (S) — Gajek (HCP), Holasz (S) — Witzak (HCP).

Różne

Bolesny cios dotknął naszego stałego sprawozdawcę sportowego w Warszawie, cenionego dziennikarza p. Tadeusza Semadeniego, zmarł bowiem jego ojciec ś. p. Władysław Semadeni, superintendent kościoła ewangelicko-reformowanego Rzeszypolitej. Na tem miejscu przesyłamy naszemu cenionemu współpracownikowi wyrazy najserdeczniejszego współczucia.

Urzednik gospodarczy

kawaler, z 3-letnią praktyką na intensywnym majątku niemieckim, **poszukuje posady**. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego, Stary Rynek pod rw 12017

W kręgielni na Przepadku OGRÓD JEDNOŚCI premje w postaci barana

wygrać można w **każdą sobotę i niedzielę**. Sympatyków i Znajomych zaprasza w zastępstwie **Florjan Kowalski.**

zw 26094

Lekarz-weteryn. lub dentysta

Polak, kaw. znajdzie dobrą egzystencję. Gdzie? wskaże Kurjer Pozn. zw 26102

DZIAŁ GOSPODARCZY

Pochwała węgla polskiego w Norwegii

(Od własnego korespondenta)

Gdynia, w październiku.

W wywozie węgla polskiego zagrańnicę Norwegia zajmuje trzecie miejsce, po Szwecji i Danii. W r. 1929 eksportowano do Norwegii przez Gdynię i Gdańsk — 716.466 tonn, zaś w pierwszych trzech kwartałach b. r. — 579.654 tonn. Wywóz węgla do Norwegii ulega stalemu wzrostowi, chociaż, wnosząc o położenia geograficznego, kraj ten winien być odbiorcą kopalń angielskich.

Przyczyny utrzymania się węgla polskiego na rynku norweskim zasługują na utrwaleniu, ponieważ w naszych obrotach zagranicznych rzadko spotyka się podobnie dodatnie objawy zdrowych i celowych zasad kupieckich.

Ostatnio objeżdżała kraje skandynawskie specjalna komisja angielska, której zadaniem było zbadanie na miejscu powodów ograniczenia zbytu węgla angielskiego i wypierania go przez węgiel polski i niemiecki. W skład komisji, której przewodniczył minister górnictwa Shinwell, wchodziła właściciel największych angielskich kopalni węgla. Podejmowani wszędzie bardzo uprzejmie, konferowali z kupcami i przemysłowcami Szwecji, Norwegii i Danii na temat niepowodzenia węgla angielskiego i konkurencji Polski i Niemiec.

W Norwegii, podczas bytności angielskiej komisji, najpoważniejsze norweskie pismo handlowe, „Norges Handels og Sjøfartstidende”, zamieściło artykuł, który bez obłonek przedstawił istotny stan rzeczy na norweskim rynku węglowym. Artykuł ten przedstawia dla Polski wartość dokumentu.

Według „Norges Handels og Sjøfartstidende” węgiel polski jest tańszy od węgla angielskiego o 2—3 szylingów na tonnie, a co do jakości jest „równie dobry, jeżeli nie lepszy”. Węgiel polski jest lepiej sortowany od węgla angielskiego i zawiera z reguły o połowę mniej mialu, aniżeli węgiel angielski. Kupujący węgiel polski mogą w czasie trwania umowy otrzymywać kostkę, orzech lub drobny węgiel, stosownie według potrzeby. Norwescy importerzy węgla spotykają się ze strony Polski z nadzwyczajną uprzejmością. Jeżeli reklamacje pod adresem kopalni angielskich pozostają zwykle bez odpowiedzi, to polscy eksporterzy badają zażalenie i, jeżeli reklamacje są słuszne, uwzględniają je najrzetelniej.

Czasopismo norweskie zaznacza, że Norwegia pragnie nabywać surowce angielskie i pogłębiać stosunki handlowe z Wielką Brytanią, ale uważa za wskazane naśladować świetny przykład kupców angielskich, którzy kupują chętniej zagraniczny towar, jeżeli jest tańszy lub lepszy od towaru angielskiego i dają zawsze do sprzedania towaru po cenie najwyższej. Węgiel angielski będzie miał zbyt w Norwegii, jeżeli sprzedawany będzie na tych warunkach i w ten sposób co węgiel polski.

Wątpić należy, żeby delegaci angielscy byli zbudowani wywodami norweskiego pisma, tembardziej, że na zeszłorocznej konferencji przemysłowców węglowych Anglii, Niemiec i Polski rynek norweski przypadł w podziale Anglii, która jednak nie potrafiła go utrzymać. Obecnie opinia angielskich przemysłowców węglowych wyraża się o zamiarze ścisłego porozumienia się z właścicielami kopalń węgla w Niemczech i Polsce co do utrzymania poziomu cen węgla w Skandynawii i nierobienia konkurencji węglowi angielskiemu, przedewszystkiem w pobliskiej Norwegii. Nie ulega jednak wątpliwości, że żądanie Anglików będzie ciężkie, ponieważ odbiorcy norwescy przyzwyczaili się już do węgla polskiego i od dostawców angielskich będą już zawsze domagali się takich warunków, które dawała im Polska. F. o. b.

Krótkie informacje gospodarcze

— Depresja ekonomiczna dała się silnie odczuć w Finlandii w ostatnich czasach. W porównaniu z rokiem ub. import zmniejszył się o 37 proc.; eksport spadł z 910 mil. mk. w roku ub. do 530 mil. mk. w r. b.

— Rząd węgierski upoważnił min. finansów do wprowadzenia systemu wydawania specjalnych pozwoleń przywozowych w obrotach z krajami, z którymi Węgry posiadają traktatów handlowych.

Z międzynarodowego rynku finansowego

Obecna sytuacja gospodarcza świata charakteryzuje się dalszą stagnacją na rynkach towarowych przy równoczesnej martwocie rynków pieniężnych i coraz większą rolą czynnika politycznego w sprawach gospodarczych oraz wzrastającą wrażliwością życia gospodarczego na wydarzenia polityczne. Mimo trwającej prawie rok, wyjątkowej obfitości i taniości pieniądza oraz środków kredytowych w głównych centrach kapitałowych — finansistów traktują z przesadną ostrożnością oferty inwestycyjne z państw rolniczych pochodzące. Jeżeli danego kraju, jak np. Polskę wogóle nie umieściły na czarnej liście niepewnych dłużników. To osłabienie, względnie jak w naszym przypadku całkowite zahamowanie penetracji kapitałowej na rynki środkowo- i wschodnio-europejskie jest skutkiem dojścia do głosu awanturniczych, nieobliczalnych w swych posunięciach grup politycznych, które oczywiście stabilizują warunki chronicznego kryzysu i stają na przeszkodzie regeneracji gospodarczej.

Najbardziej zacieżyła na rynkach pieniężnych nowa konfiguracja polityczna Reichstagu, który po ostatnich wyborach posiada sporo elementów wrogich międzynarodowej współpracy i skłonnych do awanturniczych wystąpień. Nic też dziwnego, że na giełdach zapanował niepokój, podsycony jeszcze oświadczeniami przywódców stronnictwa narodowych socjalistów i niewyraźnym stanowiskiem rządu Rzeszy. Godne uwagi jest przytem, że giełdy niemieckie reagowały daleko silniej na wynik wyborów do Reichstagu niż zagraniczne. Spadły więc w Niemczech przedewszystkiem walory państwowe i komunalne, silne straty kursowe poniosły również papiery prywatne oraz lokacyjne (listy zastawne). Dość charakterystycznym było w ostatnich tygodniach w Niemczech wyzbywanie się waluty niemieckiej na korzyść walut „mocnych”, jak dolary i funty, w związku z czym rzucano na rynek duże portfele akcji i obligacji.

Tendencja wyzbywania się walorów niemieckich i popyt na dewizy wzmagane były wycofywaniem kredytów krótkoterminowych francuskich, a w mniejszej mierze także belgijskich, holenderskich i szwajcarskich. Ta akcja ściągania kredytów, trwająca bez przerwy nadal, wzmogła napór na zapasy dewizowe i kruszczone Banku Rzeszy. Chcąc niedopuszczyć do przekroczenia górnego punktu złota dewiz, a więc do takiego podniesienia kursu dewiz, przy którym np. dłużnikowi berlińskiemu opłacałoby się wysłać swemu wierzycielowi w Paryżu efektywne złoto na pokrycie — Bank Rzeszy oddaje bez ograniczeń swoje dewizy. W tym celu zmobilizował większe zapasy dewiz na Paryż i Amsterdam przez sprzedaż złota w Paryżu i Ho-

landji oraz przekształcenie powstałych stąd wierzytelności na dewizy.

Skutecznym hamulcem dla ucieczki kapitałów i topnienia rezerw kruszczo-dewizowych miało być podniesienie stopy dyskontowej Banku Rzeszy z 4 na 5%, dokonane ostatnio. Jak dotąd, ten środek polityki dyskontowej pozostał bez skutku a w kołach bankowych lansuje się projekt energiczniejszych restrykcji kredytowych. Od dnia wyborów, t. j. 14 września b. r. do 11 b. m. zapasy złota i dewiz Banku Rzeszy zmniejszyły się o prawie 3/4 miljarða Rm. Odpowiednio do zmienionej sytuacji podniosły się stopy płaconego procentu mianowicie dyskonto prywatne podniosło się z 3 1/8 na 3 7/8 % a pieniądź dzienny z 4 1/2 na 5 1/2 %.

Bardzo silne straty kursowe, zwłaszcza na giełdzie w Nowym Jorku, poniosła w związku z sytuacją polityczną w Niemczech pożyczka reparacyjna, Jounga. Przy końcu ub. tygodnia notowano pożyczkę Jounga w Londynie po 74% wobec 80% dn. 19 września b. r.

Rynek francuski stoi naskutek likwidacji francuskich lokat w Niemczech i pewnego osłabienia życia gospodarczego w kraju — pod znakiem niebywałej obfitości i taniości gotówki. Za pieniądź dzienny płacono ostatnio 1%, dyskonto pozabankowe wynosiło 1 15/16% przy oficjalnej stopie 2 1/2%. Przy korzystnie się kształtującym bilansie płatniczym i do przesady posuniętej ostrożności finansistów francuskich, jak niemniej przy szczęśliwej polityce gospodarczej rządu zdołał Bank Francji zgromadzić przeszło 48 1/2 miljarðów franków złota i około 26 miljarðów fr. dewiz zagranicznych. W stosunku do liczby mieszkańców jest Francja krajem najzasobniejszym w złoto. Wzrost zapasu złota Banku Francji trwa nadal i zapewne nie wcześniej zostanie zahamowany, póki rynek francuski nie wejdzie na drogę inwestowania kapitałów długoterminowych zagranicą.

Sytuacja na rynku londyńskim nie ulega większym zmianom. Odpływ złota do Francji został wyrównany nowymi transportami tego kruszcu z Australji, nawet w ciągu poprzedniego tygodnia zapasy kruszczone Banku Angielskiego zwiększyły się o ca 1 milj. ft. szt. W Londynie pieniądź dzienny uzyskuje się z łatwością po 1%, dyskont prywatny obniżył się na 1 15/16%, a przeciętna stopa bonów skarbowych spadła po raz pierwszy poniżej 2%.

Również rynek nowojorski nie wykazał w ostatnich tygodniach większych zmian. Osłabienie obrotów na giełdach efektów w związku z ostatnim krachem wpłynęło na dalsze upłynnienie rynku pieniężnego, wskutek czego „call money” obniżyło się z 2 1/2% na 2%, a poza giełdą można je otrzymać po 1 1/2%. (la)

Z rynków nabiału

Przedostatni tydzień sprawozdawczy miał pod wrażeniem dalszej niżki. Wiadomości z Kopenhagi zapowiadały redukcję cen o 6 — 10 koron per 100 kg. Stało się natomiast inaczej; notowanie kopenhaskie z 9 b. m. obniżono tylko o 2 kor., a więc na kor. 240 per 100 kg. Do tej zmiany na korzyść przyczyniły się z pewnością nieregularne dostawy masła z krajów nadbałtyckich, wstrzymane burzami na morzu, jak również wiadomością o obniżającej się produkcji w krajach eksportowych. To też ub. tydzień sprawozdawczy (od 9 — 15. 10. 30.) minął pod znakiem lekkiego ożywienia. Eksporterzy duńscy sprzedawali masło do Anglii po cenie 140 — 141 sh per cwt fob.

Rynek niemiecki, gdzie stwierdzono poważny ubytek krajowej dostawy, w większej mierze zwrócił się musiał po towar zagranicę; ogólnej sytuacji dało wyraz notowanie z 14 bm, które podwyższono o 3 marki na mk.: 133 per 50 kg. franko stacja odbiorcza za I gatunek, 121 per 50 kg. za II gatunek, 105 per 50 kg. za III gatunek. Notowanie z dnia 16 bm. pozostało bez zmiany.

Rynek angielski jest w dalszym ciągu wyjątkowo spokojny przy tendencji niżkowej. Notowanie obniżono o 2 — 8 sh. Polskie masło notowano 90 — 106 sh per cwt loco Londyn wobec sh 96 — 108 w ub. tygodniu, i 156 — 170 sh w tym samym okresie ub. roku.

Coraz większą troskę wzbudzają w zainteresowanych kołach rynku angielskiego poważne zapasy masła kolonialnego,

które od 10 miesięcy czeka na kupujących. Produkcja kolonialna wzrosła i za kilka tygodni liczyć się należy z nowymi poważnymi dostawami. Letnia produkcja krajów kolonialnych, mimo normalnego spadku, znacznie ilościowo przekraczała produkcję innych lat, co prawdopodobnie decydująco wpłynie na sytuację rynku angielskiego w miesiącach zimowych.

Kalendarzyk podatkowy

Min. skarbu przypomina płatnikom podatków bezpośrednich, że w październiku b. r. płatne są następujące podatki:

W czasie od 15 października do 15 listopada b. r. — II rata podatku gruntowego za 1930 rok.

Do 1-go listopada — państwowy podatek dochodowy w wysokości różnicy między kwotą podatku wymierzonego na rok podatkowy 1930 (wymienionej) w doręczonych nakazach płatniczych, a kwotą podatku zapłaconego w terminie do 1 maja rb. względnie o ile przed dniem 15 października rb. nie doręczono nakazu płatniczego — w wysokości połowy podatku przypadającego od zeznanego dochodu, a w razie nie złożenia zeznania o dochodzie za rok 1929 — w wysokości połowy podatku wymierzonego za rok 1929.

Nadto płatne są zaległości odroczonej i rozłożonej na raty z terminem płatności w październiku, tudzież podatki na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze również z terminem płatności w tym miesiącu.

PODATKI I OPŁATY

(p) **Przeciw nadmiernym wymaganiom izb skarbowych.** Wobec powtarzających się wypadków, w których izby skarbowe żądają od odbiorców, by nadsyłali władzom skarbowym imienne listy odbiorców dla wymiaru podatku obrotowego, min. skarbu wydało pewnej izbie skarbowej pouczenie, że w danych wypadkach należy wydelegować urzędnika urzędu skarbowego do firmy celem przejrzania ksiąg handlowych i porobienia notatek. Tem samem ministerstwo uznało, że odnośne żądania izb skarbowych szły zbyt daleko, gdyż obciążały niesłusznie pracą przedsiębiorstwa, zobowiązane tylko do przedkładania swych ksiąg do wglądu w takich wypadkach, w których chodzi o ustalenie wymiaru podatku obrotowego dla odbiorców danych przedsiębiorstw.

KRONIKA GOSPODARCZA

(k) **Ważne rozporządzenia.** W nr. 70 Dziennika Ustaw z dnia 14 października rb. znajdujemy szereg rozporządzeń, żywo obchodzących życie gospodarcze. Między innymi znajduje się tam rozporządzenie min. rolnictwa z 19 września rb., wydane w porozumieniu z min. spraw wewnętrznych w sprawie zmiany rozporządzenia z 29 stycznia 1929 o urzędowym badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa w kraju. Dalej rozporządzenie ministrów skarbu, przemysłu i handlu oraz rolnictwa z 17 września 1930 o zmianie rozporządzenia tychże ministrów z 1 kwietnia rb. o ustanowieniu cła wywozowego od pierza i puchu. Poza tem rozporządzenie ministrów skarbu, przemysłu i handlu oraz rolnictwa z 29 września rb. w sprawie zwrotu cel przy wywozie zbóż, produktów przemysłu i sło-
du.

(k) **P. K. O. sprzedaje premjową pożyczkę budowlaną.** P. K. O. sprzedaje po cenie nominalnej 50-złotowe obligacje premjowej pożyczki budowlanej. Fakt ten posiada specjalne znaczenie, gdyż w dn. 1 listopada r. b. odbędzie się pierwsze losowanie tej pożyczki, przyczem wylosowane będą premje jedna na 250 000 zł, jedna 50 000 zł, 10 po 10 000 zł, i 100 po 1 000 zł.

(k) **Zamknięcie służby „Danziger Haupt”.** Służba „Danziger Haupt” zostanie z początkiem stycznia 1931 r. dla ruchu żeglownego zamknięta, celem dokonania potrzebnych napraw. Przy sprzyjających warunkach atmosferycznych roboty będą przeprowadzone przyspieszalnie w ciągu 8-tygodni, tak, że wiosenny ruch żeglowny nie dozna żadnych przeszkód, w przeciwnym razie mogą się przedciągnąć do wiosny.

(k) **Produkcja lnu w Polsce.** Obszary uprawy lnu w Polsce zwiększają się z roku na rok. Na kresach wschodnich rolnictwo ujawnia tendencję do rozszerzania obszarów uprawy lnu kosztem innych pól rolnych. W r. 1925 obszar uprawy stanowił 108.300 ha; w r. 1926 — 109.700 ha; w r. 1927 — 111.400 ha; w r. 1928 — 114.070 ha; w r. 1929 — 122.245 ha i w r. 1930 według prowizorycznych obliczeń, 128.300 ha. Zbiory w tych latach dały następujące ilości kwintali lnu: w r. 1925 — 155.930; w 1926 — 141.141; w 1927 — 171.924; w 1928 — 162.087; w 1929 — 166.375 q. W roku bież., wobec pomyślnych urodzajów powstaje zabawa nadprodukcji i w związku z tem trudności zbytu. Z ogólnej ilości zbiorów lnu około 25 proc. kierowane jest na eksport, zaś 75 proc. przerabia się w kraju. Odbiorcami lnu polskiego są Belgja, Czechosłowacja, Francja, Niemcy i W. Brytania.

Z ZAGRANICY

(z) **Urodzaje na Węgrzech.** Według ostatnio ogłoszonego sprawozdania min. rolnictwa zbiory naogół nie przedstawiają się zadawalająco. Zbiory jęczmienia są słabe, również urodzaj żyta nie jest wielki. Szczególnie słabe są zbiory owsa i kukurydzy. Zbiory pszenicy są średnie, jednak gatunek jej jest nie zadawalający. Zbiory ziemniaków są o 5 535 000 kwintali mniejsze, niż w roku ub. Ustawiczne deszcze w ostatnich tygodniach wyrządziły poważne szkody w winnicach. Zbiory winogron są średnio dobre.

(z) **Europejska produkcja cukru.** Według danych, zebranych przez Międzynarodowy Związek dla statystyki cukrowniczej, przewidywana przeróbka buraków w cukrowniach 15 krajów europejskich w kampanji 1930/31. obejmuje 26,09 milj. tonn w porównaniu do 33,20 milj. t. w r. 1929/30, co stanowi podwyżkę 8,70 proc. Ogólna produkcja cukru tych krajów szacowana jest na 5,50 milj. t., zaś w roku poprzednim produkcja ta wynosiła 5,51 milj. t., co wskazywałoby na niższą produkcję o 0,26 proc.

CO TO JEST „TOGAL”?

Tabletki Togal są skutecznym środkiem przeciwko reumatyzmowi, podagrze, grypie, bólowi nerwowym i bólom głowy migrenie i przebiegniom.

Nie wyrządzajcie sobie szkody używając innych mało wartościowych środków. Według rejalnego poświadczenia przeszło 6 000 lekarzy wyraziło swoje uznanie dla skuteczności działania Togalu. Nabyć można we wszystkich aptekach. Nr. rejestr. 364. — Cena zł 2,—

ś. p.

Inżynier Józefat Koziелеwski

długoletni i zasłużony członek naszej Rady Nadzorczej, zasnął przewześnie w Bogu, pozostawiając głęboki żal i wdzięczną pamięć w naszych sercach.

Rada Nadzorcza i Zarząd

Spółki Akcyjnej „Tri“, Towarzystwo Robót Inżynierskich w Poznaniu.

zw 26111

Dnia 16 b. m. rozstał się z tym światem, ś. p.

Inżynier Józefat Koziелеwski

**członek Rady Nadzorczej naszej Spółki,
naczelnny dyrektor Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych w Warszawie,
były dyrektor Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu.**

Spółką naszą zajmował się Zmarły od roku 1925 i Swoją niezrównaną inicjatywą oraz energją przyczynił się wielce do jej rozwoju.

Wdzięczną pamięć o Zmarłym zachowamy na zawsze!

**Rada Nadzorcza i Zarząd
Sp. Akc. H. Cegielski w Poznaniu.**

zw 4508

Dnia 17 października 1930 roku rozstała się z tym światem, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., nasza najukochańsza matka, nasza droga babka, ś. p.

Janina z Koczorowskich

Bronisławowa Daszkiewiczowa

o czym zawiadamiają

w ciężkim smutku pogrążeni

dzieci, wnuki i rodzina.

dw 1837

Eksportacja z domu żałoby odbędzie się w poniedziałek, 20 b. m., o godz. 4 po południu, następnego dnia nabożeństwo żałobne i złożenie zwłok do grobowca rodzinnego w Olszowie, pow. Kępno, o godz. 11-tej. Ostrów, ul. Kaliska 17.

W czwartek, dnia 16 października 1930 r., o godz. 12-tej, zasnął w Bogu, opatrzony Sakramentami św., członek Polskiego Związku Kreglarzy z siedzibą w Poznaniu, ś. p.

Aleksy Paluszkiewicz

W Zmarłym stracił Związek gorliwego członka. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 19 b. m., o godzinie 14.30, z kaplicy św. Józefa na cmentarz świętomarciński przy ul. Bukowskiej.

O liczny udział członków w pogrzebie prosi

zw 26109

Zarząd.

W czwartek, dnia 16 października 1930 r., o godz. 12 przed poł., zasnął w Bogu, opatrzony Sakramentami św., po ciężkich cierpieniach, nasz gorliwy członek, ś. p.

Aleksy Paluszkiewicz

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, 19 b. m., o godz. 14.30, z kaplicy św. Józefa na cmentarz św. Marciński przy ul. Bukowskiej.

zw 26108

Kl. kr. Jedność.

Dnia 16 b. m. zmarł członek T. U. P. Włkp. im. Ignacego Paderewskiego Dzielnicy III Zamek, ś. p.

Aleksy Paluszkiewicz

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, 19 bm., o godzinie 2.30, z zakładu Św. Józefa na cmentarz świętomarciński przy ul. Bukowskiej. Członków uprasza się o liczny udział w pogrzebie.

zw 26 104

Zarząd.

W czwartek, dnia 16 października r. b. zmarł, ś. p.

Aleksander Paluszkiewicz

W ś. p. Zmarłym straciliśmy serdecznego kolegę to też pamięć o Nim zachowamy na zawsze.

Pw 5904-42.181

Przyjaciele.

Dnia 15 października 1930 r. w nocy, o godz. 1.30 zmarł w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., mój jedyny syn, nasz najukochańszy brat, ś. p.

Władysław Wyszynski

Pogrzeb odbędzie się w sobotę, dnia 18. 10. 1930 r. o godzinie 16.30 z kostnicy cmentarza w Górczynie.

zw 26095

W ciężkim smutku pogrążeni
matka i siostry.

Za przesłane współczucie z powodu śmierci mego kochanego brata, ś. p.

ks. radcy Edwarda Beckera składam na tej drodze serdeczne

Bóg zapłać!

nw 4502

Jadwiga Becker.

Wrocław-Bischofswalde, w październiku 1930 r.

Wielebnemu ks. proboszczowi Koppemu, ks. prefektowi Kruppikowi oraz całemu Duchowieństwu, jak również Przedstawicielom Kuratorjum Okregu Szk. Pozn., byłym Kolegom, Uczniom, wszystkim Przyjaciolom i Znającym, ś. p. mego męża za odanie mu ostatniej postugi, składam serdeczne

Bóg zapłać!

Kościan.

Stefanja Fryszakowa
z córką.

zw 26097

Wróciłem

Dr. med. Rola-Szadkowski

Lek. spec. chor. płuc, (gardła) i serca.

Ul. 27 Grudnia 16, I. l. Tel. 41-72.

zw 26104

Dnia 16 października 1930 r., o godz. 2.30 rano zasnąła w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona kilkakrotnie Sakramentami św., moja najdroższa żona, nasza najukochańsza i najlepsza mamusia, ś. p.

Joanna z Kajutów Kaszewska

w 46 roku życia. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, 19 b. m. o godz. 4 po poł. z domu żałoby Rynek 19, na cmentarz Św. Piotra. Nabożeństwo z wigiljami za duszę drogiej Zmarłej w poniedziałek, dnia 20 b. m. o godz. 8,15 rano w kościele Farnym, o czym donoszą Krewnym i Znającym

w ciężkim smutku pogrążeni

mąż, dzieci i rodzina.

Gniezno, 17. X. 1930 r.

Osobnych uwiadomień nie wysyła się.

nw 4487

Dnia 16 października 1930 r. o godz. 12 zasnął w Bogu, po przebytej operacji i ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., mój najdroższy mąż, najukochańszy ojczulek, brat, zięć, szwagier, kuzyn i wujek, ś. p.

Aleksy Paluszkiewicz

mistrz rzeźnicki, uczestnik Powstania Wielkopolskiego

przeżywszy lat 41. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, 19. b. m. po południu o godz. 2.30, z kaplicy św. Józefa, na cmentarz św. Marciński przy ul. Bukowskiej, msza św. żałobna odprawi się w poniedziałek, 20. b. m. rano o godz. 8, w kościele św. Marcina, o czym donosi

w żalu nieutulonym

Poznań, św. Marcin 3, dnia 17. 10. b. r. żona z córeczką i rodziną.

Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

Zakład pogrzebowy „Bracia Nowak“, Pl. Nowomiejski 10, tel. 10-46.

dw 1842

Dnia 15 października 1930 r. zasnął w Bogu, po długich i ciężkich cierpieniach opatrzony Sakramentami św., mój drogi mąż, brat, szwagier i wuj, ś. p.

Nepomucen Drygas

przeżywszy lat 69. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę dnia 19 b. m. po poł. o godz. 4 z kaplicy św. Józefa na stary cmentarz św. Małgorzaty, o czym donosi

w smutku pogrążona

żona z rodziną.

dw 1843/4

Poznań, Tylna Chwaliszewo 15, dnia 16. X. 1930 r.

Zakład pogrzebowy „Bracia Nowak“ pl. Nowomiejski 10, tel. 1046

Farbowanie

włosów, brwi i rzęs Trwałą elektr. ondulację, manicure, masaż głowy i twarzy i wszelkie inne zabieg w wykonaniu starannem. Ceny przystępne.

Salon de Coiffure

N. Muszyński
(dla Pań i Panów)
ul. 27 Grudnia 4 i 3 Maja nr. 3.

Pw 1908-12.179

Oprawy książek wszelkiego rodzaju Introligatornia Urukarni Toruńskiej T. A. w Torunlu ul. św. Katarzyny 4.

Józefat Kozielski

Inżynier technolog,

Naczelny Dyrektor Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych S. A., Członek Rad Nadzorczych Sp. Akc. „H. Cegielski“ i „Tri“ w Poznaniu, b. Dyrektor Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, b. Prezes Rady Nadzorczej Tow. Akc. „Kabel Polski“ w Bydgoszczy, b. Wicedyrektor Zakładów „Chantier Navals“ w Mikołajewie, b. naczelny Dyrektor, Gorłowieckich Artyleryjskich Zakładów, b. naczelny dyrektor „Artyleryjskich Zakładów Michelsona“ w Moskwie b. Członek Polskiego Komitetu Obywatelskiego w Moskwie, b. Dyrektor IV. Oddziału G. U. Z. A., Członek Rad Nadzorczych i wielu innych Towarzystw.

Opatrzony Sakramentami św., po krótkich i ciężkich cierpieniach zasnął w Bogu, dnia 16 października 1930 roku, przeżywszy lat 50.

Nabożeństwo żałobne za spójność duszy Zmarłego odbędzie się w Warszawie w kościele św. Antoniego, dnia 20 b. m. t. j. w poniedziałek, o godz. 10.30 rano a następnie eksportacja zwłok po skończonym nabożeństwie na cmentarz Powązkowski do grobu rodzinnego, o czym Krewnych, Przyjaciół, Kolegów i Życzliwych zawiadamiają

pogrążeni w ciężkim smutku

żona, rodzice, siostry, bracia i rodzina.

nw 4501

Administrację domów w Berlinie

lub zastępstwo w sprawach procesowych przed sądami berlińskimi **przyjmie** em. urzędnik sądowy. Gwarancja 4 000 mk. niem. Zgłoszenia „Par“, Poznań, Al. Marcinkowskiego 11, pod nr. 57,302 Pw 5644-57.302

Unieważniam

blankoweksel na 900 zł wystawiony przez Jerzy Przybylak a żyrowany przez Mieczysław Lehmann i Halszkę Przybylak, gdyż takowy zaginął.

Mieczysław Lehmann.
[zw 25 112]

KINO WILSONA

Lazarz - ul. Strusia
Zastraszający obraz moralnej zguby nowożytnego społeczeństwa, uznającego tylko szat zmysłów, tanca i zabawy.

zw 26114 „TRZY NAMIĘTNOŚCI“
Iwan Petrowicz - Alice Terry.

BIEGNĄ NA WYSKOKI

tryskając życiem i zdrowiem!

Bawią się, cieszą się, bo ładne i mocne ubranka kupili im rodzice w firmie „Bogajewski“.

KONFEKCJA CHŁOPIĘCA

własnej fabrykacji, z trwałych materiałów i solidnym wykończeniu.

CENY bardzo NISKIE.

ZAPRASZAMY do zwiedzenia naszych bogato zaopatrzonych magazynów.

K. Bogajewski
ST. RYNEK 77

Największa fabryka odzieży męskiej i chłopięcej.

P. W. 5868-40, 174

P. T.

Niniejszem mam zaszczyt donieść, że otwieram jutro, dnia 18. 10 r. b. pod firmą

ST. FRANKOWSKI

Poznań, ul. Fr. Ratajczaka 1, tel. 55-52

skład zegarków, brylantów, złota, srebra i alfenidy.

Polecam herby, monogramy w kamieniu i metalu.

Jako dział specjalny prowadzić będę nagrody sportowe, medale, żetony, plakety i t. d.

Polecając przedsiębiorstwo moje łask. względem, staraniem mojem będzie rzetelną i fachową obsługą zdobyte dotychczasowe zaufanie Szan. Klienteli nadal podtrzymać.

Z poważaniem

Stanisław Frankowski

mistrz zegarmistrzowski

były współwłaściciel firmy Gąsiorowski i Frankowski.

dw 1836

Szanownym Mieszkańcom ul. Wodnej, Starego Rynku i okolicy, donoszę niniejszem uprzejmie, iż w sobotę, dnia 18. b. m., otwieram

skład rzeźnicki przy ul. Wodnej nr. 2

Staraniem moim będzie, doborowem i świeżem towarem oraz skora usługą zjednać sobie zaufanie Klienteli.

Z poważaniem

Stanisław Golak, mistrz rzeźnicki.

zw 26113

Domek

z ziemią kupie Oferty Ordynik z d 31 476

MOULIN-ROUGE

ul. Kantaka 8/9

Telefon 33-69

Codziennie „FIVE O'CLOCK TEA“

o godz. 5-tej po poł., natomiast wieczorem początek punkt. o godz. 8,30
Salonowi tancerze do dyspozycji.

Pw 5819-40,173

Mocne, niezdarte pończochy dziecięce

poleca w wielkim wyborze i niskich cenach

KALAMAJSKI

Pw 1399,900-42,173/4

DRZEWKA OWOCOWE

krzewy ozdobne, róże krzaczaste i pnace, morele, brzoskwinie, agresty i porzeczki pienne oraz krzaczaste, pigwy i winorośla polecają

A. J. JESKE, Szkółki Drzew — Jelonek poczta Złotniki k/Poznań. — Tel 3.

Cenniki na żądanie. Cenniki na żądanie. Dojazd do naszych szkółek autobusami z Poznania, plac Prezydenta Drwęskiego w kierunku Obornik.

przedstawicieli

na Poznań i Pomorze.

Oferty sub: „Wina i Wódki“, kierować do Tow. Reklamy Międzyn. g. r Rudolf Mosse, Warszawa, Marszałkowska 124. Tw 400

Poszukuje

kupna majątku

przy wysokiej wpłacie lub całkowitej wypłacie, około 3 000 morg: warunki: tylko dobra ziemia, obszerny, wygodny dom mieszkalny, dobre budynki. Zgłoszenia:

K. SWINARSKI, Działuńskich 3, parter. Firma zał. 1888. Telefon 31-43.

zw 26 103

Teren fabryczny

z budynkami ca 10 tys. m² nadający się na każde przedsiębiorstwo, przyciemniony teren pod budowę ca 30 tys. m² przy dworcu i bocznic w Poznaniu, obecnie fabryka papy dach., zaraz na sprzedaż.

Łaskawe zgłoszenia: Reklama Polska, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 6, pod nr. 4688. zw 26 106

Pomocnik handlowy

starszy, rzutki i energiczny, potrzebny od 1 listopada b. r. Zgłoszenia tylko pierwszorzędnym sił z podaniem warunków przy wolnym stole i stacji, przyjmuje: Cz. Gałecki, Śrem, Towary kolonialne, naczona, restauracja, nw 4507

3 LATA temu, mogli PESYMISCI

i niedowiarkowie lekceważyć sobie znaczenie RADJA! O tyle mieli trochę racji, że aparaty nie zawsze nalezycie pracowały! —

DZIS

śmiało można powiedzieć, że dzień bez słuchania radja TO DZIEŃ zmarnowany!

PRZY OBECNYCH ZMARTWIENIACH

słuchanie radja USPAKAJA NERWY

Na wydatek kilkudziesięciu złotych, możesz sobie pozwolić!

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO TELEFONOWE

TYLKO przy ul. PIEKARY 16/17 tuż u wejścia do Pasażu Apollo. Pw 5819-42,27

W sobotę, dnia 18. b. m., otwieramy

drugi magazyn sprzedaży naszych wyrobów przy ul. 27 Grudnia 6

Polecamy w wielkim wyborze:

Kołdry puchowe na wełnie białej i ciemnej oraz na wacie.

Bieliznę pościelową efektowne wykonanie także w ręcznych pracach w różnych gatunkach płócien i całkowite wyprawy.

Prosimy o łaskawe zwiedzenie naszych magazynów bez przymusu kupna.

Firany, Story, Kapy, Serwety ręczna praca file i z wolu w olbrzymim wyborze. Zamówienia firan, storów itd. oraz bielizny pościelowej w specjalnie życzonych rozmiarach i wybranych deseniach uskuteczniamy w możliwie najkrótszym terminie; kołdry 24 godzinach. **Łózka żelazne, mosiężne i niklowe.**

FABRYKA KOŁDER „POZNAŃ“

Tadeusz Grosman i Adam Bandel w POZNANIU

Pw 5887-42.166

Fabryka i magazyn sprzedaży
Aleje Marcinkowskiego 25
telefon 26-74.

Drugi magazyn sprzedaży
ulica 27-go Grudnia nr. 6
telefon 58-16 naprzeciw Teatru Polskiego.

KALAMAJSKI

mocno obniżył ceny!

TANIA BIELIZNA:

- Koszulka nocna przybr. koronką i wstawką 4²⁵
- Koszulka nocna przybr. koronką i wstawką 5⁹⁵
- Koszulka nocna przybr. haftem maszynow. 7⁵⁰
- Koszulka nocna nansukowa kolorowa z koronką 14⁰⁰
- Koszulka nocna przybr. koronką - długie rękawy 7⁵⁰
- Kombinacje majteczkowe, trykot jedwabny z koronką 9⁵⁰
- Kombinacje majteczkowe, jedwabno-trykotowe - Prima 18⁰⁰
- Kombinacje majteczkowe batystowe kolor z koronką 8⁷⁵
- Kombinacje białkowe trykot jedwabny z koronką 12²⁵

Bielizna luksusowa w wielkim wyborze i bardzo niskich cenach!

Pw 5887-42.166

Restauracja „Ustronie“ Poznań, Pocztowa 11
właśc.: Antoni Gniatczyński
W sobotę, dnia 18 b. m.

WIEPRZOBICIE

Mięso z kotła, bulaczkanki, kaszanki oraz wielki wybór innych potraw, na które jaknajprzejmiej zaprasza
zw 26098 **Gospodarz.**
Dobrze pielęgnowane piwa i inne napoje!

W większym mieście powiatowym może się osiedlić z powodzeniem

drukarz fachowiec

i wydawca pisma, życzliwie wspierany przez społeczeństwo. Drukarze przedsiębiorcy z małym kapitałem niech się zgłoszą pod **zw 26 084** do Kurjera Poznańskiego.

Farmaceuta lub handlowiec rutynowany

obeznany z administracją fabryczną, (pożądane wykształcenie farmaceutyczne lub drogeryjne) na samodzielne stanowisko **poszukiwany**. Oferty z odpisami świadectw i warunkami sub: „Przemysł“, do Bura Ogłoszeń **Teofil Pietraszek**, Warszawa, Marszałkowska 115. **zw 4500**

LICYTACJA SAMOCHODÓW

na Giełdzie Handlowej, ul. Stawna 13, przy ul. Wronieckiej
W sobotę, dnia 18 b. m., o godz. 4-tej po południu sprzedawać będą dobrowolnie najwięcej dającemu za gotówkę:

samochód „Fiat 501“ prawie nowy, samochód „Mathis“ używany. Oba samochody torpede.
Licytacja odbędzie się napewno. **Pw 5 890-57,343**
Władysław Wojciechowski

uprawniony licytator i taksator, ul. Stawna 13. Tel 28-08

Ogłoszenie.

W Gnieźnie wolne jest stanowisko

asesora miejskiego

Pobory według grupy VII urzędników państwowych oraz 15 proc. dodatku komunalnego.

Kandydaci, z egzaminem na stanowisko I kategorii w państwowej służbie administracyjnej, zechcą złożyć oferty z krótkim życiorysem i odpisami świadectw do dnia 28. 10. 1930 r.

Magistrat miasta Gniezna.

zw 4500

UCHWAŁA. Na wniosek firmy Stanisława Cyrankowskiego z Poznania, ul. Pocztowa, udziela się powyższej firmie odroczenia wypłat na przeciąg 3 miesięcy, i to od 13 października 1930 r. do 13 stycznia 1931 r. Nadzorcą sądowym mianuje się Zygmunta Gizellę z Poznania, ul. Spokojna nr. 11. Poznań, dnia 13 października 1930 r. **Sąd Powiatowy II-a.** **zw 4 128**

PRZYMUSOWA LICYTACJA

W poniedziałek, dnia 20 października r. b., o godz. 4-ej po południu, w Żebówie sprzedawać będą najwięcej dającemu za gotówkę:

maszynę do szycia. **zw 4 353**

Zbiórka 10 minut przed licytacją przed restauracją p. Micyńskiego w Żebówie.

Juja, komornik sąd. w Pniewach.

PRZETARG PRZYMUSOWY

W sobotę, 18. 10. 1930 r., o godz. 14-ej, sprzedam w Pniewkach najwięcej dającemu za gotówkę:

10 mórg buraków cukrowych. **zw 4 355**

Zbiórka o godzinie 13,45 w moim biurze.

Br. Grzesiak, kom. sąd. z pol., Pniewiska.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-linowy milimetr 60 groszy

Znak oferty (naprzykład: z 18924, n 2735, d 1790
i t. d. = 1 słowo.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

Napisowe słowo (tłusto) 30 groszy, każde dalsze słowo 20 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

1 SPRZEDAŻE

Skład

papieru, cygar i wypożyczalnia książek zaraz sprzedam. Oferty Kurjer **zdw 31 519**

Parcele

pod budowę 3,500 kw. m. 4 zł m. w Puszczykowie blisko dworca sprzedam natychmiast z powodu wyjazdu. Adres wskaże Kurjer **zdw 31 535**

Magazyn obuwia

w bardzo ruchliwej dzielnicy, doskonale prosperujący na sprzedaż z towaram lub bez. Zgłoszenia przyjmuje „Par“. Aleje Marcinkowskiego 11, pod nr. 42 171 **Pw 5886-42.171**

Maszyna

do szycia „Nowa Brunswiga“, w dobrym stanie za cenę zł 900 sprzedam. Zgłoszenia: Połna, Pocztowa 20, parter, prawe **zdw 31 470**

Piekarnia

w Poznaniu - mieszkanie - dzierżawa miesięczna „Informator“, Ratajczaka 15. **zdw 31 570**

Regaly, repozytorja stoły

składowe okazjnie tania sprzeda Poznański Dom Komisowy, Dominikańska 3, telefon 21 26. **Pw 5 859 42.80**

Kanapy, fotele klubowe

biurka, szafy stoły obrazy lustra etc. okazjnie tania sprzeda Poznański Dom Komisowy Dominikańska 3, telefon 21 26 **Pw 4 261 42.86**

Piec

szamotowa, oraz zwykłe żelazne okrągłe i kwadratowe najtaniej Stanisławski, pl. Sapieżyński 2. **zdw 31 516**

Sypialnie

dębowa fornierowana nowa, tania sprzedam. Grobla 30, II lewa. **zdw 31 502**

Kompletna jadalne

pokój mebli, 2 saloniki, 2 skrzydła, pianino radioaparat tania sprzeda Poznański Dom Komisowy, Dominikańska 3, tel 21 26. **Pw 5 860 42.81**

Samochody za bezcen

Fiat 501 prawie nowy 3 600 zł. Mathis używany 1.900 zł. sprzeda Lombard, I. Stawna 13, telefon 28-08. **Pw 5 821-57.313**

Parcele

Wielkiej Starolecie sprzedam na dogodnych warunkach pomiar już nastąpił. Sowiński, Poznań, św. Marcin 22, telefon 18-97. **Pw 5889 57.354**

Urządzenie fryzjerskie

na 3 obsługi 550 zł zaraz do oddania. Zgłoszenia Kurjer **zdw 31 490**

Skład

spożywczy z towaram, 2 pokoje kuchnia tania sprzedam. Adres wskaże Kurjer **zdw 31 522**

Sypialnia

całkowita biała na sprzedaż. W. Paetz, Dąbrowskiego 53 55, I piętro. **zdw 30 785**

Od 12 tysięcy

nadeszłych szklanek do kawy, herbaty i groku wyprzedaje resztkę po znanej, niskiej cenie 10 groszy. Tamże słiczna porcelana, alpaka, szkło, prezenty jaknajtaniej. Hurtownia Porcelany, Wroniecka 24, podwórze. **zdw 31 562**

Skład

galant, okolica St. Rynku, dzierżawa - iska, nadaje się na wszystkie branże, do odstąpienia. Oferty Kurjer **zdw 31 551**

Kuchnie

westfalskie najtaniej, Stanisławski, pl. Sapieżyński 2. **zdw 31 515**

Skład

towarów krótkich z mieszkaniem nadającym się na każdą branżę korzystnie sprzedam. Adres wskaże Kurjer **zdw 31 444**

Pianino

jak nowe za gotówkę sprzedam. Waly Jarcieły 20, mieszkanie 9. **zdw 31 565**

Frakowe

ubranie na wysoka figurę sprzedam. Telich, Piotra Wawrzyniaka 43, II. **zdw 31 558**

Powózke

półkryta, śrutownik, motor 3 KM sprzedam. Oferty Kurjer **zdw 31 631**

Skład

kolonialno-spożywczy z mieszkaniem i towaram sprzedam tania. Września, Zamkowa 19. **zw 4499**

Gościńiec

12 mórg ziemi wraz z żywym i martwym inwentarzem przy Poznaniu zaraz do sprzedania lub sprzedam osobno kilka mórg ziemi nadającej się pod budowę. Cena podług ugody W. Michałak i Staroleka Wielka **zw 4875**

Radjo

aparat trzylampowy za 85 zł sprzedam. Wodna 10, II. **rw 12 014**

Skład

kolonialny z mieszkaniem z meblami lub bez zaraz na sprzedaż. Adres wskaże Kurjer **zdw 30 861**

Damskie płaszcze

korzystnie odaje Salon Mod. J. Szymański W. y Jana III. 9. **zdw 31 352**

Fortepian

w dobrym stanie sprzedam za 700, zł. Wesolowski, Wenecka, ska 6. **zdw 31 290**

Pianino

św. Wojciech 2a, III prawo. **zdw 31 518**

Dom

z wolnym mieszkaniem i składem sprzedam względnie wydzierżawie. Jan Roj Grodzisk. **zdw 31 401**

Powóz
kryty (planka) lub budka tak zw. 4 osobowy mało używany na sprzedaż. Września, dawn. F. A. Knispel. zdw 31 603

Kino aparat
z motorem elektr. mało używany na sprzedaż Bronikowski Wrocław. zdw 31 602

Dla pp. Kelnerów!
ubranie frakowe na wysoka figurę sprzedam korzystnie. Merty Kurjer zdw 31 589

Futra
skórki blamy ceny hurtowe. — Hankiewicz, Wielka 9. (wchód Szewska). zdw 30 468 9

Tylko
u nas kupisz najtaniej swetry, pulowery i trykoty zimowe. — H. Karas, Pocztowa 3. zdw 1820/21

Dom
i piekarnia i składem kolonialnym w rynku, ruchliwe miasto, zaraz do sprzedania. Zgłoszenia przyjmuje J. Cyplik, Książ (Poznańskie). zdw 31 608

Sprzedaj — zamiana kupno — dzierżawy
majątków ziemskich domów, młynów, składów, piekarni, gościniec, restauracji, hoteli, — przedsiębiorstw handlowych przemysłowych załatwia Gozmirski, Inowrocław, Mikołaja 30 zdw 31 605

Realność
z kompletnym urządzeniem składem kolonialnym, nadające się na każde przedsiębiorstwo z ogrodem owocowym 7 morgami roli, około 1/2 morga łąki, stajnia, stodoła, 8 pokojowe mieszkanie, w dobrym położeniu w Górnym, pow. Brodnica, stacja Radoszki, najchłodniej do sprzedania lub wdzierżawienia Skład i 4 pokoje wolne. Teofil Maedziński Inowrocław ul. Solankowa 33 zdw 31 241

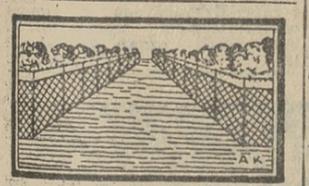
Sprzedam
dwie gobeliny. Św. Józefa 5. III. zdw 31 613

Sprzedam
z powodu śmierci męża warsztat budowy aparatów dla rozlewni piw i wytwórni wód mineralnych. Oferty Kurjer zdw 31 272

Kilka
domów w Poznaniu sprzedamy z polecenia naszych członków na korzystnych warunkach Bank Właściciel Nieruchomości, Poznań, Piekary 1. zdw 30 255

Kamienice
składy, mieszkania wolne wyjeżdżając sprzedam półdarmo, Helena Kolecka Wronki. zdw 31 025

Kamienicę
ogród, skład mieszkania wolne sprzedam, półdarmo lub wdzierżawie. Bydgoszcz, Gdańska 41, Koleccki zdw 31 026

Ploty druciane
czysto udoskonalone, pierwszy średni materiał bezkonkurencyjnie tanie tylko w „Druce” — Poznań (założ. 1906 r.) ul. Św. Marcina 45 a Pw 5632-41.97

Talerze
restauracyjne porcelana Śmielów większą ilość do oddania tania. Fredry 6, restauracja tel. 1851. Pw 5833-42.68

Samochód
4-osobowy, 6-cylindrowy limuzyna, jak nowy, bardzo tania na sprzedaż (weksle). Plac Wolności 13, III p. wzd. skrytka pocztowa 533. Tel. 3444. Pw 5851-58.326

Parcelę
sprzedam korzystnie w najlepszym punkcie Łazarna przy linii tramwajowej ul. Emilji Szanińskiej. Oferty Kurjer Poznański zdw 31 393

Wiatrak
możliwością mielenia na miejscu lub rozbiórka sprzeda Władysław Frackowiak, Kórnik zdw 1834

Dla panów!
Modny kapeluszy włochaty w kolorach Hückla poleca po cenach najniższych A. Pietrzykowski Wielka 8 Pw 5834-37.91

Wielkie pończochy skarpetki korzystnie
hurtowo detalicznie poleca hurtownia pończosznicza „Julbol”, Pocztowa 11. (na rożku Rzezy-Pospolitej). Pw 5813-42.4

Samochód
Overland, dobrym stanie 4 osobowy, nadaje się na ciężarówkę, za 700 zł oraz dwa wózki na 20 i 6 centr. sprzedam. Oferty Kurjer zdw 31 357

Ubranie
surdutowy tani Adres Kurjer surdutowy tania. Adres Kurjer zdw 31 384

Syplalka, jadalka
dębowa, modne prima utrzymane, kuchnia, lampy, garnitur koszykowy, dywan i różne inne meble z powodu wjazdu korzystnie gotówka sprzedam. — Adres wskaże Kurjer zdw 31 380

Do
sprzedania traktor Titan. Cena 2 000 zł. Majątek Skoki. zdw 31 403

Młyn
wodny 50 mógz blisko Poznania korzystnie sprzedam Oferty Kurjer zdw 31 431

Płaszcz
sprzedam. Młyńska 3. III lewo. zdw 98 013

Sprzedam
Fordsona cośkówek uszkodzonego tania. Oferty Kurjer Poznański zdw 31 421

Zakład fryzjerski
w dużym mieście przemysłowym Górnego Śląska, pewna egzystencja, 31 lat w jednych rekach, z powodu choroby na sprzedaż. Potrzeba gotówki 7 000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 31 601

Lokomobila
mała, używana w dobrym stanie R. Wolfa, rok budowy 1904 na sprzedaż na dogodnych warunkach. Zgłoszenia Majątek Kluczewo, powiat Śmigielski zdw 31 667

Płaszcz damskie
w wielkim wyborze hurtownie i detalicznie poleca korzystnie Fabryka Konfekcji Damskiej, Poznań, u Wielkiej Garbary 22. I. piętrowo. Pw 5902-42.178

Restauracja - kawiarnia
z urządzeniem bardzo dobrą egzystencją z powodu objęcia innego przedsiębiorstwa natychmiast do sprzedania, Sandnerowie, Niegolewskich 1. d. w 1838

Futro
męskie, spód barany astrachańskie, kołnierze szare karakulu na sprzedaż. Półwiejska 3. Czecho-wska. zdw 31 624

Pianino
sprzedam korzystnie Łakowa 7. II, prawo. zdw 31 409

Wille
przy Parku Wilsona sprzedam, 10 pokoi, ewentl. 2 mieszkania, centralne ogrzewanie, ogród, piękny owoc. Cena 120 000, wpłaty 65 000 zł. Oferty do Kurjera zdw 31 364

Blurko
nowe na sprzedaż. Oferty Kurjer Poznański zdw 31 466

Kanarki
pełne śpiewaki w dzień i przy świetle, oraz samice do legu poleca Świętoński, Fabryczna 34. zdw 31 435

Składnica
węgiel i drzewa z dobrze zaprowadzoną klientelą z powodu choroby na sprzedaż. Adres wskaże Kurjer zdw 31 448

Wózek
dziecięcy sportowy na sprzedaż. Woźniak, Św. Marcina 66/67. zdw 31 451

Zaręczynowe
pierścionki, obrączki ślubne, zegarki rezane ceny od 16—100 zł. Własna pracownia, Chwilkowski, Św. Marcina 40. zdw 31 508

5 KUPNA
obładowy kupie. Zgłoszenia Kurjer zdw 30 595

Kupię
kamienicę w śródmieściu Poznania wpłace 100 tysięcy zł Szczegółowe oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 30 761

Samochód
używany, nowoczesna limuzyna, kupię. Tylko wyczerpujące oferty Kurjer zdw 31 150

Majątek
Chotów zakupi do plechnu krów na wycieleniu, rosłych podrasowanych, Oferty pod adresem Dariuszy, Chotów, poczta Wieluń. zdw 31 115

Kinoaparatu
przechodzonego poszukuje celem kupna Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego Bronisław Witu, Chodzież, ul. Zamkowa 6. zdw 31 397

Tygiłowe
i maszynę do kranjania papieru 30—60 cm. kupię zaraz. Zgłoszenia z podaniem ceny Kurjer Poznański zdw 31 517

Srebro
złoto brylanty kupuje. Szulc Plac Wolności 5 Pw 5 700 40.195

Nóż
do krojenia tektury w dobrym stanie kupimy za gotówkę Fabryka chemiczno-techniczna Witold Szafarkiewicz Poznań ul. Wielka 16 zdw 31 394

Kupię
kofki do plotu i metry długie. Zgłoszenia do Kurjera zdw 31 367

Kupię
skład węgla. Oferty Kurjer zdw 31 363

Kupię
duża używana magiel w dobrym stanie. Oferty Kurjer zdw 31 416

Kupię
gospodarstwo. Oferty cena Kurjer zdw 31 391/2

Dom
kupię kilka mógz ziemi z ogrodem. Of. Kurjer Poznański zdw 31 504

Kupię
skład z mieszkaniem lub z ubikacją. Oferty Kurjer zdw 31 526

Balans
kupię średni w dobrym stanie zaraz. Oferty z ceną i możliwością oglądania do „Skorpion” Poznań, Wały Zygm. Augusta 10, telef. n. 38-47. zdw 31 500

Skład
żelaza lub kolonialny z towarami kupię w Poznaniu lub prowincji. Zgłosz. Kurjer zdw 31 550

Poszukuje
sie drzwi kreosch (Drehtür) Zgl. z podaniem ceny skierować do Gran. Of. w Gdyni, właściciel St. Lisiecki.

Kupię
mniejsze urządzenie fryzjerskie. Oferty do Kurjera rw 12 015

Futro
używane w dobrym stanie na średnią figurę kupię. Zgłoszenia do Kurjera zdw 31 617

Kupię
pianino używane w bardzo dobrym stanie Oferty z ceną Kurjer zdw 31 634

7 PIENIADZ

Poszukuje
wspólnika do założenia mleczarni o 600—700 krów dojnych. Potrzeba 12 000—15 000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdw 30 781

Pożyczek
długoterminowych, bezprocentowych udziela Budowlana Kasa w Mysłowicach. Szczegółowe informacje u przedstawiciela, — Poznań, Niegolewskich 16, mieszkanie 2. zdw 30 535

Mieszkanie
3 pokojowe odstąpię kto pożycz 10 000 na hipotekę Oferty Kurjer zdw 31 398

Z gotówka 10 000
przystanie do dobrze interesu lub przyjąć posadę. Uczciwe szczegółowe proponuje Kurjer zdw 31 419

10 tys.
posiadam; wstąpię jako wspólnik do solidnego interesu. Oferty Kurjer zdw 31 538

Poszukuje
pożyczki 30 000 na majątek 600-morgowy, dam dobry procent, oraz dobre utrzymanie z mieszkaniem. Oferty Kurjer zdw 31 498

55 tysięcy
kto pożycz otrzyma za rok 68 tysięcy, zabezpieczenie pierwszą hipoteką wysokowartościowej realności miejskiej. Zgłoszenia Kurjer zdw 31 449

10 — 30 000
wpłace na kłono domu. Oferty Kurjer zdw 31 389/90

Pożyczki
2 000 na wykończenie budynku poszukuje za procent dam mieszkanie pokój kuchnie Zabikowo Oferty Kurjer zdw 31 438

90.000
wypożycze na 1 hipotekę 15%. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 509

Wspólnik
do lokalu, gotówki 2 000. Informacja, Plac Sapieżyński 7. I. Biuro. zdw 31 618

2.000
pożyczki poszukuje. Gwarancja pewna, dobry procent. Oferty Kurjer zdw 31 523

10.000
złoty złoże kaucji za posadę w handlu. Zgłoszenia Kurjer zdw 31 539

50 %
taniej dostarczę artykuły spożywcze wartości 50—300 zł miesięcznie za udzielenie bezprocentowej pożyczki 1 000—6 000 zł. Gwarancja bezwzględnie pewna Oferty Kurjer zdw 31 420

3 DO WYNAJĘCIA

Ładne
4 pokoje, kuchnia, blisko Poznania, dobra komunikacja od właściciela. Adres Kurjer zdw 31 323

Kilka wolnych mieszkań
centralnem ogrzewaniem o 2, 3 i 4 pokojach do wdzierżawienia przy Słarum Rynku Warunek dzierżawa płatna za 2 lata zwróty. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 31 586

Piekarnia
z składem i mieszkaniem w Poznaniu zaraz do wynajęcia. — Adres wskaże Kurjer zdw 31 223

Pokój
kuchnia zaraz do wynajęcia. Za Bikowo, ul. Kościuszki 58. zdw 31 437

Pokój
z piecem kuchennym rodzinnie. — Sielska 43. zdw 31 456

2 pokoje
z kuchnią i łazienką odstąpię temu, kto kupi nowe meble, dobre. Cena 250 zł, konie. G. Wilda. — Adres wskaże Kurjer zdw 31 379

Jedno
pokojowe mieszkanie w tem półroczna dzierżawa zgoda gospodarza oddam. Marsz. Focha 139, kiosk. zdw 31 496

Mieszkanie
czteropokojowe kompletnie umeblowane odstąpię. Cena 14 tys. zł. Oferty Kurjer zdw 31 521

Mieszkanie
4 pok., komfort, I piętro centrum z meblami do oddania. Oferty Kurjer zdw 31 528

Mieszkanie
jednopokojowe z meblami przy Debn 800 zł. Wielkiej Garbary 5, kolonialka. zdw 31 527

Dwupokojowe
mieszkanie odstąpię. Małecki, Rybaki 20a. zdw 31 532

2 pokoje
kuchnia z meblami sprzedam zaraz. Górczyna, St. Knapowskiego 18. zdw 31 534

Mieszkania
3 pokoje komfort 850, pół rolni dzierżawy, wyhór innych polece Informacja, Św. Marcina 15. I. front. zdw 31 580

Mieszkanie
3 pokojowe balkonowe komfortowe wille, Marszałka Focha naprzeciw 177, za 1/4 roczną dzierżawę 200 miesięcznie wdzierżawie od zaraz. Zgłoszenia na miejscu, Jarzys. zdw 31 552

3 pokoje
kuchnia, komfort w nowym domu w Górczynie. Adres Kurjer zdw 31 543

2 pokoje
z kuchnią, słoneczne frontowe w centrum, natychmiast wolne 2 600 zł wtem zapłacony remont dzierżawa, rok i 2 miesiące. Adres wskaże Kurjer zdw 31 599

Mieszkania
1—3 pokojowe korzystnie odda Czarnecki, Ratajczaka 13. zdw 30 142

Mieszkanie
2 pokoje, kuchnia i dwuletni czynsz 1 700, Plac Sapieżyński 7. I. Metelski. zdw 31 615

Mieszkanie
2 pokoje, kuchnia, łazienka 190, rok zgrzy, 3 pokoje kuchnia komfort 240 od gospodarza na Jeżycach. Oferty Kurjer zdw 31 630

Czteropokojowe
dwunokojowe z dzierżawą Wały Królowej Jadwigi 11 Mroczkowski, skład zdw 31 639

9 SZUKA MIESZK.

Mieszkania
4—5 pokojowe śródmieście parter i piętro poszukuje Oferty „Par” 57 222 Pw 5677-57 222

Kupię
mieszkanie 4 pokojowe Kurjer zdw 31 169

Małżeństwo
młode poszukuje 1—2 pokojowego mieszkania na Jeżycach. Adres Kurjer zdw 31 483

Poszukuje
2 lub 3 pokoi z kuchnią. Oferty Kurjer zdw 31 577

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Zamienie
1 pokój łącznie kuchnia na 1 lub 2 pokoje z kuchnią za dopłatą. — Oferty do Kurjera zdw 31 285

2 pokojowe
mieszkanie zamienie na 4 do 6 pokojowe z dopłatą. Oferty Kurjer zdw 31 382

11 POKOJE UMEBL.

Pokój
Karwowskiego 2, I piętro, lewo. zdw 30 302

Na
pokój przyjmie 2 panów lub 2 panny, Szafranek, Św. Marcina 56, podwórze, parter. zdw 31 395

Pokój
lepszy 1—2 panom lub paniom, Bukowska 33 front parter lewo zdw 31 383

Pokój
dwuosobowy frontowy z utrzymaniem zaraz lub 1. XI. Aleje Marcinkowskiego 2 a, II. zdw 31 374

Pokój
frontowy wynajme panu. Skłodowa 12 I piętro, prawo. zdw 31 361

Pokój umeblowany
frontowy, ewentualnie z fortepianem do wynajęcia Strzelecka 6, wysoki parter, Kiełczewska zdw 31 468

Pokój
Maćkowiakowa Wierzblicie 43, dom trzyn. zdw 31 455

Rodzina profesora
przyjmie na stancie dziewczynkę w wieku 8—12 lat. Troskliwa opieka i pom. c przy odrabianiu lekcji. Towarzystwo córceki w wieku 10 lat. Adres wskaże Kurjer Poznański pod zdw 31 446

Pokój
słoneczny małżeństwo wynajme. Generała Umińskiego 9. I. wejście. zdw 31 453

Pokój
wynajme. Jeżycka 45, III. prawo jw 4877

Pokój
panu lub pani, elektryczność, wchód osobny Poznańska 15, parter. jw 4874

Pokój
niekrepujący, dla pani wolny. Małecki, Rybaki 20a. zdw 31 511

Pokój
mniejszy z utrzymaniem (światło i łazienka) ew. chłopcu szkol. (z doглядaniem prac szkol.) okolica kościoła Izarskiego Marsz. Focha 98, wejście 8 Śmiglak. zdw 31 510

Umeblowanego
pokoju, niekrepującego osobnem wejściem śródmieście poszukuje. Zgłoszenia Kurjer zdw 31 507

Wynajmę
pokój zaraz. Żupańskiego 3, II lewo. zdw 31 512

Ratajczaka
10 I. pokój frontowy niekrepujący zdw 31 501

Z telefonem
pokój na I piętrze wolny. Adres Kurjer zdw 31 356

Pokój
umeblowany wynajme. Szyperska 1, I lewo. zdw 31 499

Kantaka
8 III lewo, pokój wynajme. zdw 31 520

Pokój
dwuosobowy. Działyńskich 8, II lewo. zdw 31 524

Pokój
małżeństwu wynajme. Staszica 9, II lewo. zdw 31 536

Utrzymanie
dwa wspólne umeblowane pokoje balkon śródmieście czterem inteligentnym osobom lub rodzinie. Zgłoszenia Kurjer zdw 31 574

Pokój
eleg. wejście z klatki schodowej dla 1 pana. Wrocławska 10-11, III lewo. zdw 31 561

Panience
Wizowa, Wrocławska 13. zdw 31 559

„Informator” poleca pokoje
Ratajczaka 15. (Pasaż) zdw 31 5

Pokój
umeblowany używaniem kuchni wynajme, 5 minut od kolef. Junikowo. Zgłoszenia Poznań Stłodowa 11, Adamski. zdw 31 614

Pokój
Św. Marcina 86 III prawo. zdw 31 625

Pokój
wynajme. Chwałczewo 10, III. zdw 31 633

12 SZUKA POKOJU

Pokoju
bez utrzymania, w śródmieściu, zupełnie niekrepującego i czystego poszukuje od zaraz dzienni-karz. Oferty z podaniem ceny Kurjer zdw 31 174

Poszukuje
pokoju umeblowanego z utrzymaniem lub bez od 1 listopada — Oferty do Kurjera pod zdw 30 055

Pokoiku
niekrepującego bez pościeli. Oferty z ceną Kurjer zdw 31 399

Poszukuje
dwuosobowego komfortowego pokoju w centrum lub przy przystanku tramwajowym od 1. XI. Oferty Kurjer zdw 31 362

Szukam
próżnego pokoju najchętniej od gospodarza. Oferty Kurjer zdw 31 434

Pokoju umeblowanego
od 1. 11, nie wyżej niż 50 złotych poszukuje. Oferty do A. Kasza de, Plac Nowomiejski 6. zdw 31 490

Poszukuje
dzierżawy sali lub obszernego pokoju z fortepianem do ćwiczeń gimnastycznych dla jednej osoby na jedną rodzinę dziennie. Hil-debrandt, Pocztowa 33. zdw 31 540

Poszukuje
pokoju za 3. zł. Kurjer zdw 31 579

Pokój
na ciche biuro ze spaniem w 6—6 godzin od 10 zł. zaraz. Zgłoszenia Kurjer zdw 31 569

Poszukuje
niekrepującego pokoju z oddzielnym wejściem. Warunki: nie wyżej II. frontowy, elektr., biurko, centrum. Of. Kurjer zdw 31 592

Pan
szuka pokoiku do 25 złotych. Wil da lub Jeżyce. Oferty Kurjer zdw 31 541

„Informator” poszukuje pokoi
Ratajczaka 15. (Pasaż) zdw 31 576

Pokoju
z światłem elektrycznem niekrepującego, czystego, z obiadem poszukuje pan od 1. 11 okolica Św. Marcina Rynok Wildecki lub Wierzblicie. Oferty z podaniem ceny do Kurjera Poznańskiego zdw 31 621

Pokoju
umeblowanego od listopada okolica Marcinkowskiego Skibniewski 6. zdw 31 623

Panienska
poszukuje pokoju w śródmieściu od 1. 11 Oferty z podaniem ceny Kurjer zdw 31 335

13 LOKALE

<

Przepisywanie
na maszynie przyjmuje w dom.
Zgłoszenia Kurjer z 31 462

Obiady
smaczne 1 zł „Oaza”. Dąbrowskiego 53/55.

Jasnowidz
Pewuki metapsychografolog. Woźna 18. III. zdw 31 513

Tanio
modernizuje futra damskie męskie oraz wszelkie obrazy. Zółtowski, Wierzbiciele 15. zdw 31 626

23 OZENKI

Wdowiec
w średnim wieku, właściciel sklepu blawatów poszukuje żony i brzości. Oferty Kurjer Poznański zdw 31 245

Panna
lat 24 z gospodarstwa, posiadająca mieszkanie w Poznaniu, szuka dla braku znajomości męża do lat 40, wysokiego wzrostu. Łaskawe oferty proszę nadesłać do Kurjera zdw 31 428

Mrówka
Piotr, Ostrów (Wlkp.), Kępczyski 2. Poważne partie dla pań i panów. Zgłoszenia tylko pisemne, gdyż stale jestem w podróży. zdw 31 465

Kawaler
lat 27, posiada własne przedsiębiorstwo, szuka panny do lat 23. Dla wspólnego dobra majątek pożądany. Cel matrymonialny. Oferty Kurjer r w 12 016

Chcesz
szybko i dobrze wyjść z żony lub ożenić się? Napisz do największego Biura matrymonialnego - „Przyszłość” w Warszawie, ul. Wspólna 58, m. 1. Pw 5368-62-538

Kawaler
Inteligentny młodszy brunet szuka żony do 30 lat z gotówką 300 tys. z celem kupna majątku ziemskiego. Oferty Kurjer zdw 31 598

Fotograf
la 24 pozna miła przyjaciółka tegoż zawodu, z gotówką, celem objęcia zakładu. Cel matrymonialny. Zgłosz. z fotografią do Kurjera zdw 31 514

24 NAUKA

Angielka
wdziela lekcji Kurjer zdw 31 107

Za
pokój studentka udzieli korepetycji. Oferty Kurjer zdw 31 445

Korepetycyj
tanio udzielam w zakresie gimnazjum. Oferty Kurjer zdw 31 447

Stowarzyszenie
filozoficzno-chirozoficzne. Nauka o rece. Charakterologia. Analiza reki. Godziny przyjęć 10-12, św. Marcina 47. III. zdw 31 533

Tańców trzeci kurs
Malicha - Makowski
rozpoczynają 22-go. Dalsze zgłoszenia św. Marcina 40. 6-8. zdw 31 538

Wieczorne
kursy księgowości stenografii korespondencji rozpoczynają 15 października Kromczyńska 0. Grodowa 16 II zdw 93 896/7

Poznańskie Kursy
Budowlane
przyjmują jeszcze spieszne zgłoszenia. Kraszewskiego 17. III. 5. prawo. zdw 31 557

Uczy
pisać na maszynie. Czysztowia, ul. Wjazdowa 10 zdw 31 619

25 MUZYKA

Duet
potrzebny. Oaza, Dąbrowskiego 53-55. zdw 31 497

Pianista
z akordionem i z dużym repertuarem wolny od 1. listopada lub 15. Zgl. Kurjer Poznański nw 4496

DZISIAJ W KINIE
Aurora: „Lim postrach prerji”.
Apollo: „Milość”.
Casino: „Studentki flirt”.
Colosseum: „Dziewczę z Argentyny”.
Corso: „Milość kozaka”.
Edison: „Tańczący Wiedeń”.
Harfa: „Księżęta na wygnaniu”.
Kapitol: „Mocny człowiek”.
Metropolis: „Katarzyna I”.
Orzeł: „Djabełski pazur”.
Odeon: Jej pierwszy całus.
Renaissance: „Miasto kłeski”.
Słońce: „Wiosna w Praterze”.
Stylowe: Maski.
Wilsona (Lazarz): „Trzy namietności”.

26 ROZRYWKA

Kino Aurora
św. Marcina 13. Od 17-23. 10. b. r. lim. postrach prerji zdw 31 538

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenie drobnych

Pani
inteligentna, młoda, z lepszej rodziny sierota, nawskróś uczciwa, znająca wykwintną kuchnię i wszystko w zakresie gospodarstwa, poszukuje posady gospodyni. Może się zająć dziećmi lub do towarzystwa starszej pani. Łaskawe oferty Kurjer zdw 31 072

Książkowa
samodzielną, piszącą biegle na maszynie, znającą język polski i niemiecki, poszukuje zaraz posady. Oferty Kurjer zdw 97 485

Osoba
młoda, z wyższym wykształceniem szkoła gospodarza obeznana z sztuczną hodowlą drobiu zaprawianiem praniem prasowaniem przy tem dziełna pracownica poszukuje posady zarządzającej w majątku lub probostwie najpóźniej od 1. II. Zgłoszenia Kurjer zdw 80 741

Magazynier
fachowiec z branży blacharsko-instalacyjnej, bieży w piśmie i obliczeniach, pierwszorzędne referencje, szuka posady w poważnym przedsiębiorstwie. Zgłoszenia do Kurjera pod w 4477

Blacharstwo - instalacje
Mistrz inteligentny, energiczny, organizator wszechstronna praktyka, bieży teoretyk, rysownik, kalkulator i korespondent osoba uczciwa godna zaufania, szuka stosownej posady jako zastępca szefa, wermistrza, magazynier ewentl. monter. Zgłoszenia do Kurjera pod nw 4478.

Kresowianka
z wyższym wykształceniem poszukuje zaraz posady nauczycielki wychowawczyni, zarząd domu Język francuski, gruntowna znajomość gospodarstwa wiejskiego, pierwszorzędne referencje. Łaskawe zgłoszenia: Toruń, ul. Wysoka 12, I. pr., dla Z. S. zdw 31 251

Asystentka
dentystyczna, dzieła w swym zawodzie poszukuje posady łaskawe zgłoszenia nadesłać proszę do Kurjera Poznańskiego pod zdw 31 244

Pokojowa
z dobrymi świadectwami szuka posady lub do wszystkiego bez gotowania. Oferty Kurjer zdw 31 475

Kucharka
służąca z dobrem gotowaniem i praniem poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 31 494

Młodzieniec
lat 23, Polak przebywający zagranicą, bieży w niemieckim i francuskim poszukuje posady tłumacza, kamerdynera lub tp. Łaskawe zgłoszenia „Par” w Poznaniu, Aljeje Marcinkowskiego 11 pod 57.349 Pw 5385-57.349

Dziewczyna
z porządnie rodziny samodzielnie gotowaniem przyjmie posade od 1. II. do mniejszej rodziny. Oferty Kurjer zdw 31 500

Służąca
wiejska w średnim wieku, z dobrymi świadectwami poszukuje posady ze średnim gotowaniem, do wszystkiego od 1. II. Oferty Kurjer zdw 31 525

Początkująca
biuralistka ze szkoła handlowa poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 31 578

Kuchmistrzini
gospodyni samodzielna z bardzo dobrymi świadectwami poszukuje posady i listy w Poznaniu lub na prowincji, była w lepszych domach. Oferty Kurjer zdw 31 536

Ekspedjentka
z branży cukierkowej poszukuje posady zaraz lub później może się wykazać dobrymi świadectwami, miejscowość obojętna. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zdw 31 607

Buchalter korespondent
polsko-niemiecki, starszy, bieży zawodzie, poszukuje wieczorówek. Oferty Kurjer Poznański zdw 31 438

Syn
uczciwych rodziców poszukuje posady za posłańca. Oferty Kurjer zdw 31 436

Gospodyni
lat 40, z dobrem gotowaniem, znająca dokładnie gospodarstwo wiejskie i miejskie pracownica, sumienna, w mniejszych domach zajmuje się wszelką pracą domową poszukuje samodzielnej posady. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 31 430

Posługaczka
poszukuje posady zaraz. Oferty Kurjer zdw 31 412

Dzielný
czeladnik piekarski z kilkuletnią praktyką poszukuje posady zaraz. Ed. Smyczek, Leszno, Rynek 7. zdw 30 117

Posługaczka
młoda poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 31 360

Krawcowa
poszukuje posady do wszelkiej garderoby również w domu tanio. Oferty Kurjer zdw 31 359

Wychowawczyni
z dobrymi świadectwami poszukuje posady zaraz lub później. Oferty Kurjer zdw 31 408

Poszukuje
posady pokojowej lub do wszystkiego zaraz. Oferty Kurjer zdw 31 387

Osoba
młoda z inteligencją zajmie się dziećmi, szyciem ewentualnie rospodarstwem tylko w kulturalnym domu, bez spania. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera zdw 31 385

Osoba
Średnich lat, znająca się na wykwintnej kuchni szpawach, prasowaniu oraz szyciu szuka posady w większej rodzinie lub jednej osoby do wszystkiego. Oferty Kurjer zdw 31 379

Poszukuje
posady bez gotowania w restauracji do pomocy w kuchni. Oferty Kurjer zdw 31 375

Biuralistka kasjerka
poszukuje posady, może złożyć kaucję. Oferty Kurjer zdw 31 373

Węgiel
z najlepszych kopalń górnośląskich
Orzech I. od 1-10 ctr z 3,40
" I. od 10-50 ctr z 3,30
" I. od 50-100 ctr z 3,20
" I. od 100 i więcej z 3,15
jak również brykiety koks i drzewo dostarczamy na życzenie telefoniczne natchmias. Ceny powyższe rozumieją się z przywózka w dom.

WĘGLOKOKS
Górna Wilda 132.
Telefon 73-78.
zw 6105

Młoda
dziewczyna z dobrymi świadectwami poszukuje posady do dzieł i drobnych prac domowych od 1. II. u pp. Turowskich, Marcelego Motego 8. zdw 31 371

Początkująca
biuralistka za skromnym wynagrodzeniem poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 31 366

Młodszy
pomocnik fryzjerski poszukuje posady. Miejsowość obojętna. Szamoty, Rynek 36. zdw 31 406

Dziewczyna
młodsza poszukuje posady do wszelkiej pracy domowej z gotowaniem, zaraz lub 1. XI. Oferty Kurjer zdw 31 424

Służąca
dobra i uczciwa z dobrem świadectwem szuka posady od zaraz lub od pierwszego. Oferty Kurjer zdw 31 411

Praczką
szuka posady do dworu. Oferty Kurjer zdw 31 410

Kresowianka
inteligentna, umiejąca szyc, gotować, pilnować chorych, poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 31 422

Dziewczyna
młodsza umiejąca prac i gotować poszukuje posady zaraz ewentl od 1. XI. Oferty Kurjer zdw 31 423

Dziewczyna
do wszystkiego poszukuje posady na cały dzień. Oferty Kurjer zdw 31 457

Posługaczka
z gotowaniem bez spania szuka posady zaraz. Oferty Kurjer zdw 31 453

Gospodyni
kucharka z dobrymi świadectwami poszukuje posady zaraz lub 1. II. Oferty Kurjer zdw 31 459

Pokojowa
z szyciem poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 31 454

Stenotypista
pierwszorzędna siła z praktyką poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 31 460

Służąca
do wszystkiego z dobrymi świadectwami, czysta sumienna poszukuje posady najchętniej do bezdzietnych państwa. Oferty Kurjer zdw 31 452

Książkowa
z kilkuletnią praktyką poszukuje posady od 1. XI. lub później. Zgłoszenia proszę do Kurjera zdw 31 474

Służąca
poszukuje posady do wszelkiej prac domowych zaraz. Oferty Kurjer zdw 31 471

Gospodyni - kucharka
z dobrymi świadectwami poszukuje posady od 1. II. albo zaraz w Poznaniu lub na prowincji. Oferty Kurjer zdw 31 585

Sierota
lat 18, uczciwa, pracowita, poszukuje posady. Łaskawe oferty Kurjer zdw 31 590

Posługaczka
poszukuje posady na cały dzień lub godzinowo z praniem i gotowaniem. Oferty Kurjer zdw 31 503

Lepsza
dziewczyna szuka od 1. II. posady do wszystkiego z gotowaniem. Warunek: mala rodzina. Oferty Kurjer zdw 31 595

Dziewczyna
z gotowaniem i prasowaniem sztywnej bielizny poszukuje posady do wszystkiego zaraz lub od 1-go. Oferty Kurjer zdw 31 594

Praczką
sumienna szuka prania. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 31 571

Młynarz
samotny poszukuje posady od 1. II 1930 lub później obeznany z wszelkimi nowoczesnymi maszynami. Stefan Dorn, młyn Kadziona, poczta Lucim powiat Bydgoszcz. zdw 31 604

Bufetowa
młoda, inteligentna, rzetelna z prowincji poszukuje posady do składni piekarsko-cukierniczej lub innej branży. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 31 553

Biegła
maszynistka z 10 letnią praktyką poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer zdw 31 549

Posługaczka
szuka posady. Oferty Kurjer zdw 31 542

Prośba
do pp. Obywateli o przyjęcie młodej, uczciwej inteligentnej sieroty w jakakolwiek posade, czy to w interesie, cukierni względnie dzieł. Dobre świadectwa, poważne referencje. Miejsowość obojętna. Oferty Kurjer zdw 31 545

Samodzielny
czeladnik reżniewski sofer poszukuje posady. Zgłoszenia do Kurjera nw 4505

Dwie siostry
jedna jako panna do dzieł znająca robótki, cośkolwiek szycia, druga jako początkująca biuralistka, pisząca biegle na maszynie, ładny charakter, misma poszukują posady. Zgłoszenia Dekiertówna Ciecha, poczta Mieszków, pow. Jarocin. zdw 31 600

Sierota
poszukuje posady najchętniej do dzieł lub do wszystkiego przy malej rodzinie. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 31 439

Piekarz
samodzielny poszukuje posady zaraz lub później, miejscowość obojętna. Oferty Kurjer zdw 31 606

Dziewczyna
umiejąca dobrze gotować poszukuje posady łaskawe zgłoszenia Kurjer zdw 31 596

Pani
wiek średni, znająca krawiectwo i gospodarstwo domowe szuka posady. Oferty proszę do Kurjera zdw 31 642

Młodszy
karmielarz cukiernik poszukuje posady, miejscowość obojętna. Oferty Kurjer zdw 31 620

28 WOLNE MIEJSCA

Pomocnik
fryzjerski (ewtl. fryzjerka) dzielny ondulato; potrzebny zaraz - P. Kaiser Ostrów, Wrocławska. lw 4472

Pracownik
poszukiwany - zarabia więcej aniżeli poszukujący posady. Pow szczyhny Instytut Organizacji Nowoczesnej przesyła bezpłatną pocztową książeczkę wskazującą niezawodną drogę wyróżnienia a pracownika umysłowego. Prześlać: zawód znaczek jednozłotowy. Warszawa Hoża 35 35 Tp 499

Ucznia
z ukończoną szkoła handlową, syna uczciwych rodziców do składni żelaza przyjmie zaraz A. Krysan Zbaszyń. zdw 31 071

Poważna
instytucja poszukuje zdolnych zstepców do lekkiej akwizycji - Zgłoszenia osobiste 16. 17. 18. 10 Hotel Britania zdw 31 628

Potrzebna
służąca do wszelkiej prac domowych zaraz. Dąbrowskiego 96. parter. prawo jw 4878

Bufetowa
zaraz. Informacje Piac Sapieżyński 7. I. Biuro zdw 31 616

Potrzebna
kobieta względnie panienka która umie robić poczochoy na maszynie. Adres Kurjer zdw 31 627

Szofer
wspólnik z 3.500 do 4.000 zł potrzebny. Pewny zarobek miesięczny 700-1.000 zł. Uchwytana prawna gwarancja. Zgłoszenia Kurjer zdw 31 632

Krawcowa
samodzielna przyjmuje Płińska, Lodowa 1. Lazarz zdw 31 640

Ekspedjentka
młodsza dziełna może się zgłosić Ię Borowczyk mistrz reżniewski Poznań Wielkie Garbary 8 zdw 31 149

Potrzebna
od 1. II. lepsza pokojowa, która zna się na prasowaniu bielizny, także dziewczyna do gotowania, musi znać się na pierwszorzędnej kuchni oraz zaprawach na zime. Pierwszeństwo mają te które już podobne stanowisko zajmowały. Zgłoszenia Kurjer Poznański dw 1827

Podróżujący
rozmaitych artykułów znajdują składowy uboczny zarobek. Zgłoszenia listownie: Gospodarczy Zakład Kredytowy, Lwów, Wława 11 a Pw 5419 72.140

Agent
dzielny odwiedzający branże drogerijna, chemiczna, intraligatorka i fabryki może się zgłosić do „Par”. Al. Marcinkowskiego 11 pod nr. 42.21. Pw 5316-42.21

Kasjerka
młodsza obeznana z ekspedycją, rzetelna bieglą w liczeniu potrzebna zaraz lub później. Zgłoszenia piśmienne z oddaniem świadectw do The Gentleman, właśc. Stefan Schaefer Poznań, 21 Grudnia. zdw 31 214

Panie
inteligentne z dobrą prezentacją mogą się zgłosić do kierowniczką firmy „Femina”. Górna Wilda 67. III. w sobote od 10-12. 3-4. zdw 31 888

Pomocnik
fryzjerski na sobote St. Karbowska, Górna Wilda 92 (kiosk). zdw 31 373

Stała
posada zaraz gwarancja 400 zł. Oferty Kurjer zdw 31 377

Służąca
z bardzo dobrymi świadectwami, wydoskonalona w porządkach domowych, z gotowaniem do wszelkiej pracy potrzebna od 1. XI. 1930. Adres wskaze Kurjer zdw 31 370

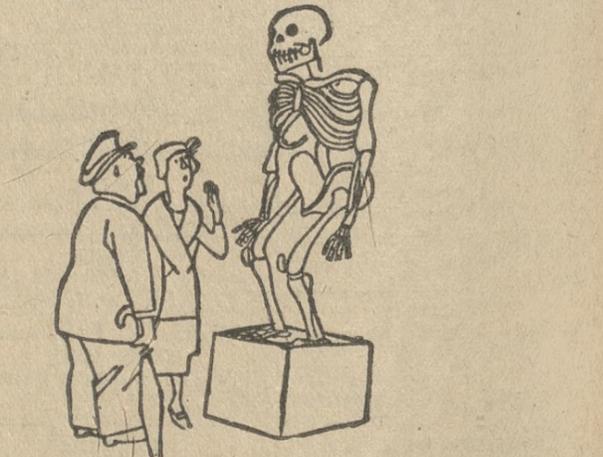
Domokrążnych
pań i panów w powiatowych miastach na bezkonkurencyjny artykuł poszukuje. Egzystencja zapewniona. Potrzebna gotówka 100 zł. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 31 365

Krawcowa
tylko pierwszorzędna potrzebna od zaraz Salon mód Rom Szymańskiego 1. III. zdw 31 404

Niania
młodsza, zdrowa dobrze polecona skromnych wymagań potrzebna zaraz Dwór Parę p. Damasławek, powiat żniński. zdw 31 487

Włodyki Pastyk
z firmy
UZNANE ZA NAJLEPSZE!
ALJE MARCINKOWSKIEGO 6

Humor zagraniczny

Widzisz, zonusiu? nasi przodkowie mieli tylko kości... skóra nastala później!
(London Opinion). S. F.

Przedpłata
na listopad 1930, za oba wydania razem włącznie tygodniowego dodatku ilustr. „Ilustracja Poznańska” i „Nowiny Sportowe” w Poznaniu w eksped. z 4,00, w agencjach w mieście z 4,50 z odnośnikiem kwartalnie z 1-80, pod opaską w Polsce z 9,00, pod opaską w innych krajach z 11,00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeskroń i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.
W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami, materiał poświęcony danej uroczystości.
Telefony do Redakcji i Administracji: 4401, 1476, 3307, 3524, 4072, 2305, w niedziele, święta i nocą tylko 1476 i 3524. — P. K. O. Poznań nr. 200 149.

Ogłoszenia
na stronie 6-lamowej 30 gr. na stronie 4-lamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 75 gr. na stronie czwartej 120 gr. na stronie drugiej 150 gr. przed wiadomościami potocznymi 240 gr. od 1-lamowego milim. nia porannego przyjmujemy do godz. 18.30 w nagłych wypadkach do godz. 22 u stroża do wydania wieczornego do godz. 10. w dni przedświąt, do godz. 9 przedpołudn Drobne ogłoszenia: słowo napisowe (tłuste) 30 gr. każde dalsze słowo 20 gr. Za różnicę między zestawem a wysokością ogłoszenia, powstałe wskutek matrycowania wydawnictwo nie odpowiada.